

Valstybinio audito ataskaita

AR SUDARYTOS SĄLYGOS VIEŠOJO SEKTORIAUS VIDAUS KONTROLĖS SISTEMAI EFEKTYVIAI VEIKTI

2017 m. kovo 29 d. Nr. VA-P-50-3-6

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

<u>SANTRUMPOS IR SAVOKOS</u>	<u>3</u>
<u>SANTRAUKA</u>	<u>4</u>
IŠVADOS	5
REKOMENDACIJOS	8
<u>IŽANGA</u>	<u>9</u>
<u>AUDITO REZULTATAI</u>	<u>13</u>
<u>1. Nustatyti reikalavimai neapima efektyvios vidaus kontrolės principų, o taikomi – nėra pakankami</u>	<u>13</u>
1.1. Teisinė bazė neapima visų vidaus kontrolės sistemos elementų	13
1.2. Finansų ministerija turi tobulinti vidaus kontrolės sistemos priežiūros reikalavimus	17
1.2.1. Finansų kontrolės analizė gali neatskleisti tikrosios būklės	18
1.2.2. Vidaus audito funkcijos efektyvumas vertinamas iš dalies	19
<u>2. Institucijose sukurta, palaikoma ir vertinama vidaus kontrolės sistema ne visada atitinka gerąją praktiką</u>	<u>24</u>
2.1. Kurdami vidaus kontrolės sistemą, institucijų vadovai pasigenda aiškumo	25
2.2. Kontrolės priežiūrą atliekantys darbuotojai turėtų atsiskaityti už stebėsenos rezultatus	32
2.3. Vidaus auditoriai galėtų labiau prisidėti prie vidaus kontrolės tobulinimo	33
<u>3. Valstybinių auditų rezultatai rodo neefektyvią viešojo sektoriaus vidaus kontrolę</u>	<u>44</u>
<u>REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS</u>	<u>45</u>
<u>PRIEDAI</u>	<u>48</u>

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

COSO modelis – visapusė vidaus kontrolės struktūra, patvirtinta *Treadway* komisijos rėmėjų komiteto (angl. *Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission*)¹.

Institucija – viešojo administravimo institucija – kolegialus ar vienvaldis viešojo administravimo subjektas, įgaliotas priimti norminius administracinius aktus, ir viešojo administravimo įstaiga – valstybės ar savivaldybės biudžetinė įstaiga, įgaliota atlikti viešąjį administravimą².

INTOSAI gairės – INTOSAI GOV 9100 standartas „Viešojo sektoriaus vidaus kontrolės standartų gairės“.

INTOSAI organizacija – Tarptautinė aukščiausiųjų audito institucijų organizacija, padedanti aukščiausiosioms audito institucijoms prisitaikyti prie didėjančių joms keliamų reikalavimų, skatinanti patirties ir naujovių audito srityje sklaidą³.

Įstatymas – Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas, 2002-12-10 Nr. IX-1253.

TVAS – tarptautiniai vidaus audito standartai, patvirtinti Vidaus auditorių instituto⁴.

Vidaus audito tarnyba, arba **VAT** – viešojo juridinio asmens struktūrinis padalinys (skyrus, departamentas), įsteigtas atlikti vidaus auditą viešajame juridiniame asmenyje⁵.

Vidaus kontrolė – viešojo juridinio asmens vadovo sukurta visų kontrolės rūšių sistema, kuria siekiama užtikrinti viešojo juridinio asmens veiklos teisėtumą, ekonomiškumą, efektyvumą, rezultatyvumą ir skaidrumą, strateginių ir kitų veiklos planų įgyvendinimą, turto apsaugą, informacijos ir ataskaitų patikimumą ir išsamumą, sutartinių ir kitų įsipareigojimų tretiesiems asmenims laikymąsi ir susijusių rizikos veiksnių valdymą⁶.

Viešasis juridinis asmuo – tai juridinis asmuo, kuris valdo, naudoja valstybės ir savivaldybės turtą ir disponuoja juo⁷.

Viešojo sektoriaus subjektai – valstybė, savivaldybės, valstybės išteklių fondai (tarp jų – Valstybinio socialinio draudimo fondas ir Privalomojo sveikatos draudimo fondas) ir savivaldybių privatizavimo fondai, mokesčių fondai, valstybės ir savivaldybių biudžetinės įstaigos, kiti subjektai, atliekantys įstatymų nustatytas viešojo administravimo funkcijas⁸.

---

¹ INTOSAI GOV 9100 standartas „Viešojo sektoriaus vidaus kontrolės standartų gairės“, 1 psl.

² Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas, 1999-06-17 Nr. VIII-1234 (2009-06-11 Nr. XI-823 redakcija), 2 str. 5 ir 6 d.

³ Prieiga per internetą: <https://www.vkontrole.lt/page.aspx?id=3>.

⁴ 2013-01-01 redakcija.

⁵ Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas, 2002-12-10 Nr. IX-1253 (2006-09-14 Nr. X-806 redakcija), 2 str. 6 d.

⁶ Ten pat, 2 str. 7 d.

⁷ Ten pat, 1 str.

⁸ Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007-06-26 Nr. X-1212, 2 str. 23 d.

SANTRAUKA

Viešojo sektoriaus vidaus kontrolės sistema yra skirta nustatyti ir valdyti institucijos rizikos veiksnius, užtikrinti, kad veikla vyktų pagal paskirtį, įgyvendintų bendruosius tikslus ir būtų sutelkta efektyviai ir laiku teikti kokybiškas viešojo sektoriaus paslaugas. Efektyvi vidaus kontrolės sistema padeda institucijų vadovams ir darbuotojams priimtinomis sąnaudomis nuosekliai ir strategiškai siekti rezultatų bei būti naudingiems visuomenei. Visa tai didina visuomenės pasitikėjimą viešuoju sektoriumi.

Vidaus kontrolė nėra atskiras procesas, esantis šalia institucijos veiklos. Tai dinamiška kompleksinė vadovybės ir darbuotojų veikla, vykdoma nuolat prisitaikant prie pokyčių, integruota į institucijos darbą. Ji apima esminius valdymo procesus – planavimą, atlikimą ir stebėseną. Vidaus kontrolės sistema turi būti pritaikyta konkrečiai institucijai ir sudaryta iš penkių elementų: kontrolės aplinkos, rizikos vertinimo, kontrolės veiklos, informavimo ir komunikacijos, stebėsenos.

Aukščiausiosios audito institucijos ankstesnių metų auditų rezultatai rodo, kad viešojo sektoriaus institucijos ne visada užtikrina, kad veiklos rezultatai kurtų pridėtinę vertę arba lemtų numatytą veiklos poveikį. Efektyvios vidaus kontrolės sistemos padeda institucijoms gerinti rezultatus.

Taigi, prisidedami prie viešojo sektoriaus tobulinimo, atlikome sisteminį veiklos auditą, kurio tikslas – įvertinti, ar sudarytos sąlygos efektyviai vidaus kontrolės sistemai veikti. Audito metu nagrinėjome:

- ar teisinis reglamentavimas sudaro pagrindą viešajame sektoriuje kurti, palaikyti ir vertinti efektyvią vidaus kontrolės sistemą;
- ar Finansų ministerijos metodinis vadovavimas ir priežiūra, apimanti finansų kontrolės būklės analizę ir vidaus audito tarnybų vertinimą, prisideda prie vidaus kontrolės sistemos tobulinimo;
- ar institucijų vidaus kontrolės sistemos apima rekomenduojamos gerosios praktikos nustatytus viešojo sektoriaus efektyvios vidaus kontrolės principus.

Auditą atlikome 14-oje ministerijų, Vilniaus ir Kauno miestų ir Kauno rajono savivaldybėse, kuriose peržiūrėjome dokumentus, kalbėjome su vadovais, kontrolės priežiūros funkcijas atliekančiais darbuotojais ir vidaus auditoriais. Papildomai teikėme klausimynus 244-ių institucijų vadovams (įskaitant ministerijas ir atsirinktas savivaldybes), iš kurių atsakė 155. Apklausėme 119 vidaus audito tarnybų vadovų, ar jų nesant, auditorių, iš kurių atsakė 92.

Nesiekėme retrospektyviai atskleisti viešojo sektoriaus vidaus kontrolės tinkamumo ir įvertinti institucijų vidaus kontrolės sistemų veikimą, dėmesį sutelkėme į tai, ar institucijų vidaus kontrolės sistemos atitinka tarptautiniu mastu pripažintą gerąją praktiką: INTOSAI Viešojo sektoriaus vidaus kontrolės standartų gaires ir tarptautinius vidaus audito standartus. Analizavome 2015 metų duomenis, tam tikrais atvejais – ankstesnių arba 2016 metų duomenis.

Šiuo metu galiojančios Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo⁹ bei įgyvendinamųjų teisės aktų nuostatos nesudaro pagrindo viešojo sektoriaus institucijoms kurti, palaikyti ir tobulinti vidaus kontrolės sistemas, atitinkančias tarptautinę gerąją praktiką. Teisinė bazė neapima svarbių sistemos elementų: kontrolės aplinkos, rizikos vertinimo, informavimo ir komunikacijos; kontrolės veiklą sudaro tik finansų kontrolė, o stebėseną – tik vidaus auditas. Nėra institucijos, atsakingos už visos vidaus kontrolės reikalavimų kūrimą, metodologinę plėtrą ir priežiūrą. Viešojo sektoriaus

---

⁹ Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas, 2002-12-10 Nr. IX-1253.

institucijų vadovai nėra įpareigoti parinkti vidaus kontrolės sistemos politiką, atlikti sistemos analizę ir viešai atsiskaityti už sukurtą ar tobulinamą vidaus kontrolę.

Įvertinę audito metu surinktus įrodymus, teikiame valstybinio audito išvadas ir rekomendacijas, kurias įgyvendinus bus sudarytos sąlygos tobulinti vidaus kontrolės sistemas, užtikrinančias, kad valdymo informacija patikima, priimami sprendimai pagrįsti ir padeda institucijoms pasiekti geriausią rezultatą, panaudojant turimus išteklius.

IŠVADOS

1. Galiojantis Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas bei įgyvendinantys teisės aktai turi trūkumų:
  - 1.1. Aiškiai neapibrėžia svarbių vidaus kontrolės sistemos elementų – kontrolės aplinkos, rizikos vertinimo, informavimo ir komunikacijos. Įvirtintos nuostatos dėl finansų kontrolės tik iš dalies apima kontrolės veiklą, o vidaus auditas – iš dalies stebėseną. Tai nesudaro sąlygų institucijoms kurti efektyvią vidaus kontrolę ir neapima rekomenduojamos gerosios praktikos Viešojo sektoriaus vidaus kontrolės standartų gairėse nustatytų principų, nors diegiant vidaus kontrolės sistemą Lietuvoje buvo remtasi gerąja praktika (1.1 poskyris).
  - 1.2. Nenumato institucijos, atsakingos už visos vidaus kontrolės sistemos reikalavimų kūrimą, metodologinį vadovavimą ir priežiūrą, taip nėra formuojama ir įgyvendinama valstybės politika efektyviai vidaus kontrolei veikti. Teisės aktai reglamentuoja tik finansų kontrolę ir vidaus auditą, todėl Finansų ministerijai priskirta metodiškai vadovauti tik finansų kontrolės ir vidaus audito klausimais (1.2 poskyris).
  - 1.3. Institucijos vadovą įpareigoja atsiskaityti tik už dalį sistemos – finansų kontrolę, nors jis atsakingas už visos efektyvios vidaus kontrolės sistemos sukūrimą, jos veikimą ir tobulinimą (1.2.1 skirsnis).
2. Kasmetinės finansų kontrolės būklės analizės reikalavimuose nėra aiškiai numatyta, kokioms sąlygoms esant, būklė įvertinama nuo labai gera iki silpna, todėl institucijų rezultatai gali neparodyti tikrosios būklės (ministerijos ir audituotos savivaldybės ją vertina skirtingai, šešios iš jų negali aiškiai nurodyti, kuo remiantis užpildoma finansų kontrolės būklės ataskaita, kai kurios pateikia neteisingą ar neišsamią informaciją, penkių institucijų vidaus auditoriai mano, kad ji nepagrįsta, informacija nesikeičia daugelį metų). Finansų ministerijos rengiami apibendrinti finansų kontrolės būklės analizės rezultatai pateikiami tik valstybės institucijoms ir savivaldybėms, o Seimui, Vyriausybei ir visuomenei – ne. Taip negaunami duomenys apie viso viešojo sektoriaus finansų kontrolės būklę (1.2.1 skirsnis).
3. Finansų ministerijos atsakingi darbuotojai analizuoja ir vertina tarnybų veiklos atitiktį teisės aktams pagal vidaus audito tarnybų išorinio vertinimo ir analizės reikalavimus, taigi vidaus audito funkcijos efektyvumas vertinimas iš dalies. Todėl neturima pakankamos informacijos apie vidaus audito veiklos efektyvumą nustatant lygį, įvertinus šiuos aspektus: vidaus audito strategija, struktūra, personalas, audito procesas, technologijos ir pan. Finansų ministerija apibendrintus vidaus audito vertinimo ir analizės rezultatus bei nustatytus trūkumus dėl nepriklausomumo užtikrinimo ir sukomplektavimo kasmet pateikia Seimo Audito komitetui ir Vyriausybei. Jie kartojasi ir išlieka nepakitę nuo 2011 m. (1.2.2 skirsnis).

4. Finansų ministerijos koordinuojami vidaus auditorių mokymai ir kvalifikacijos kėlimas tobulintinas, kad labiau atitiktų vidaus auditorių poreikius, nes aštuonių ministerijų ir vienos iš trijų savivaldybių vidaus auditoriai pageidautų praktinių mokymų, šešių ministerijų auditoriai mano, kad organizuojami mokymai suteikia žinių gauti pažymėjimą ar vidaus auditoriaus atestatą. Peržiūrėję mokymo programas nustatėme, kad trūksta praktinių mokymų, pvz., kaip auditus planuoti, vertinti rizikos valdymą ar užtikrinti audito kokybę ir pan. (1.2.2 skirsnis).
5. Atlikta institucijų vidaus kontrolės sistemų analizė parodė, kad būtina tobulinti teisinę bazę, taip, kad ji atitiktų tarptautinę viešojo sektoriaus gerąją praktiką, nes:
  - 5.1. Kontrolės aplinka nesudaro pakankamo pagrindo institucijoje užtikrinti tinkamą discipliną ir kvalifikacijos tobulinimą (13 ministerijų ir viena savivaldybė nėra pasitvirtinusios etikos taisyklių, galiojančių institucijų darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis; vadovams nėra organizuojami mokymai apie vidaus kontrolės sistemą, todėl visų 17-os tikrintų institucijų vadovai netobulino kvalifikacijos šioje srityje, už kurią yra atsakingi; iki šiol 16-oje institucijų nebuvo vertinami darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, veiklos rezultatai). Taip nesudarytos sąlygos vadovams formuoti tinkamą vidaus kontrolės sistemą ir teigiamą darbuotojų požiūrį į ją (2.1 poskyris).
  - 5.2. Ne visose institucijose įdiegtas veiklos rizikos vertinimas – nevertinamas rizikų reikšmingumas, pasireiškimo tikimybė ir galimas poveikis, toleruojama rizika; nerengiami priemonių planai rizikoms valdyti; neatliekama kaštų ir naudos analizė pasirenkant priemones (viena ministerija yra nustačiusi rizikas, susijusias su valdymo sričiai priskirtais subjektais ir suplanavusi rizikos sumažinimo priemones; dvi ministerijos iš dalies rengia priemonių planus rizikai valdyti, aštuonios ministerijos ir viena savivaldybė jų nerengia; keturios ministerijos ir viena savivaldybė atlieka kaštų ir naudos analizę iš dalies (pvz., kai kurių projektų ar veiklų), penkios ministerijos ir dvi savivaldybės – neatlieka). To nedarant institucijoms sudėtinga parinkti efektyvias kontrolės priemones nustatytoms svarbiausioms rizikoms valdyti (2.1 poskyris).
  - 5.3. Kontrolės veikla 11-oje ministerijų ir dviejose savivaldybėse vykdoma neapibrėžus svarbiausių veiklos procesų, orientuotų į pagrindinę institucijų veiklą. Jų patvirtintos tvarkos ar taisyklės apima funkcijų vykdymą (bendrąjį vidaus administravimą, personalo, finansų, informacijos ir turto valdymą, viešuosius pirkimus ir kt.). Todėl institucijos gali turėti perteklinių kontrolės priemonių, nukreiptų ne į svarbiausias veiklas (2.1 poskyris).
  - 5.4. Institucijose vykdo vidaus ir išorės informavimą ir komunikaciją, tačiau 11-oje ministerijų ir dviejose savivaldybėse nėra vertinamas šių procesų efektyvumas, todėl neturima duomenų jų tobulinimui (2.1 poskyris).
  - 5.5. Daugelyje institucijų (11-oje ministerijų ir dviejose savivaldybėse) nevertinami nuolatinės stebėsenos rezultatai, kurie yra reikalingi vadovui priimti pagrįstus sprendimus vidaus kontrolę tobulinti, o vidaus auditui – ją vertinti. Institucijos neatlieka atskirų vidaus kontrolės sistemos įvertinimų, atliekami tik vidaus ir išorės auditai (2.1 ir 2.2 poskyriai).
  - 5.6. Audito rezultatai parodė, kad trijų ministerijų ir vienos savivaldybės, kurios įsidiėgė kokybės vadybos sistemas, kontrolės veikla apibrėžta vykdomų procesų pagrindu, aiškiau nustatytas veiklos rizikos vertinimas, informavimas ir komunikacija bei stebėseną. Taigi kokybės vadybos sistema prisideda prie institucijos vidaus kontrolės efektyvesnio veikimo (2.1 ir 2.2 poskyriai).
6. Institucijų vidaus kontrolės sistemos vertinimas – vidaus audito veikla, turėtų būti tobulinama, nes:

- 6.1. Vidaus audito tarnybos ne visada vadovaujasi Vidaus audito metodika: 22 iš 84-ių valstybės institucijų tarnybos neparengė strateginių veiklos planų, penkių ministerijų ir dviejų savivaldybių tarnybos nenustatė prioritetinių veiklos krypčių; kitos ne visada jas susiejo su institucijos tikslais. Metodikoje nėra apibrėžtų reikalavimų audituotinių sričių rizikingumo vertinimui, todėl auditoriai vertindami rizikingumą remiasi nelygiaverčiais vertinimo kriterijais, jų lyginamuoju svoriu ir kiekiu. Penkios tarnybos rizikingumą vertina rečiau kaip kartą per metus. Visi išvardyti dalykai yra svarbūs planuojant reikšmingus vidaus auditus (2.3 poskyris).
- 6.2. Vidaus auditoriai ne visada įvertina vidaus kontrolės sistemą ne rečiau kaip kartą per trejus metus (septynių ministerijų ir trijų savivaldybių vidaus audito tarnybos), vertinimus atlieka skirtingai pasirinkdami audituojamus subjektus ir apimtis (pasirenkama visa institucija, ar padalinys, pavaldi įstaiga, ar projektas; 12-os ministerijų ir dviejų savivaldybių tarnybos neanalizuoja visų penkių vidaus kontrolės sistemos elementų). Kai kuriais atvejais vidaus auditai neapėmė svarbių audito sričių (2015 m. 65 proc. auditų nevertinamas rizikos valdymas, 15 proc. – vidaus kontrolės sistema, keturių ministerijų ir trijų pasirinktų savivaldybių vidaus auditoriai informacinių sistemų auditų neatlieka). 2016 m. tik pusės ministerijų auditoriai atliko sisteminius auditus, apimančius pavaldžias ir valdymo srities įstaigas, auditus. Todėl vidaus auditai gali neatskleisti reikšmingų vidaus kontrolės sistemos trūkumų (2.3 poskyris).
- 6.3. Vidaus audito konsultavimo veikla nėra plėtojama kaip prevencinė priemonė. Devynių ministerijų ir 39-ių apklaustų tarnybų auditoriai konsultacijas vykdo, tačiau neįtraukia į veiklos planus ir už jas neatsiskaito (2.3 poskyris).
- 6.4. Vidaus audito metodikoje neapibrėžti kriterijai, lemiantys rekomendacijų lygio vertinimą (didelis, vidutinis, mažas), todėl vidaus auditoriai skirtingai vertina rekomendacijų reikšmingumą. Nepakankamai vertinamas vidaus audito poveikis (nauda) prisidedant prie institucijos veiklos tobulinimo (13-os ministerijų ir vienos savivaldybės tarnybos rekomendacijų įgyvendinimo poveikį vertina kito audito metu, o vienos ministerijos ir dviejų savivaldybių – ne) (2.3 poskyris).
- 6.5. Trečdalyje vidaus audito tarnybų nėra galimybės užtikrinti vidaus auditų kokybės (34-iose iš 92-iejų vidaus audito tarnybose neatliekama nuolatinė vidinė peržiūra dirbant vienam auditoriui). Tik trijų ministerijų ir dviejų savivaldybių tarnybose atliekami savęs vertinimai, audituojamiesiems išsiunčiant anketas po audito (2.3 poskyris).
- 6.6. Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo reikalavimas steigti vidaus audito tarnybą atsižvelgiant į pareigybių skaičių, nesudaro pagrindo sistemingai ir visapusei vidaus audito veiklai, todėl kai kuriais atvejais išskaidomi finansiniai, žmogiškieji ištekliai, kompetencija. Auditorių poreikio nustatymo metodika leidžia apskaičiuoti vidaus auditorių skaičių, nepagrįstą faktišku poreikiu (2.3 poskyris).
7. Išanalizavę 2013–2016 m. atliktų valstybinių auditų rezultatus nustatėme, kad viešojo sektoriaus institucijų vidaus kontrolės sistemos nepakankamai orientuotos į reikalingus valstybei ir visuomenei rezultatus, o nukreiptos į proceso palaikymą. Institucijose silpna vidaus kontrolės aplinka, rizikos vertinimas, kontrolės veikla, informavimas ir komunikacija bei stebėseną gali neužtikrinti, kad, panaudojus turimus išteklius, bus pasiekti geriausi rezultatai (3 skyrius).

REKOMENDACIJOS

Finansų ministerijai

1. Inicijuoti Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo pakeitimus, siekiant nustatyti:
  - 1.1. tarptautiniu mastu pripažintos gerosios praktikos rekomenduojamus efektyvios viešojo sektoriaus vidaus kontrolės sistemos principus, nurodyti sistemos elementus ir jiems keliamus tikslus (1.1 išvada);
  - 1.2. ministerijos atsakomybę už visos vidaus kontrolės sistemos reikalavimų nustatymą, metodologinį vadovavimą ir priežiūrą (1.2 išvada);
  - 1.3. institucijos vadovo pareigą parinkti vidaus kontrolės sistemos politiką, pritaikytą konkrečiai institucijai, atlikti sistemos analizę, apimančią visus elementus, ir deklaruoti vadovo priimtą atsakomybę už sistemos kūrimą ir tobulinimą (1.3 išvada).
2. Įstatymo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose:
  - 2.1. nurodyti vidaus kontrolės sistemos elementams keliamus reikalavimus (1 išvada);
  - 2.2. atnaujinti vidaus audito metodiką ir nurodyti, kad ji parengta vadovaujantis tarptautiniais vidaus audito standartais, pritaikant juos viešajam sektoriui, atsižvelgiant į specifiką (6 išvada);
  - 2.3. apibrėžti Finansų ministerijos atliekamą vidaus kontrolės sistemos priežiūros procesą (įskaitant ir finansų kontrolę) ir rezultatų pateikimą Seimui, Vyriausybei ir kitoms institucijoms, galinčioms priimti sprendimus dėl sistemos trūkumų pašalinimo ir tobulinimo (2 išvada);
  - 2.4. nustatyti Finansų ministerijos vidaus audito išorinio vertinimo ir analizės metu atliekamo vidaus audito tarnybų efektyvumo vertinimo kriterijus ir periodiškumą (3 išvada);
  - 2.5. papildyti Finansų ministerijos funkcijas dėl vidaus kontrolės sistemos mokymų ir kvalifikacijos kėlimo koordinavimo – įtraukti institucijų vadovus ir kontrolės sistemos priežiūrą atliekančius asmenis (5 išvada);
  - 2.6. užtikrinti, kad būtų atnaujintos vidaus auditorių mokymo programos, atsižvelgiant į vidaus auditorių poreikį (4 išvada).

Finansų ministerija turi įstatymų ir kitų teisės aktų projektų rengimo teisę¹⁰, o Vyriausybė – įstatymų leidybos iniciatyvos teisę Seime¹¹. Todėl kreipėmės į Vyriausybę prašydami užtikrinti, kad Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo projektas būtų pateiktas Seimui.

Rekomendacijų įgyvendinimo planas pateikiamas 45 lape.

¹⁰ Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nuostatai, pavirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998-09-08 nutarimu Nr. 1088 (2015-08-26 nutarimo Nr. 899 redakcija), 8.1.19 p.

¹¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymas, 1994-05-19 Nr. I-464, 20 str. 1 d.

IŽANGA

Viešajam sektoriui taikomų strateginių dokumentų nuostatos apima veiklos efektyvumo didinimą. Pavyzdžiui, strategijoje „Europa 2020“¹² teigiama, kad viešojo administravimo institucijos turėtų didinti efektyvumą ir gerinti paslaugų kokybę; Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“¹³ kaip pažangos sritis nurodytas sumanus valdymas; 2014–2020 metų nacionalinėje pažangos programoje¹⁴ kaip prioritetas pateikiamas visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas; Viešojo valdymo tobulinimo 2012–2020 metų programoje¹⁵ numatoma siekti viešojo valdymo institucijų tikslų, ieškoti veiklos metodų, padėsiančių parinkti geriausią būdą, kaip organizuoti veiklą ir sutelkti reikiamus išteklius jai vykdyti. Vidaus kontrolės sistemos, įdiegtos institucijose, turi didelę įtaką efektyviam viešojo sektoriaus valdymui.

Nuo 2002 m. galiojančiame Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatyme įtvirtinta vidaus kontrolės sąvoka, atsakomybė ir tikslas, institucijos vadovo ir vidaus auditorių atsakomybė. Šis įstatymas iš esmės reglamentuoja tik dalį vidaus kontrolės, t. y. nustato finansų kontrolės ir vidaus audito funkcionavimo viešajame juridiniame asmenyje teisinius pagrindus, tikslus ir kompetenciją.

Daug platesnis požiūris į vidaus kontrolę išdėstytas INTOSAI gairėse. Jos apima tarptautiniu mastu pripažintą COSO modelį ir vidaus kontrolę apibrėžia kaip kompleksinį procesą, kurį įgyvendina įstaigos vadovybė ir darbuotojai. Jis skirtas rizikos veiksniams nustatyti ir nuosaikiai užtikrinti, kad vadovaujantis organizacijos misija būtų įgyvendinami bendrieji tikslai: tvarkingai, etiškai, taupiai, rezultatyviai ir efektyviai įgyvendinti veiklą; laikytis galiojančių įstatymų ir norminių teisės aktų; saugoti išteklius nuo praradimo, naudojimo ne pagal paskirtį ir sugadinimo; vykdyti atsiskaitymo įsipareigojimus.

INTOSAI gairėse pabrėžiama, kad vidaus kontrolės sistema kaip dinamiškas kompleksinis procesas turėtų:

- būti pritaikytas konkrečiai institucijai, įvertinus jos ypatumus, kuriuos lemia organizacinė struktūra, rizikos charakteristikos, veiklos aplinka, dydis, sudėtingumas, veiklos rūšys, reguliavimo lygis;
- būti sudarytas iš penkių elementų: kontrolės aplinkos, rizikos įvertinimo, kontrolės veiklos, informavimo ir komunikacijos, stebėsenos, kurie padėtų siekiant bendrųjų institucijos tikslų;
- būti įgyvendinamas vadovybės ir darbuotojų, nuolat prisitaikantis prie institucijos pokyčių, esantis ne šalia institucijos veiklos, o į ją integruotas ir apimantis esminius valdymo procesus: planavimą, atlikimą ir stebėseną.

Penki vidaus kontrolės sistemos elementai apibūdinti 1 pav.

¹² Strategija „Europa 2020“, 4.3 d. Prieiga per internetą: http://ec.europa.eu/europe2020/documents/related-document-type/index_lt.htm.

¹³ Lietuvos Respublikos Seimo 2012-05-15 nutarimas Nr. XI-2015 „Dėl valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo“, VII skyrius.

¹⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012-11-28 nutarimas Nr. 1482 „Dėl 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programos patvirtinimo“.

¹⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012-02-07 nutarimas Nr. 171 „Dėl viešojo valdymo tobulinimo 2012–2020 metų programos patvirtinimo“.

1 pav. Vidaus kontrolės elementų apibūdinimas

Kontrolės aplinka	<ul style="list-style-type: none"> • Vadovybės ir darbuotojų asmeninis ir profesinis sąžiningumas bei moralinės vertybės, įskaitant visoje organizacijoje vyraujančią vidaus kontrolės palaikymą • Kompetencijos siekis • Vadovybės formuojama filosofija ir veiklos stilius • Organizacinė struktūra • Žmogiškųjų išteklių politika ir praktika
Rizikos vertinimas	<ul style="list-style-type: none"> • Rizikos nustatymas • Rizikos vertinimas • Organizacijos toleruojamos rizikos nustatymas • Reagavimo numatymas
Kontrolės veikla	<ul style="list-style-type: none"> • Autorizavimo ir patvirtinimo procedūros • Pareigų (leidimo davimo, atlikimo, užregistravimo ir patikrinimo) atskyrimas • Išteklių ir dokumentų prieigos kontrolė • Patikrinimas • Suderinimas • Veiklos rezultatų peržiūra • Veiklos sričių, procesų ir veiklų peržiūra • Priežiūra (užduočių skyrimas, peržiūra ir tvirtinimas, nurodymų davimas ir mokymas)
Informavimas ir komunikacija	<p>Informavimas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Greitas sandorių bei įvykių registravimas ir tinkamas klasifikavimas • Vidaus duomenys (finansinės ir nefinansinės ataskaitos, su reikalavimų vykdymu susijusi informacija, sudaranti sąlygas įgyvendinti ir kontroliuoti veiklą, informacija apie išorės įvykius, veiklą ir sąlygas, būtina sprendimams priimti ir ataskaitoms rengti) • Tinkama, pateikiama laiku, aktuali, tiksli ir prieinama informacija <p>Komunikacija:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Komunikacija, apimanti visas sudedamąsias dalis ir visą struktūrą (vykdoma organizacijoje žemyn, aukštyn ir skersai) • Efektyvi komunikacija su išorės šalimis
Stebėseną	<p>Nuolatinė stebėseną:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reguliari valdymo ir priežiūros veikla bei kiti veiksmai darbuotojams atliekant savo pareigas. <p>Atskiri vertinimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vertinimų apimtį ir dažnį lemia visų pirma rizikos įvertinimas ir nuolatinės stebėsenos efektyvumas.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal INTOSAI gaires

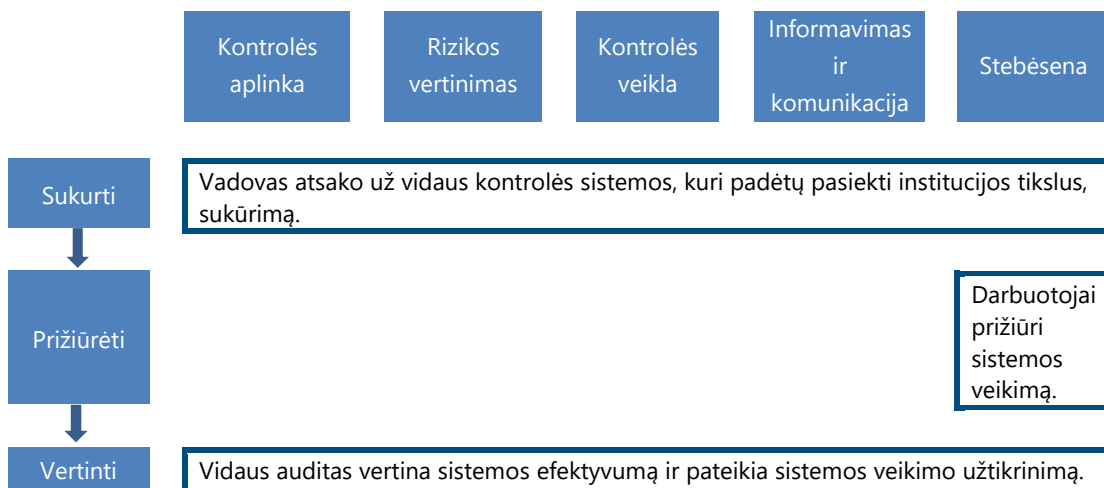
Būtina suprasti ne tik vidaus kontrolės elementus, bet ir jiems keliamus tikslus, tarpusavio ryšius ir pritaikymą institucijos veiklos aspektams:

- Kontrolės aplinka – visos vidaus kontrolės sistemos pagrindas, užtikrinantis discipliną, struktūrą ir atmosferą, turinčią įtakos vidaus kontrolės kokybei. Ji veikia visos vidaus kontrolės sistemos strategijos ir tikslų formulavimo procesą ir kontrolės veiklos organizavimą.
- Rizikos vertinimas. Nustačius aiškius tikslus, suformavus efektyvią kontrolės aplinką, įvertinama rizika, su kuria institucija susiduria įgyvendindama savo misiją, taip sukuriamas pagrindas tinkamai reaguoti į riziką.
- Kontrolės veikla – rizikos mažinimo strategija, įgyvendinama per vidaus kontrolės veiklą, kuri turi būti efektyvi vertinant išlaidų atžvilgiu.

- Efektyvus informavimas ir komunikacija turi esminę reikšmę veiklos vykdymui ir valdymui. Tikslams pasiekti būtina, kad informacija būtų paskleista institucijos viduje ir išorėje.
- Stebėseną. Vidaus kontrolės sistemos stebėseną turi užtikrinti, kad vidaus kontrolė neatsiliktu nuo pasikeitusių tikslų, aplinkos, išteklių ir rizikos.

Institucijos vadovas yra pati svarbiausia vidaus kontrolės sistemos dalis, nes diegia sistemą ir prisiima atsakomybę už ją. Labai svarbus vadovo intensyvus bendravimas su kitais darbuotojais, kurie įgyvendina, stebi ir vertina sistemos veikimą. Pagal gerąją praktiką vidaus kontrolės sistemos dalyvių pareigos ir atsakomybės yra aiškiai atskirtos (žr. 2 pav.).

2 pav. Vidaus kontrolės sistemos dalyvių pareigos ir atsakomybės

Šaltinis – Valstybės kontrolė remiantis Trijų gynybos linijų modeliu (angl. *The Three Lines of Defense Model*, 2009 m.), kuris numato pareigų pasidalijimą tarp vadovo, visų darbuotojų ir vidaus audito

Vidaus kontrolės sistemoje dalyvauja vadovas, visi darbuotojai ir vidaus auditas:

- Vadovas formuoja vidaus kontrolės sistemą, kurią sudaro penki elementai, nes yra atsakingas už visą institucijos veiklos valdymą, įskaitant vidaus kontrolės sistemos planavimą, įgyvendinimą, veikimo priežiūrą, palaikymą, dokumentavimą. Jis turi užtikrinti, kad būtų sukurtas kontrolės ir rizikos valdymo procesas.
- Darbuotojai yra atsakingi už vidaus kontrolės ir priežiūros funkcijas, palaiko kontrolę, nes atlieka stebėseną, apimančią kiekvieną vidaus kontrolės elementą. Jie glaudžiai bendradarbiauja su vadovu ir teikia žinias apie kontrolės ir rizikos valdymą, politikos įgyvendinimo ir procedūrų atlikimo trūkumus, renka informaciją, kuri parodo institucijos vaizdą (esamas rizikas, kontrolę).
- Vidaus auditas teikia užtikrinimą vadovui dėl penkių vidaus kontrolės sistemos elementų, nes atlieka nepriklausomą, nešališką vertinimo ir konsultavimo veiklą, skirtą institucijos veiklai gerinti. Tai padeda institucijai veikti pagal paskirtį, įgyvendinti tikslus, tobulinti rizikos valdymo, kontrolės ir vadovavimo procesus, didinti jų efektyvumą.

Įstatymų leidėjai ir reguliavimo institucijos, nustatantys reikalavimus, turi didelę reikšmę vidaus kontrolės procesui, nes teisės aktai gali padėti suprasti vidaus kontrolę ir siektinus tikslus; taip pat juose nustatomos vidaus ir išorės suinteresuotų asmenų, vykdančių pareigas vidaus kontrolės atžvilgiu, veiklos kryptys.

Vidaus kontrolė pati savaime negali užtikrinti, kad būtų pasiekti institucijos apibrėžti bendrieji tikslai. Efektyvi vidaus kontrolės sistema gali užtikrinti vadovui tik nuosaikų, bet ne absoliutų tikslų

pasiekimą. Ji suteikia informacijos apie pažangą (ar jos nebuvimą). Organizuojant vidaus kontrolės sistemą tenka susidurti su turimų išteklių apribojimais, todėl kontrolės priemonių teikiamą naudą reikia vertinti atsižvelgiant į jų sąnaudas.

Auditas atliktas vadovaujantis Valstybinio audito reikalavimais¹⁶ ir tarptautiniais aukščiausiųjų audito institucijų standartais¹⁷. Atlikdami auditą darėme prielaidą, kad institucijų darbuotojų atsakymai į klausimus yra objektyvūs, dokumentai teisingi, išsamūs ir galutiniai, o jų kopijos atitinka originalus.

Audito metodai ir procedūros pateikti ataskaitos 1 priede.

---

¹⁶ Patvirtinta Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymu Nr. V-26 (2012-06-28 Nr. V-171 redakcija).

¹⁷ 3000-asis TAAIS „Veiklos audito įgyvendinimo gairės“ ir 3100-asis TAAIS „Veiklos audito gairės: pagrindiniai principai“. Prieiga per internetą: <http://www.vkontrole.lt/page.aspx?id=350>.

AUDITO REZULTATAI

---

1. NUSTATYTI REIKALAVIMAI NEAPIMA EFEKTYVIOS VIDAUS KONTROLĖS PRINCIPŲ, O TAIKOMI – NĖRA PAKANKAMI

1.1. Teisinė bazė neapima visų vidaus kontrolės sistemos elementų

Vidaus kontrolės sistemai keliami reikalavimai turi būti pagrindas kiekvieno viešojo sektoriaus subjekto vidaus kontrolei efektyviai veikti. Vidaus kontrolės sistema bus efektyvi tada, kai reikalavimai ją kurti, palaikyti ir tobulinti bus paremti tarptautiniu mastu pripažinta gerąja praktika – INTOSAI gairėmis ir tarptautiniais vidaus audito standartais. Todėl vertinome, ar teisės aktų leidėjai ir atsakingos institucijos nuo vidaus kontrolės sistemos kūrimo pradžios iki šiol ėmėsi tinkamų veiksmų sistemai sukurti ir tobulinti.

Vidaus kontrolės sistemos sukūrimas buvo viena svarbiausių ir privalomų Lietuvos integracijos į Europos Sąjungą sąlygų: 1998 m. patvirtinta Valstybinio sektoriaus vidaus kontrolės sistemos diegimo programa (priemonės)¹⁸, 2000 m. – Valstybinio sektoriaus vidaus kontrolės ir vidaus audito sistemos sukūrimo programa¹⁹. Įgyvendinant jas buvo priimti vidaus audito veiklą reglamentuojantys Vyriausybės nutarimai.

1999 m. Europos Sąjunga išskėlė reikalavimus įdiegti efektyvią vidaus finansų kontrolę ir užtikrinti jos funkcionavimą, pagrįsdama tuo, kad institucijų dėmesys bendram vidaus kontrolės sistemos funkcionavimui yra nepakankamas. Taip pat pareikalavo išskirti ir vidaus finansų kontrolės, kaip vienos svarbiausių sistemos grandžių, elementus, nustatyti jų reikšmę, paskirti finansų valdymo srityje ir aiškiai atsakomybę už juos. Lietuvoje finansų ministras patvirtino finansų kontrolės veiklą reglamentuojančius įsakymus.

2002 m. Europos Komisija laikėsi pozicijos, kad Lietuvai yra būtina nauja, išsami valstybinio sektoriaus vidaus finansų kontrolės teisinė bazė (pagrindinis įstatymas ir jo įgyvendinamieji teisės aktai), kuri pakeistų ir papildytų tuo metu galiojusią. Taip 2002 m. pabaigoje įsigaliojo įstatymas, o nuo 2003 m. – jo įgyvendinamieji teisės aktai.

Atlikę teisės aktų nuostatų, susijusių su vidaus kontrolės sistema (įskaitant finansų kontrolę ir vidaus auditą), vertinimą vadovaudamiesi gerosios praktikos principais nustatėme, kad sistemos kūrimo pradžioje 2000–2003 m. buvo įtvirtinti vidaus kontrolės sistemos elementai ir TVAS nuostatos. Įsigaliojusiame įstatyme ir įgyvendinamuosiuose teisės aktuose reglamentuojama tik dalis vidaus kontrolės sistemos (finansų kontrolė ir vidaus auditas). Nuo 2003 iki 2013 m. buvo vykdomi teisės aktų pakeitimai, tačiau iš esmės prie sistemos tobulinimo prisidėjo: 2003 m. savivaldybių vidaus audito centralizavimas ir 2009 m. vidaus auditorių atestacija (žr. 3 pav.).

---

¹⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998-02-13 nutarimas Nr. 179 „Dėl Valstybinio sektoriaus vidaus kontrolės sistemos diegimo programos (priemonių) patvirtinimo“ (2001-03-09 nutarimu Nr. 273 neteko galios).

¹⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000-10-18 nutarimas Nr. 1247 „Dėl Valstybinio sektoriaus vidaus kontrolės ir vidaus audito sistemos sukūrimo programos patvirtinimo“.

3 pav. 2000–2016 m. vidaus kontrolės sistemą reglamentuojantys teisės aktai²⁰, jų tobulinimas ir vertinimas pagal gerosios praktikos principus

	Teisės aktas	Pastebėjimai
2000-2001	Valstybės įmonių ir įstaigų vidaus audito tarnybos nuostatai. Valstybės įmonių ir įstaigų vidaus audito vadovas. Vidaus audito reikalavimai. Valstybės įmonių ir įstaigų vidaus kontrolės sistemų vertinimo metodiniai nurodymai.	Šie dokumentai parengti vadovaujantis Tarptautiniais vidaus audito standartais. 2003 m. visi neteko galios.
2002-2003	Finansų kontrolės vadovas. Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas ir jo pakeitimai. Įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai: <ul style="list-style-type: none"> - VAT pavyzdiniai nuostatai; - Pavyzdinė vidaus audito metodika; - Vidaus auditorių profesinės etikos taisyklės; - Vidaus audito poreikio įvertinimo analizės metmenys; - Minimalūs finansų kontrolės reikalavimai. 	INTOSAI gairių nuostatos įtvirtintos – Finansų kontrolės vadovas apėmė 5 vidaus kontrolės sistemos elementus (nuo 2007 m. nauja redakcija – Finansų kontrolės organizavimo vadovas). 2008 m. dokumentas neteko galios. 2002 m. įstatyme įtvirtinta vidaus kontrolės sąvoka, atsakomybė ir tikslai, plačiau – tik finansų kontrolė ir vidaus auditas. Atitinkamai įstatymo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose plačiau paaiškinta finansų kontrolė ir vidaus auditas. 2003 m. įstatyme įtvirtinta nauja nuostata, kad savivaldybėse turi būti įsteigta centralizuota vidaus audito tarnyba.
2004-2008	Įstatymo pakeitimai. Pavyzdinės vidaus audito metodikos ir vidaus audito poreikio įvertinimo analizės metmenų pakeitimai. Finansų kontrolės būklės ataskaitos forma. Vidaus audito tarnybų veiklos vertinimo tvarkos aprašas. ES struktūrinių fondų lėšų, skirtų Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento priemonėms įgyvendinti, veiklos atrankinių patikrinimų pavyzdinė metodika. ES sanglaudos fondo lėšų atrankinių patikrinimų pavyzdinė metodika.	2006 ir 2007 m. įstatymo pakeitimai patikslino kai kurias nuostatas ir sąvokas. Patikslinta Pavyzdinė vidaus audito metodika – pakeistas II skyriaus pavadinimas, patikslintos kai kurios nuostatos, papildyta naujais punktais dėl vidaus audito tarnybų strateginio veiklos plano ir galutinės ataskaitos pateikimo Detalizuoti ir papildyti vidaus audito poreikio įvertinimo analizės metmenys.
2009	Įstatymo pakeitimai. Patvirtinti Vidaus auditorių ir asmenų, dirbančių vidaus audito srityje, atestacijos nuostatai.	2009 m. įstatymo sąvokos suderintos su Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymu. 2013 m. įstatymo pakeitimuose sugrąžintos buvusios sąvokos.
2010-2013	Įstatymo pakeitimai. Finansų kontrolės būklės ataskaitos nauja redakcija.	2010 m. įstatymo tobulinimas dėl vidaus audito tarnybų apskričių viršinių administracijose naikinimo.

Šaltinis – Valstybės kontrolė remiantis dokumentų analize

²⁰ Žr. 2 priedą.

Audito metu nustatėme, kad, 2003 m. vidaus audito veiklą reglamentuojantiems teisės aktams netekus galios, esminiai TVAS dalykai nebuvo į juos perkelti. 2003 m. patvirtintos ir šiuo metu galiojančios Vidaus audito rekomendacijos²¹ nebuvo atnaujinamos, o TVAS iki 2016 m. keitėsi tris kartus. 2002 m. Finansų kontrolės vadovas²² (nuo 2007 m. Finansų kontrolės organizavimo vadovas), apimantis vidaus kontrolės elementus, galiojo tik iki 2008 metų.

Paprašėme Finansų ministerijos Vidaus audito ir finansų kontrolės metodologijos departamento atstovų paaiškinti priežastis, kodėl teisinė bazė neapėmė pagrindinių INTOSAI gairių ir TVAS nuostatų. Jie pateikė nuomonę, kad tuo laikotarpiu buvo tikslinga daugiau dėmesio skirti gerosios praktikos aiškinimui, mokymams, kokybės vertinimui ir pan.:

Finansų ministerijos paaiškinimas, kodėl teisinė bazė neapima gerosios praktikos principų

Vidaus kontrolės nuostatų, remiantis INTOSAI gairėmis, įteisinimas teisiniu dokumentu sukėlė daug klausimų vidaus audito atstovams. Įvertinus tai, kad pagrindiniai teisiniai dokumentai (įstatymas, Minimalūs finansų kontrolės reikalavimai, Finansų kontrolės būklės ataskaita) bei Metodiniai nurodymai Europos Komisijos / EBPO buvo visiškai aprobuoti kaip atitinkantys tarptautinius standartus ir gerąją praktiką, o ankstesniojo Finansų kontrolės vadovo (kuris rėmėsi senais INTOSAI ir Metodiniais nurodymais) pagrindinės nuostatos jau buvo sėkmingai įdiegtos ir aktyviai plėtojamos nuo 2002 m., ir į tai, kad naujoms INTOSAI gairėms yra pritarta, jos adaptuotos, paskelbtos ir plačiai rekomenduojamos, tikslingiau buvo tuo laikotarpiu neskubėti su gerosios praktikos dokumentų įteisinimu. Geriau buvo dėmesį sutelkti į gairių išaiškinimą, mokymus, kokybės vertinimą, principinių vidaus kontrolės nuostatų (įteisintų įstatyme ir Minimaliuose finansų kontrolės reikalavimuose) įgyvendinimo užtikrinimą, vidaus auditorių ir vadovų mokymus.

Tuo metu įstatymo tobulinimas jau buvo nagrinėjamas darbo grupėje ir galimi pakeitimai galėjo daryti įtaką vidaus / finansų kontrolės nuostatų pokyčiams. Nuspręsta pakeisti susijusias nuostatas ir, tik priėmus įstatymo pakeitimus, svarstyti atitinkamos formos ir turinio dokumento priėmimą.

Įvertinus ES ir EBPO ekspertų teigiamą vertinimą ir išvadas konstatuota, kad esamų teisinių ir rekomendacinių normų / gerosios praktikos dokumentų visiškai užtenka siekiant tinkamai įgyvendinti įstatymo nuostatas.

Metodologijos departamento atstovai pažymi, kad 2006 m. po 15-os SIGMA²³ ekspertų vertinimo misijų Lietuva buvo įvertinta labai gerai, patvirtinta, kad vidaus kontrolės sistema atitinka tarptautinius standartus ir pažangią ES praktiką. Galutinė EBPO²⁴ išvada – visos EBPO ir Europos Komisijos pastabos bei rekomendacijos įgyvendintos, vadovaujamosi tarptautiniais standartais ir pažangia praktika, padaryta žymi pažanga vidaus kontrolės ir vidaus audito sistemų plėtroje, sistema viena geriausių ES. Įstatymas – geras klasikinio modelio pavyzdys. Šios organizacijos pasiūlė Finansų ministerijai 2005 m. prisijungti prie SIGMA komandos ir pasidalyti vidaus audito gerąją praktiką su Latvija. 2011 m. buvo prisidėta analizuojant Kazachstano vidaus finansų kontrolę ir vidaus auditą, suteikta parama Kosovui, Gruzijai, Rumunijai, Moldovai.

²¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-03-09 nutarimas Nr. 273 „Dėl komisijos vidaus audito sistemos funkcionavimui koordinuoti sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo“ (2009-06-25 nutarimu Nr. 650 neteko galios).

²² Valstybės įmonių ir įstaigų vidaus kontrolės sistemų vertinimo metodiniai nurodymai, patvirtinti Vidaus audito komiteto prie Lietuvos Respublikos audito, apskaitos ir turto vertinimo instituto 2001-09-12 nutarimu Nr. 6. Jiems pritarta Nuolatinės tarpžinybinės komisijos vidaus audito sistemos kūrimui valstybiniame sektoriuje koordinuoti 2001-09-27 posėdžio protokolu Nr. 5.

²³ SIGMA (angl. *Support for Improvement in Governance and Management*) – bendra EBPO ir Europos Sąjungos iniciatyva, kurios pagrindinis tikslas – stiprinti viešojo valdymo pagrindus ir sistemas, viešojo administravimo gebėjimus ir remti šalių socialinį ir ekonominį vystymąsi.

²⁴ OECD (angl. *Organisation for Economic Co-operation and Development*) – Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO). Tai forumas, kuriame valstybių narių ekspertai diskutuoja, dalijasi patirtimi, plėtoja naujas ekonominės ir socialinės politikos gaires, kurias vėliau perkeliama į praktinį gyvenimą. Šiuo metu EBPO priklauso 34 valstybės.

Integracijos į ES derybų metu Lietuva, įgyvendindama Viešojo sektoriaus vidaus finansų kontrolės koncepciją²⁵, įstatyme įtvirtino tris privalomus principus: 1) viešojo juridinio asmens vadovų atsakomybę už vidaus kontrolės įgyvendinimą; 2) nepriklausomą vidaus audito funkciją viešuosiuose juridiniuose asmenyse; 3) centrinį harmonizavimo padalinį – Finansų ministeriją, atsakingą už vidaus (finansų) kontrolės ir vidaus audito sistemų standartinių normų kūrimą, metodologinę plėtrą ir priežiūrą. Tuo metu finansų kontrolė buvo vertinama platesniaja vidaus kontrolės prasme.

2005 m. SIGMA ekspertai rekomendavo Lietuvai atkreipti dėmesį į atnaujintas INTOSAI gaires, jas apsvarstyti ir skleisti įstaigų vadovams. Dokumentas svarstytas Tarpžinybinėje vidaus audito komisijoje, paskelbtas ministerijos interneto puslapyje, atnaujintas Finansų kontrolės organizavimo vadovas (2008 m. jis neteko galios).

2007 m. vėl atsirado poreikis tobulinti vidaus kontrolės sistemos reglamentavimą. Ministro Pirmininko potvarkiu sudaryta darbo grupė²⁶ išnagrinėjo teisės aktus, susijusius su vidaus auditu, 2008 m. pateikė Vyriausybei įstatymo pakeitimo projektą, nurodydama visus penkis vidaus kontrolės sistemos elementus. Pasiūlytos dvi institucijos, atsakingos už metodinį vadovavimą vidaus kontrolės klausimais: I – Vidaus reikalų ministerija, II – Finansų ministerija. Įstatymo projektas nebuvo priimtas, nes Finansų ministerija, atsižvelgdama į to meto Seimo Audito komiteto iniciatyvą tobulinti teisės aktus, 2009 m. perdavė parengtą įstatymo projektą komitetui.

Prie Seimo Audito komiteto iniciatyvos aktyviai prisidėjo ir aukščiausioji audito institucija – pasiūlė tobulinti įstatymą²⁷. 2011 m. Seimo narių darbo grupė²⁸ parengė įstatymo projektą²⁹. Finansų ministerijos teigimu, projektas buvo ydingas ir negalėjo būti priimamas. Ministerija savo pastabas pateikė komitetui. Panašių pastabų teikė ir Vidaus auditorių asociacija. Seimo 2011-09-20 VII (rudens) sesijos plenarinio posėdžio metu projektui nepritarė³⁰. Jis buvo grąžintas iniciatoriams tobulinti. Pažymime, kad projektas audito metu tobulinamas nebuvo.

Vidaus kontrolės sistemos pokyčių būtinumą patvirtina 2010 m. pasirašytas bendradarbiavimo susitarimas³¹ tarp Valstybės kontrolės, Finansų ministerijos, Savivaldybių kontrolierių bei Vidaus auditorių asociacijų, Lietuvos auditorių rūmų. Siekiant pagrindinio tikslo – padėti gerinti viešojo sektoriaus valdymą, išorės ir vidaus audito kokybę, didinant visuomenės pasitikėjimą auditą atliekančiais asmenimis, 2011–2015 m. parengta bendradarbiavimo programa. Vykdydama programą 2014 m. parengtos Rekomendacinės gairės³² dėl visų vidaus kontrolės sistemos elementų. Mūsų

²⁵ 1990–1995 m. Europos Komisijos Biudžeto generalinis direktoratas sukūrė ir patvirtino viešojo sektoriaus vidaus finansų kontrolės koncepciją, siekdamas nurodyti šio sektoriaus institucijoms vidaus kontrolės plėtros modelį, įgyvendinant tarptautinius standartus ir gerąją ES praktiką viešųjų finansų valdymo klausimais; DG Budget (*Directorate General for Budget*) – Biudžeto generalinis direktoratas – vienas iš Europos Komisijos departamentų, atsakingų už ES išlaidas, biudžetą, metines ataskaitas ir t. t.

²⁶ Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko 2007-05-23 potvarkis Nr. 182 „Dėl darbo grupės sudarymo“.

²⁷ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2009-04-16 raštas Nr. S-(100-1.9.1)-749 „Dėl Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo pakeitimo“ Lietuvos Respublikos Seimo Audito komiteto pirmininkei.

²⁸ Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2010-11-10 sprendimas Nr. SV-S-922 „Dėl darbo grupės Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo pakeitimo įstatymo projektui parengti sudarymo“.

²⁹ Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo pakeitimo įstatymo 2011-06-09 projektas Nr. XIP-3311.

³⁰ Lietuvos Respublikos Seimo 2011-09-20 VII (rudens) sesijos rytinio plenarinio posėdžio protokolas Nr. SPP-354.

³¹ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės, Finansų ministerijos, Savivaldybių kontrolierių asociacijos, Vidaus auditorių asociacijos ir Lietuvos auditorių rūmų 2010-12-30 susitarimas Nr. BS-7/1S-126 „Dėl bendradarbiavimo susitarimo ir bendradarbiavimo sistemos tarp Valstybės kontrolės ir viešojo sektoriaus vidaus auditorių, savivaldybių kontrolierių, atestuotų auditorių, atliekančių išorės auditą viešajame sektoriuje, atnaujinimo“.

³² Rekomendacinės vidaus kontrolės sukūrimo, veikimo ir tobulinimo, jos vertinimo gairės viešojo sektoriaus subjektams, 2014 m.

nuomone, vėlesnėje 2016–2020 m. bendradarbiavimo programoje³³ numatytos priemonės (pvz.: surengti seminarą apie vidaus kontrolės svarbą ir vietą viešajame valdyme; išnagrinėti galimybes dalytis aktualia informacija; įvertinti audito sistemos grandžių brandą bei planavimo darbų analizę ir pan.) padėtų tobulinti sistemą.

Pažymėtinas Metodologijos departamento atstovų ketinimas 2017–2018 m. svarstyti teisės aktų tobulinimo poreikį, tačiau manome, kad dabar būtina imtis konkrečių veiksmų.

Finansų ministerijos nuomonė dėl Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo tobulinimo

Atsižvelgdami į bendradarbiavimo komisijos darbo rezultatus ir į tam tikrus standartų pokyčius, manome, kad tikslinga būtų 2017–2018 metais pradėti svarstyti įstatymo tobulinimo poreikį.

Taigi galiojanti teisinė bazė neapima reikalavimų, keliamų visiems vidaus kontrolės sistemos elementams (kontrolės aplinka, rizikos vertinimas, informavimas ir komunikacija), nes Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatyme ir įgyvendinamuosiuose teisės aktuose įvertintos nuostatos tik dėl finansų kontrolės (dalis kontrolės veiklos) bei vidaus audito (dalis stebėsenos).

1.2. Finansų ministerija turi tobulinti vidaus kontrolės sistemos priežiūros reikalavimus

INTOSAI gairėse nurodyta, kad turi būti paskirta institucija, atsakinga už visos sistemos įgyvendinimo, veikimo ir vertinimo reikalavimų nustatymą, tobulinimą ir įgyvendinimo priežiūrą bei metodinį vadovavimą. Tai padeda viešojo sektoriaus institucijoms suprasti vidaus kontrolės svarbą, tikslus, sandarą, atsakomybes ir pareigas, jos planavimą, įgyvendinimą, vertinimą.

Kadangi įstatyme nustatyti tik finansų kontrolės (elemento „Kontrolės veikla“ dalis) ir vidaus audito (elemento „Stebėseną“ dalis) reikalavimai, todėl ir Finansų ministerijai pavesta tik:

- teikti metodines rekomendacijas finansų kontrolės ir vidaus audito klausimais, vertinti ir prireikus tikrinti, ar vidaus audito tarnybų veikla atitinka teisės aktuose nustatytus reikalavimus, analizuoti, kaip veikia vidaus audito tarnybos ir kiekvienais metais rengti ir teikti Vyriausybei bei Seimo Audito komitetui metinę vidaus audito tarnybų veikimo ataskaitą;
- koordinuoti institucijų vidaus auditorių mokymą, kvalifikacijos kėlimą ir atestavimą³⁴.

Tai daryti įpareigotas Metodologijos departamentas, kurio vienas pagrindinių veiklos tikslų yra dalyvauti formuojant ir įgyvendinant valstybės politiką viešųjų juridinių asmenų finansų kontrolės ir vidaus audito srityse. Be kitų funkcijų, numatyta rengti pasiūlymus, teisės aktų projektus, juos keisti (papildyti), taip pat rengti ir dalyvauti rengiant metodinius nurodymus, susijusius su vidaus auditu ir finansų kontrole, ir kt.³⁵

Audito metu nagrinėjome, kokius siūlymus, be minėto 2008 m. įstatymo projekto, parengė departamentas. Metodologai nurodė, kad pastaruoju metu vykdo Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo įgyvendinamųjų teisės aktų stebėseną, rengia siūlymus tobulinti vidaus auditą ir finansų kontrolę. Nuo 2013 m. tobulinama Pavyzdinė vidaus audito metodika. 2016 m. buvo atliekama jos teisinio reguliavimo stebėseną. Pagrindinis siūlymas atlikus stebėseną – keisti vidaus audito metodikoje

³³ Prieiga per internetą: <http://www.vkontrolė.lt/vsa/puslapis.aspx?id=35>.

³⁴ Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas, 2002-12-10 Nr. IX-1253, 11 str. 1 d. 1–3 p.

³⁵ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2009-09-29 įsakymas Nr. 1K-341 „Dėl Lietuvos Respublikos finansų ministerijos vidaus audito ir finansų kontrolės metodologijos departamento nuostatų patvirtinimo“ (2012-04-04 Nr. 1K-131 redakcija).

numatytą vidaus audito strateginio planavimo reguliavimą³⁶. 2014 m. parengti Pavyzdinių vidaus audito tarnybų nuostatų tobulinimai nepatvirtinti. Šiuo metu atnaujinama Finansų kontrolės būklės ataskaitos forma, klausimynas, vidaus audito vertinimo tvarka, svarstomas Finansų kontrolės vadovo bei vidaus audito ir kontrolės gerosios praktikos rekomendacinių dokumentų atnaujinimas.

Pažymime, kad minėti tobulinimai nėra priimti ir, apie tai pasiteiravus Metodologijos departamento atstovų, buvo pateiktas toks paaiškinimas:

Finansų ministerijos paaiškinimas dėl metodinio vadovavimo

2009 m. reorganizuotas Finansų kontrolės metodologijos departamentas: panaikintas Finansų kontrolės valdymo metodologijos skyrius ir įkurtas Vidaus audito ir finansų kontrolės metodologijos departamentas su Vidaus audito analizės ir Vidaus audito ir finansų kontrolės metodologijos ir priežiūros skyriais. Pastarajam perduotos finansų kontrolės funkcijos. Nuo 2014 m. šiame skyriuje dirba du valstybės tarnautojai, atliekantys su finansų kontrole susijusius darbus. Skyriaus atliekami finansų kontrolės darbai yra sudėtingi ir reikalauja daug darbo laiko, todėl iki šiol per mažai dėmesio buvo skirta metodiniam vadovavimui finansų kontrolės klausimais. Ateityje planuojama daugiau dėmesio skirti su finansų kontrole susijusių teisės aktų tobulinimui ir metodiniam vadovavimui.

Audito metu nagrinėjome Metodologijos departamento veiksmus, susijusius su institucijų finansų kontrolės būklės analize ir vertinimu, vidaus audito tarnybų veiklos vertinimo, mokymų, kvalifikacijos tobulinimo ir atestacijos koordinavimu.

1.2.1. Finansų kontrolės analizė gali neatskleisti tikrosios būklės

Kuriant efektyvią vidaus kontrolę, vadovas turėtų parinkti vidaus kontrolės sistemos politiką, pritaikytą institucijai, atsižvelgdamas į veiklos tikslus, paskirtį, ypatumus, rizikas, kontrolės atlikimo sąnaudas ir kt. Vadovaudamasis šia politika vadovas turėtų užtikrinti, kad būtų atliekama kasmetinė vidaus kontrolės sistemos analizė, apimanti vidaus kontrolės stebėsenos rezultatus. Siekdamas palaikyti ir didinti visuomenės pasitikėjimą institucijos veikla, vadovas turi viešai deklaruoti atsakomybę, kurią prisiima kurdamas ir tobulindamas sistemą³⁷.

Nuo 2003 m. institucijos vadovas atsiskaito tik už finansų kontrolę (dalį vidaus kontrolės sistemos), pateikdamas Finansų ministerijai finansų kontrolės būklės ataskaitą³⁸ (toliau – FKB ataskaita). Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatyme³⁹ nustatytas finansų kontrolės tikslas ir veikimas, bet Minimaliuose finansų kontrolės reikalavimuose⁴⁰ neapibrėžta, kokioms sąlygoms esant institucijos vadovas finansų kontrolės būklę įvertina kaip labai gerą, gerą, patenkinamą ar silpną. Nenumatytos pasekmės, pateikus neteisingai užpildytą FKB ataskaitą arba jos nepateikus⁴¹.

Atlikę audito procedūras visose ministerijose ir atsirinktose savivaldybėse nustatėme, kad finansų kontrolės būklė vertinama skirtingai, dažnai darbuotojai negali aiškiai nurodyti, kuo remiantis pildoma ataskaita. Vienos institucijos remiasi vidaus audito ar valstybinio audito rezultatais, kitos – sumuoja pavaldžių ir (ar) valdymo srities institucijų FKB ataskaitų duomenis ir pan.

³⁶ Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2017-01-09 teisinio reguliavimo stebėsenos pažyma Nr. 1.

³⁷ INTOSAI Gairės.

³⁸ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004-01-07 įsakymas Nr. 1K-004 „Dėl finansų kontrolės būklės ataskaitos formos patvirtinimo“ (2011-01-27 Nr. 1K-021 redakcija).

³⁹ Ten pat, 4 str.

⁴⁰ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003-05-08 įsakymas Nr. 1K-123.

⁴¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003-04-14 nutarimas Nr. 470 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo įgyvendinimo ir vidaus tarnybos pavyzdinių nuostatų patvirtinimo“.

Visų ministerijų ir trijų atsitiktų savivaldybių vidaus audito tarnybų vadovų, turinčių susipažinti su FKB ataskaita⁴², klausėme, ar, jų nuomone, institucijos vadovas finansų kontrolės būklę įvertina pagrįstai. Keturių ministerijų ir vienos savivaldybės VAT atsakė, kad pagrįstai, septynių ministerijų VAT negalėjo atsakyti, trijų ministerijų ir dviejų savivaldybių VAT atsakė, kad nepagrįstai, nes ji formalī ir netikslinga, joje informacija nesikeičia daugelį metų, kad būklę galima įvertinti neatsižvelgiant į faktinę finansų kontrolės būklę. Be to, dviejų ministerijų VAT nurodė, kad su ataskaita nesusipažįsta.

Metodologijos departamentas nuo 2013 m. rengia valstybės institucijų, nuo 2014 m. – ir savivaldybių FKB suvestines ataskaitas ir jas pateikia Finansų ministerijos vadovybei. Institucijos raštais informuojamos apie dažniausiai pasitaikančius teisės aktų reikalavimų neatitikimus: finansų kontrolės taisyklių rengimo, funkcijų atskyrimo, išankstinės, einamosios ir paskesniosios finansų kontrolės vykdymo trūkumus. Vadovams primenama, kad jie prisiima atsakomybę už efektyvios vidaus kontrolės, įskaitant finansų kontrolę, sukūrimą, jos veikimo ir tobulinimo užtikrinimą. Suvestinėse ataskaitose⁴³ atkreipiamas dėmesys į neteisingai pateiktą informaciją, pvz., nėra rizikos vertinimo pagal rizikos vertinimo modelius ir auditų išvadas ir rekomendacijas. Pastebime, kad institucijų finansų kontrolės būklės ir Metodologijos departamento parengtos suvestinės ataskaitos nėra viešinos.

Per metus organizuojami 3–4 mokymai aktualiomis finansų kontrolės temomis ir aktyviai konsultuojama, tačiau Metodologijos departamento darbuotojai teigia, kad institucijose neatsakingai žiūrima į FKB ataskaitą. Už jos pildymą atsakingiems asmenims trūksta kompetencijos, jie dažnai keičiasi, ypač savivaldybėse. Surinktos ataskaitos negali būti lyginamos dėl subjektų skirtingumo (dydžio, struktūros, veiklos ir kt.) bei užpildymo kokybės ir išsamumo.

Taigi, vadovų kasmet atliekama finansų kontrolės analizė ir įvertinimas gali nerodyti tikrosios institucijos būklės. Be to, Finansų ministerijai neviešinant gautų rezultatų, neužtikrinama, kad visuomenė, Seimas, Vyriausybė būtų informuoti apie viešojo sektoriaus finansų kontrolės būklę.

Audito metu, siekdami išsiaiškinti institucijų vadovų nuomonę, ar padėtų užtikrinti efektyvią vidaus kontrolės sistemą jų nustatyta ir institucijai pritaikyta politika, kasmetinė sistemos analizė ir viešas priimtoms atsakomybės deklaravimas, gavome šiuos rezultatus: iš 155-ių atsakusių vadovų politikos naudą įžvelgia 126 (81 proc.), analizės naudą – 115 (74 proc.), viešai deklaruoti galėtų – 133 (86 proc.) (žr. 5 priedą). Didžioji dalis – atitinkamai 87, arba 74 proc., iš 92-ų atsakusiųjų – VAT vadovų taip pat mano, kad politika ir analizė būtų naudingos (žr. 6 priedą).

1.2.2. Vidaus audito funkcijos efektyvumas vertinamas iš dalies

Siekiant padėti institucijai veikti pagal paskirtį, įgyvendinti tikslus, tobulinti rizikos valdymo, kontrolės ir vadovavimo procesus, didinti jų efektyvumą, atliekant vertinimo ir konsultavimo veiklą, kaip numatyta TVAS. Vidaus auditas turi teikti nepriklausomą ir nešališką užtikrinimą vadovui dėl vidaus kontrolės sistemos. Todėl turi būti vertinama vidaus audito veikla, gebėjimai ir ištekļiai ir jų pagrindu nustatomi VAT tobulinimo poreikiai ir veiklos gerinimo priemonės.⁴⁴

⁴² Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004-01-07 įsakymas Nr. 1K-004 „Dėl finansų kontrolės būklės ataskaitos formos patvirtinimo“, (2011-01-27 Nr. 1K-021 redakcija).

⁴³ Vidaus audito ir finansų kontrolės metodologijos departamento Vidaus audito ir finansų kontrolės metodologijos ir priežiūros skyriaus ataskaitos: 2016-07-25 „Viešųjų juridinių asmenų finansų kontrolės būklės 2015 m. suvestinė ataskaita“ ir 2016-11-03 „Savivaldybių administracijų, įskaitant savivaldybėms pavaldžius ir (arba) jų valdymo sričiai priskirtus viešuosius juridinius asmenis, finansų kontrolės būklės 2015 m. suvestinė ataskaita“.

⁴⁴ Tarptautinis vidaus auditorių institutas, „Vidaus audito veiklos gebėjimo brandumo modelis viešajam sektoriui“ (*Internal Audit – Capability Model, IA-CM*), 2009 m.

Vidaus audito veiklos išorinis vertinimas ir analizė

Siekiant, kad vidaus audito veikla būtų kokybiška, bent kartą per penkerius metus turi būti atliekamas išorinis veiklos vertinimas, apimantis visus vidaus audito veiklos aspektus, įvertinant veiklos efektyvumą ir nustatant, kaip reikėtų gerinti vidaus audito veiklą. Vertinimą turėtų atliktų kvalifikuotas ir nepriklausomas vertintojas ar vertintojų grupė, nepriklausantys institucijai.⁴⁵

Nagrinėjome Metodologijos departamento kaip išorinio vertintojo organizuojamą ir atliekamą VAT veiklos vertinimą ir vidaus audito analizę bei ar teisės aktuose numatyta vertinti VAT veiklos efektyvumą.

Metodologijos departamento atliekamo vidaus audito išorinio vertinimo ir analizės metodika tik iš dalies apima vidaus audito efektyvumo vertinimą, t. y. veiklos atitiktį teisės aktų reikalavimams. Joje nenumatyta vertinti vidaus audito veiklos efektyvumą nustatant brandos lygį, įvertinus šiuos aspektus: vidaus audito strategija (pvz.: ar tikslai, prioritetai, uždaviniai susieti su institucijos; ar suderinti vidaus audito ir institucijos rizikos valdymo procesai; planai pagrįsti rizikos vertinimu; planuojami auditai (atitikimo, institucijos ir rizikos valdymo, vidaus kontrolės, veiklos efektyvumo vertinimo, informacinių sistemų ir kt.), konsultavimas; išorės ir vidaus informavimas ir komunikacija), struktūra (pvz.: nepriklausomumas, turimų žmogiškųjų ir kompetencijos išteklių valdymas, išorės ekspertų pasitelkimas), personalas (pvz., karjera, profesinis tobulėjimas, darbuotojų atranka ir veiklos vertinimas), audito procesas (pvz.: metodologija, audito planavimas, atlikimas, ataskaitos pateikimas, poauditinė veikla ir kokybės užtikrinimas) ir technologijos (pvz.: naudojamos kompiuterinės programos, žinių valdymas).

Metodologai nuo 2004 m. vertina valstybės institucijų, o 2010 m. – ir savivaldybių VAT veiklą, ar ji atitinka teisės aktų reikalavimus, siekia išsiaiškinti jų tobulinimo poreikį, vidaus auditorių mokymo sritis⁴⁶. Vertinamos ir 20-ies viešųjų juridinių asmenų, ne viešojo sektoriaus subjektų, audito tarnybos⁴⁷, kurių veiklos vertinimo audito metu neanalizavome.

Peržiūrėję metodologų dokumentus nustatėme, kad išoriniam vertinimui atsirenkant tarnybas, pagrindinis kriterijus yra VAT ankstesnio vertinimo data, nuo 2004 iki 2016 m. neįvertintos aštuonios VAT (dvi savivaldybių ir šešios valstybės). Analizuodami visų 2015–2016 m. atliktų vertinimų ataskaitas⁴⁸ pastebėjome, kad daugiausia dėmesio skiriama tarnybų veiklos atitikties įstatymo, pavyzdinių VAT nuostatų ir pavyzdinės VAT metodikos reikalavimams ir kasmet nustatomi pasikartojantys trūkumai.

VAT veiklos trūkumai, pateikti jų išorinio vertinimo ataskaitose

Reglamentavimo (nuostatų, metodikos, pareigybių aprašymų); nepriklausomumo (neteisingai nustatytas vidaus audito pavaldumas savivaldybėse; auditoriai įtraukiami į komisijų / grupių veiklą); audito veiklos planavimo (neparengti arba parengti su trūkumais strateginiai, metiniai veiklos planai; auditai planuojami neatliekant rizikos vertinimo arba neatsižvelgiant į vertinimo

⁴⁵ 1300-asis TVAS „Kokybės užtikrinimo ir gerinimo programa“ ir 1312-asis TVAS „Išorinis vertinimas“.

⁴⁶ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-10-31 įsakymas Nr. 1K-353 „Dėl viešųjų juridinių asmenų, kurie valdo, naudoja valstybės ir (arba) savivaldybės turtą ir juo disponuoja, vidaus audito tarnybų veiklos vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

⁴⁷ VĮ Lietuvos automobilių kelių direkcija, VĮ „Automagistralė“, VĮ „Oro navigacija“, VĮ „Lietuvos oro uostai“ ir kt.

⁴⁸ 2015 m.: Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centras, Vilniaus Gedimino technikos universitetas, VŠĮ Europos socialinio fondo agentūra, Lietuvos edukologijos universitetas, Viešųjų pirkimų tarnyba, Lietuvos energetikos institutas, Generalinė prokuratūra, Valstybinė ligonių kasa, Specialiųjų tyrimų tarnyba; Plungės, Mažeikių, Pagėgių, Kretingos, Telšių, Jurbarko, Vilkaviškio rajonų, Kalvarijos ir Marijampolės savivaldybių. 2016 m.: Užsienio reikalų ministerijos, Lietuvos vaikų ir jaunimo centro; Vidaus reikalų ministerijos, Susisiekimo ministerijos, Nacionalinės mokėjimų agentūros, Seimo kanceliarijos, Policijos departamento, Teisingumo ministerijos, Saugumo departamento; Akmenės, Skuodo, Šakių rajonų, Neringos, Rietavo ir Kazlų Rūdos savivaldybių.

rezultatus; neapskaičiuotas arba neteisingai apskaičiuotas vidaus audito poreikis, neteisingai apibrėžta vidaus audito visuma); vidaus audito atlikimo (nerengiami arba neteisingi darbo dokumentai, nėra vidaus kontrolės įvertinimą pagrindžiančių darbo dokumentų; išvados neatitinka tikslų, tikslai pateikti strateginiuose, metiniuose veiklos planuose ir programose nesutampa); veiklos po audito (neparengiami rekomendacijų įgyvendinimo planai, nepriimami sprendimai įgyvendinant pateiktas rekomendacijas; nevykdomas pažangos stebėjimas); kokybės (neužtikrinama vidaus auditorių darbo dokumentų peržiūra).

Metodologijos departamentas pažymi⁴⁹ svarbiausius trūkumus – nepriklausomumą ir žmogiškųjų išteklių stoką – ir tai laiko pagrindiniu rizikos veiksniu, dėl kurio gali būti neįgyvendintas vienas pagrindinių vidaus audito uždavinių – ne rečiau kaip vieną kartą per trejus metus⁵⁰ įvertinti institucijos vidaus kontrolę. Ataskaitoje nurodoma, kad vidaus auditoriai ne visada laikosi nepriklausomumo nuostatų, nes dalyvauja valdant instituciją ir įgyvendinant vidaus kontrolės procedūras, jiems pavedamos korupcijos prevencijos ir kontrolės funkcijos.

Paklausę dėl nepriklausomumo ir objektyvumo reglamentavimo pakankamumo išsiaiškino, kad 97 proc. apklaustų VAT, visų ministerijų ir trijų pasirinktų savivaldybių auditoriams aiški riba tarp nepriklausomos, objektyvios konsultavimo veiklos ir dalyvavimo valdant instituciją, ar jai pavaldžius ir (arba) jos valdymo sričiai priskirtus subjektus. Be to, visos 17 tikrintų ir 65 proc. atsakusių VAT nurodė, kad informuoja vadovą apie dalykus, galinčius trukdyti vidaus audito nepriklausomumui.

Kalbėdami apie trūkumus, susijusius su žmogiškųjų išteklių stoka, metodologai ataskaitoje pabrėžia, kad vienam auditoriui yra sudėtinga apimti įvairias institucijos veiklos sritis: veiklos ir valdymo, finansų valdymo, informacinių sistemų, viešųjų pirkimų, turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo bei kitas. Metodologijos departamento atstovai pateikė informaciją, kokių veiksmų imasi VAT veiklai tobulinti.

Finansų ministerijos paaiškinimas dėl veiksmų vidaus audito veiklai tobulinti

Siekiant padėti išspręsti šias problemas, parengti ir išsiųsti raštai: 2015 m. sausio mėn. savivaldybių administracijų direktoriams „Dėl vidaus audito tarnybų veiklos nepriklausomumo užtikrinimo“, 2016 m. lapkričio mėn. Vyriausybės atstovams apskrityse „Dėl centralizuotos vidaus audito tarnybos sukomplektavimo“.

Vertinant VAT veiklą susitinkama, bendraujama ir diskutuojama su institucijų ir VAT vadovais, suteikiama metodologinė pagalba, dalijamasi gerąja praktika, atsakoma į užklausas, gautas raštu, elektroniniu paštu ir telefonu. Nuo 2014 m. organizuojami susitikimai su VAT atstovais dėl veiklos vertinimų apibendrinimų, dėl bendradarbiavimo, dėl 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos vidaus audito klausimų, dėl VAT priskiriamų papildomų, su vidaus auditu nesusijusių funkcijų. 2016 m. įvyko Vidaus reikalų ministerijos ir jos reguliavimo srities institucijų VAT atstovų susitikimas, jame svarstyta Audito komiteto steigimo galimybė ir kiti klausimai.

Siekiant aptarti problemas ir pasidalyti gerąja praktika, 2014 m. pradėti organizuoti vidaus auditorių susitikimai – apskritojo stalo diskusijos pagal apskritis. Kad susitikimai būtų konstruktyvesni, siekiama organizuoti susitikimus tuose regionuose, kurių savivaldybių centralizuotų VAT veikla jau įvertinta, o skyriaus darbuotojai yra susipažinę su vidaus auditorių darbu vietose.

Visose ministerijose ir pasirinktose savivaldybėse klausėme vidaus auditorių nuomonės, ar išorinis vertinimas prisidėjo prie jų veiklos gerinimo. Finansų ministerijos metodologų vertinimas dešimties ministerijų ir dviejų savivaldybių VAT buvo naudingas, dviejų ministerijų VAT negalėjo

⁴⁹ Metinė vidaus audito tarnybų veikimo 2015 m. viešuosiuose juridiniuose asmenyse ataskaita, 2016-06-28 Nr. (19.27-2)-11K-19.

⁵⁰ Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas, 2002-12-10 Nr. IX-1253, 5 str. 2 d. 6 p.

pateikti nuomonės, nes vertinimas buvo atliktas seniai. Vienos ministerijos ir vienos savivaldybės VAT paaiškino, kad vertinimas minimaliai prisidėjo prie veiklos gerinimo.

Atsakydamos į apklausos klausimus, 69-ios VAT komentaruose nurodė, kad vertinimas prisidėjo prie veiklos gerinimo: darbuotojai nebeįtraukiami į darbo grupių sudėtį, neliko neplanuotų auditų, priimta daugiau auditorių, vadovybė suprato vidaus audito esmę, svarbą, nepriklausomumą, vidaus auditoriai aprūpinti darbo priemonėmis ir inventoriu. Keletas nurodė, kad buvo pirktos išorės audito paslaugos iš įmonių. Pasidomėjus, ar būtų naudingas išorinis vertinimas šiais aspektais: vidaus audito strategija, struktūra, personalas, audito procesas ir technologijos, trečdalis tarnybų mano, kad naudingas, kitas trečdalis – kad ne, o kitos neturėjo nuomonės (žr. 6 priedą).

Metodologijos departamentas kasmet atlieka ir kiekvienos VAT analizę, remdamasis metiniais tarnybų veiklos ataskaitomis. Analizė apima VAT veiklos atitiktį teisės aktams ir pateiktus metinius statistinius duomenis: audituojamų įstaigų skaičių, darbuotojų skaičių, jo kaitą, poreikį, planuotų ir faktiškai atliktų auditų skaičių ir jų paskirstymą pagal audituojamas sritis, informaciją apie rekomendacijas ir t. t.

Peržiūrėję metodologų renkamus duomenis apie VAT ir jų audituojamų institucijų skaičių nustatėme, kad neanalizuojama, ar visos institucijos patenka į audito visumą. Taip pat nevertinama, ar vidaus audito funkcija prisideda prie institucijos efektyvios, rezultatyvios ir teisėtos veiklos palaikymo bei skatinimo, teikiant objektyvias, rizikos vertinimu pagrįstas užtikrinimo paslaugas, patarimus ir įžvalgas.

Remdamasis analizės ir pirmiau minėtų VAT veiklos vertinimo rezultatais, Metodologijos departamentas iki kiekvienų metų liepos 1 d.⁵¹ pateikia Vyriausybei ir Seimo Audito komitetui metinę vidaus audito tarnybų veikimo institucijose ataskaitą, pagrindinė jos išvada – VAT veikla iš esmės atitinka teisės aktų reikalavimus. Kartu pateikiama informacija apie VAT nepakankamą nepriklausomumo užtikrinimą, netinkamą tarnybų sukomplektavimą.

Šios problemos minimos nuo 2011 m., nors kasmet Vyriausybė kreipiasi į ministerijų ir kitų institucijų vadovus, prašydama atkreipti dėmesį į nurodytus neatitikimus ir trūkumus, užtikrinti tinkamą įstatymo nuostatų įgyvendinimą. Vyriausybė pateikia informaciją ir savo atstovams apskrityse, Lietuvos savivaldybių asociacijai ir savivaldybėms. Finansų ministerija prašo institucijų informuoti apie priemones, kurių imtasi šalinant neatitikimus ir trūkumus.

Taigi, Metodologijos departamento išorinis vidaus audito tarnybų vertinimas ir analizė apima dalį efektyvumo vertinimo. Pastebime, kad pačių institucijų ir politiką įgyvendinančių institucijų veiksmams neužtikrina, kad būtų pašalinti vidaus audito trūkumai, nustatyti išorinio vertinimo ir analizės metu.

Išorinis vertinimas ir analizė turi įtakos vidaus auditorių mokymui, kvalifikacijos kėlimui ir atestavimui

Kadangi vidaus auditoriai, pateikdami savo vertinimus bei rekomendacijas, atlieka reikšmingą vaidmenį užtikrinant institucijos vidaus kontrolės efektyvumą, jų kompetencija turi būti keliami aukšto žinių ir įgūdžių lygio reikalavimai. Audito metu nagrinėjome, ar Finansų ministerijos koordinuojami vidaus auditorių mokymai, kvalifikacijos kėlimas ir atestacija prisideda prie auditorių kvalifikacijos tobulinimo.

⁵¹ Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas, 2002-12-10 Nr. IX-1253 (2006-12-05 Nr. X-944 redakcija), 11 str. 1 d. 2 p.

Vidaus auditorių atestacijos sistemą sudaro vidaus auditorių mokymas, vidaus auditorių egzaminai ir vidaus auditorių kvalifikacijos tobulinimas⁵². Atestacijos tikslas – įvertinti vidaus auditorių žinias ir gebėjimus, įgytus pagal mokymų programas, ir skatinti juos nuolat tobulėti. Pagal nustatytą tvarką atestacijos organizavimo procese dalyvauja koordinuojanti institucija – Finansų ministerija, organizuojanti institucija – ministerijai pavaldi biudžetinė įstaiga Finansų ministerijos mokymo centras (toliau – FMMC) ir trys komisijos: atestacijos, egzaminų ir ekspertų.

Finansų ministerijai pavesta analizuoti vidaus auditorių atestacijos sistemos veikimą ir jos atitiktį vidaus audito poreikiams Lietuvoje ir ją tobulinti, per mažai dėmesio skiria šiai funkcijai atlikti. Nustatėme, kad ji neinicijuoja vidaus auditorių mokymo programų ir mokymo medžiagos peržiūrų, kurias ekspertų komisija turėjo atlikti ne rečiau kaip kartą per dvejus metus: Finansų ministerija, FMMC ir egzaminų komisija prašymų peržiūrėti programas nepateikė⁵³.

Peržiūrėję FMMC parengtas ir Valstybės tarnybos departamento patvirtintas Vidaus auditorių kvalifikacijos tobulinimo programas, nustatėme, kad ne visi šeši vidaus auditorių mokymą sudarantys moduliai bei adaptacinis modulis yra atnaujinami. 2011 m. patvirtintos I modulio mokymo programos „Vidaus audito samprata ir teisinis reglamentavimas“ turinys neatnaujintas pagal gerąją praktiką, nes neapima svarbių gerosios praktikos TVAS standartų, pvz., 1130 – „Trukdžiai nepriklausomumui ar objektyvumui“, 1210 – „Profesionalumas“, 1220 – „Reikiamas profesinis atidumas“, 2201 – „Plano rengimas“, 2220 – „Užduoties apimtis“, 2310 – „Informacijos rinkimas“, 2420 – „Ataskaitų kokybė“, 2500 – „Pažangos stebėjimas“ ir kt. Mokymo programoje nurodytas, 2240 standartas, kurio nėra TVAS galiojusiuose nuo 2013-01-01 iki 2016-12-31. Be to, neapimamas kokybės ir veiklos standartų taikymas atliekant konsultavimo veiklą. Pasitelkus ekspertus 2015 m. buvo atnaujintas IV modulis „Strateginis planavimas, apskaita ir mokesčių administravimas“, 2014 m. – VI modulis „ES paramos lėšų auditas“.

Siekiant, kad tobulėjimas būtų nenutrūkstamas procesas, atestuotas vidaus auditorius kasmet turi tobulinti kvalifikaciją FMMC arba kitose kvalifikacijos tobulinimo įstaigose. Peržiūrėję visų ministerijų ir atsirinktų savivaldybių metinius veiklos planus, nustatėme, kad vidaus auditoriams nepavyksta išklausti rekomenduojamų ne mažiau kaip 40 akad. valandų mokymų. Tai patvirtino ir trečdalis vidaus auditorių atsakiusių į klausimus. Dažniausiai nurodomos priežastys: skubūs darbai, dėl kurių auditoriai negali vykti į mokymus, netinkamos (neaktualios) mokymų temos, maža mokymų pasiūla atestuoties auditoriams, netinkamos mokymų datos ir pan. Aštuonių ministerijų ir vienos savivaldybės VAT teigia, kad mokymų arba atestacijos metu įgytos žinios padeda vertinti vidaus kontrolės sistemą, tačiau komentaruose pažymėjo norintys daugiau praktinių mokymų, pasidalijimo gerąja patirtimi ir mokymų pagal sritis.

Pokalbių metu šešių ministerijų vidaus auditoriai atkreipė valstybinių auditorių dėmesį, kad FMMC organizuojami mokymai tinkami naujokams ir pradedantiejiems, nes suteikia bazinių žinių gauti pažymėjimą ar vidaus auditoriaus atestatą, o patirties turintiems auditoriams mokymų trūksta.

Peržiūrėję mokymo programų sąrašą ir programas, kurių trukmė 8 ir mažiau akademinį valandų, nustatėme, kad nėra mokymų auditoriams pagal konkrečias aktualias sritis, pvz.: kaip planuoti auditus, kaip atlikti rizikos valdymo vertinimą, kaip užtikrinti audito kokybę ir pan. Mūsų nuomone, I modulio mokymo programoje vidaus audito planavimui numatytos 4 akad. val., rizikos valdymui

⁵² Lietuvos Respublikos finansų ministro 2009-03-09 įsakymas Nr. 1K-057 „Dėl viešųjų juridinių asmenų, kurie valdo, naudoja valstybės ir (arba) savivaldybės turtą ir juo disponuoja, vidaus auditorių ir asmenų, dirbančių vidaus audito srityje, atestacijos nuostatų patvirtinimo“ (2012-05-17 Nr. 1K-193 redakcija).

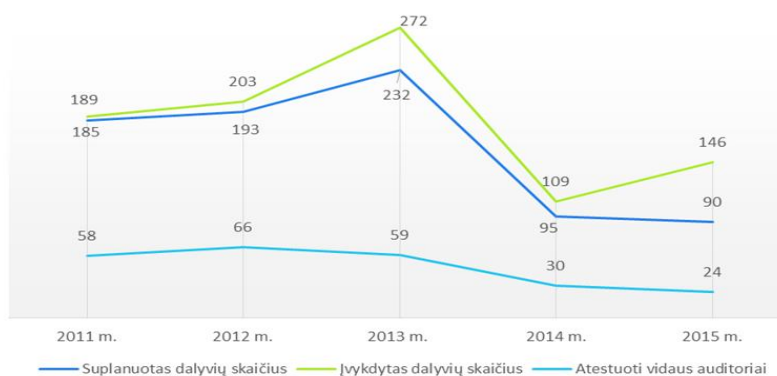
⁵³ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2009-03-09 įsakymas Nr. 1K-057 „Dėl viešųjų juridinių asmenų, kurie valdo, naudoja valstybės ir (arba) savivaldybės turtą ir juo disponuoja, vidaus auditorių ir asmenų, dirbančių vidaus audito srityje, atestacijos nuostatų patvirtinimo“ (2012-05-17 Nr. 1K-193 redakcija), 20 p.

– 4 akad. val. ar kokybės kontrolei bei užtikrinimui – 2 akad. val. yra pakankamos tik bazinėms žinioms įgyti, nors šie dalykai yra vieni iš svarbiausių siekiant efektyvios vidaus audito veiklos. Tuo metu svarbiai audito srčiai – informacinių sistemų vertinimui, 2016 m. patvirtinta nauja vidaus auditoriams aktuali mokymo programa „Informacinių sistemų auditas kitų audito rūšių kontekste“, nors 2011 m. patvirtinta II modulio mokymo programa „Vidaus audito rūšys“ informacinių sistemų auditą apima.

Apklausus institucijų vadovus, kokių kompetencijų trūksta vidaus auditoriams, 15 proc. nuomone, trūksta konstruktyvių įžvalgų ir patikimo konsultavimo, 14 proc. – pokyčių inicijavimo institucijoje, 10 proc. – lankstumo atsižvelgti į poreikius, 9 proc. – užtikrinti, kad vidaus kontrolė yra efektyvi ir (arba) tobulintina. 29 proc. vadovų mano, kad vidaus auditoriams kompetencijų netrūksta, tačiau kai kurie komentaruose pažymėjo, kad trūksta IS ir buhalterinės apskaitos žinių, gebėjimų vertinti ne tik kiekybinius ir formalius, bet ir kokybinius parametrus, vidaus auditas pernelyg smulkmenišką.

4 pav. pateikta informacija apie 2011–2015 m. pagal šešių modulių programą kvalifikaciją tobulinusių vidaus auditorius rodo, kad nuo 2011 iki 2013 m. dalyvių skaičius augo, o nuo 2013 m. gerokai sumažėjo.

4 pav. Skaičius vidaus auditorių, pagal šešių modulių programą tobulinusių kvalifikaciją 2011–2015 m. FMMC

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal FMMC duomenis

Finansų ministerija, koordinuodama vidaus auditorių atestaciją ir mokymus, turėtų užtikrinti, kad vidaus auditorių kvalifikacija būtų tobulinama atsižvelgiant į mokymo poreikį, gerąją praktiką ir viešojo sektoriaus aktualijas.

2. INSTITUCIJOSE SUKURTA, PALAIKOMA IR VERTINAMA VIDAUS KONTROLĖS SISTEMA NE VISADA ATITINKA GERĄJĄ PRAKTIKĄ

Galiojantys privalomi reikalavimai vidaus kontrolės sistemai kurti, palaikyti ir vertinti yra tobulintini, tačiau institucijose aiškinomės, ar jų sistemos atitinka gerąją praktiką. Visose 14-oje ministerijų ir atsirinktose Vilniaus m., Kauno m. ir r. savivaldybėse tikrinome dokumentus, susijusius su vidaus kontrolės reglamentavimu, bendravome su vadovais ir kitais atsakingais asmenimis bei vidaus auditoriais. Analizė apėmė ir minėtų institucijų pavaldžias ir/ar valdymo srčias priskirtas įstaigas: ministerijose 586 subjektus, trijose savivaldybėse – 627. Taip pat teikėme klausimynus 244-iesiems

institucijų vadovams (218-ai asignavimų valdytojų⁵⁴ ir 26-ių institucijų, turinčių VAT), iš kurių atsakė 155 vadovai (6-ių ministerijų, 47-ių savivaldybių, 29-ių teismų, 27-ių mokslo ir studijų institucijų, 8-ių kultūros, 38-ių – kitų įstaigų). Apklausėme 119-os VAT vadovus, iš kurių atsakė 92 (47-ių savivaldybių ir 45-ių kitų tarnybų).

2.1. Kurdami vidaus kontrolės sistemą, institucijų vadovai pasigenda aiškumo

Institucijos vadovas atsakingas, kad būtų sukurta efektyvi vidaus kontrolės sistema, integruota į institucijos veiklą, dinamiška ir sudaryta iš penkių tarpusavyje susijusių elementų. Vadovo pareiga formuoti, skatinti ir palaikyti darbuotojų teigiamą požiūrį į vidaus kontrolę, kaip nurodyta INTOSAI gairėse.

Atsižvelgdami į tai, kad vidaus kontrolės reglamentavimas neapima visų sistemos elementų, paklausėme vadovų, su kokiais sunkumais kurdami ir palaikydami vidaus kontrolę jie susiduria. Daugiau nei trečdalis jų teigia nesusiduriantys su sunkumais, kiti įvardijo trūkumus.

Sunkumai, su kuriais susiduria vadovai kurdami ir palaikydami vidaus kontrolę

Reglamentavimas nepakankamai aiškus, todėl atsiranda skirtingas nuostatų interpretavimas; dažna teisės aktų kaita; menkas visų vidaus kontrolės procesų aprašymas; trūksta reglamentavimo pritaikyto mažesnėms institucijoms ir vieno vidaus kontrolės modelio viešajame sektoriuje; laiko ir personalo trūkumas; darbuotojų kaita, finansavimo trūkumas; nepakankamas darbuotojų supratimas ar neatsakingas jų požiūris, ne visi darbuotojai dalyvauja kuriant ir palaikant vidaus kontrolę, pasenęs požiūris į vidaus kontrolės sistemą; mokymų trūkumas; veiklos rizikos ir jos reikšmingumo nustatymas; IS valdymas ir informacijos saugumo organizavimas.

Apklausoje beveik visi vadovai (152 iš 155-ių atsakiusių) nurodė, kad kurdami, palaikydami ir tobulindami vidaus kontrolės sistemą remiasi įstatymu ir kt. teisės aktais. 64 proc. vadovų mano, kad sistemos reglamentavimas šalies mastu aiškus ir pakankamas, 14 proc. – kad ne, 8 proc. mano, kad tobulintinas dėl kitų priežasčių ir komentaruose nurodė trūkumus ir pasiūlymus.

Vadovų pateikti vidaus kontrolės reglamentavimo trūkumai ir pasiūlymai

Trūkumai:

Reglamentavimas abstraktus; painus ir didelės apimties, tai lemia skirtingą jų interpretavimą; vieni teisės aktai prieštarauja kitiems; teisės aktai rekomendacinio pobūdžio, trūksta aiškumo; nėra metodiškai vadovaujančios institucijos; neaiški atsakomybė.

Pasiūlymai:

Reglamentavimas turėtų būti standartizuotas, reikalingas bendras modelis, atnaujinti teisinį reglamentavimą, atsižvelgiant išskylančius naujus iššūkius viešojo sektoriaus subjektų valdyme; tobulinti rizikos valdymo proceso reglamentavimą; naudingas būtų visas veiklos sritis apimantis reglamentavimas; reikalinga metodika, pritaikyta skirtingų viešojo sektoriaus institucijų specifikai (patobulinti viešojo juridinio asmens atžvilgiu; sukurti metodikas mažoms įstaigoms); pravartu būtų parengti pavyzdinius vidaus kontrolės aprašus; siūloma atnaujinti finansų kontrolės klausimynus; aktyviau skleisti tarptautinę praktiką.

Apklausoje rezultatai parodė, kad vadovai vidaus kontrolės srityje naudojami gerąją praktiką: 52 – INTOSAI gairėmis, 89 – Rekomendacinėmis vidaus kontrolės sukūrimo, veikimo ir tobulinimo, jos

⁵⁴ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430 (2010-12-09 Nr. XI-1209 redakcija), 4 str. 1, 2 ir 3 d.

vertinimo gairėmis viešojo sektoriaus subjektams⁵⁵, daugumos institucijų vidaus kontrolės sistema apima penkis elementus ir tik dešimčiai vadovų sudėtinga juos nurodyti.

Norėdami išsiaiškinti, kaip institucijose veikia vidaus kontrolės sistemos, paklausėme vadovų, ar jų sukurta sistema veikia ir kas tai rodo. 145 (iš 155-ių) vadovai mano, kad institucijoje vidaus kontrolės sistema veikia:

Vadovų nurodyti požymiai, kad vidaus kontrolės sistema veikia

Mažėja auditų metu nustatomų neatitikčių; laiku pašalinami trūkumai ir jų atsiradimą lemiantys veiksniai; vidaus audito ataskaitų rezultatai, metinės veiklos ataskaitos rezultatai, stebėsenos ataskaitos; gerėja darbo rezultatai, mažėja piliečių skundų, gerėja darbuotojų nuomonė apie darbo sąlygas; įgyvendinami suformuluoti tikslai, strateginis planas, veiklos planas; laiku vykdomi įsipareigojimai, laikomasi įstatymų, norminių aktų, saugomi išteklių ir naudojami pagal paskirtį; užtikrinta turto apsauga ir apskaita, laiku gaunama visa finansinė informacija, racionaliai ir ekonomiškai naudojamos lėšos; paruoštos darbo tvarkos, taisyklės, pareigybiniai nuostatai, darbuotojų atestavimo sistema; įdiegtos kontrolės procedūros užtikrina institucijos veiklos teisėtumą, planų įgyvendinimą, tinkamą išteklių valdymą; atsižvelgiant į šalies teisinės bazės pokyčius peržiūrima vidaus teisės aktų bazė (tvarkos, taisyklės ir pan.); sukurta ir vykdoma finansų kontrolės sistema; priimami vieši sprendimai, jų priėmimą kontroliuojant tiesioginiam vadovui; organizacinėje struktūroje yra nustatytas informacijos ir atskaitomybės pateikimas; nuolatinė stebėseną, susirinkimai, pokalbiai su padalinių vadovais; vykdoma stebėseną ir rizikos valdymas; yra įdiegtos kokybės vadybos sistemos.

Kai kurie nurodė, kad vidaus kontrolė veikia, bet pateikė tam tikras išimtis ir pastebėjimus: pvz., vidaus kontrolės sistema veikia tik atliekant tam tikrus procesus (valstybės biudžeto programų sąmatų sudarymas; prekių, paslaugų ir darbų pirkimas, piniginių lėšų išmokėjimas įstaigos darbuotojams; turto naudojimas); turėtų būti tobulintina, nes vienas darbuotojas negali fiziškai aprėpti visų savivaldybės vykdomų funkcijų; veikia nevisapusiškai (veikia tik tam tikri vidaus kontrolės elementai, nes nepakankamas teisinis reglamentavimas dėl vidaus kontrolės vieningo modelio ir jo taikymo viešajame sektoriuje); kartais įgyvendinamos ne visos rekomendacijos; kontrolės procedūros vykdomos nepakankamai efektyviai; nusistovėjęs skyrių ir audituojamų objektų požiūris; įstaiga per maža vidaus kontrolės sistemos įdiegimui; vidaus kontrolė palaikoma finansų kontrolės taisyklėmis ir tarpusavio pasitikėjimu.

Pasidomėjus, iš kokių išorės požymių vadovai supranta, kad vidaus kontrolės sistemą reikia tobulinti, 131-as vadovas (85 proc.) pateikė išorinius ir vidinius požymius, rodančius, kad sistemą reikia tobulinti.

Vadovų nurodyti požymiai, kad vidaus kontrolės sistemą reikia tobulinti

Išoriniai požymiai:

Išorinio ir vidaus audito bei kitų kontrolės institucijų gaunamos rekomendacijos ir ataskaitos; nustatyti vidaus kontrolės trūkumai; gaunami skundai dėl atliekamų funkcijų, prižiūrimų ūkio subjektų reakcijos, valstybinių institucijų pastabos; nepakankamas įstaigos finansavimas, pernelyg maži darbuotojų atlyginimai, lemiantys jų kaitą, abejingumą atliekant priskirtas funkcijas ir reiškiamą nepasitenkinimą. Informacija apie galimas rizikas ir nustatytas neveiksmingas procedūras (spauda, internetas, socialiniai tinklai, paslaugų vartotojų, gyventojų atsiliepimai) ir kt.; neįgyvendinami institucijos tikslai ir uždaviniai; per ilgai atliekami pavedimai, nekokybiškai atliktos užduotys.

Vidiniai požymiai:

⁵⁵ 2014-06-13 patvirtino Bendradarbiavimo komitetas, kurį sudaro Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, Lietuvos Respublikos finansų ministerija, Savivaldybių kontrolierių asociacija, Vidaus auditorių asociacija ir Lietuvos auditorių rūmai.

Darbuotojų pareigybių aprašymuose nėra įtrauktos ar/ ir išsamiai aprašytos visos jiems priskirtos funkcijos ir uždaviniai; neužtikrinamas apskaitos ir turto valdymo atskyrimas; kasdieninė veikla, įvairių sričių grandžių bendravimas ir bendradarbiavimas; nepakankama vidinė komunikacija bei komunikacija tarp audito ir vadovo; nustatyti pažeidimai, nustatomos naujos klaidos, keičiasi darbuotojai ir aplinka, procedūros; pačių nustatytos klaidos, funkcijų dubliavimo atvejai; neužkertamas kelias klaidoms ir neatitiktims; ne visiškai įgyvendinamos visos rekomendacijos; atsiranda naujos rizikos; strateginio planavimo sistemos teikia įrodymus, metinė finansinės atskaitomybės ir biudžetinė ataskaita; atsiranda vertinimų, rodančių poreikį inicijuoti pokyčius; iš darbuotojų kylančios iniciatyvos dėl vidaus kontrolės procedūrų tobulinimo; nepakankamas IT įrankių naudojimas procesų valdyme; poreikis atnaujinti (sukurti) administracijos personalo valdymo ir vertinimo šiuolaikinius metodus; išsiskiriančios nuomonės dėl procesų horizontalaus ir vertikalų vertinimo, diskutuojama dėl lankstumo laipsnio; pasiekimų vertinimo ir motyvavimo stoka; nuolatinė stebėseną, kuri atliekama pagal akreditavimo kriterijus, nevaldomos rizikos; kokybės vadybos sistemos tarpinio vertinimo ataskaita.

14 vadovų mano, kad vidaus kontrolės sistema yra gera ir jos tobulinimui prižasčių nėra arba požymių dėl to nežvelgia, 11 neturėjo nuomonės.

Ministerijose ir savivaldybėse dokumentų analizės bei pokalbių su darbuotojais pagrindu galima teigti, kad finansų kontrolė institucijose apibrėžta ir suprantama, kaip visa vidaus kontrolės sistema, nors ji yra tik elemento kontrolės veikla dalis.

Institucijos vidaus kontrolės reglamentavimo geroji praktika

Vidaus reikalų ministerija, atsižvelgdama į tai, kad institucijoje ir jai pavaldžiose įstaigose nėra pakankamai reglamentuota vidaus kontrolės sistema, 2017-02-15, remiantis INTOSAI gairėmis, patvirtino Vidaus reikalų ministerijos vidaus kontrolės aprašą bei pavedė iki 2017-04-03 įstaigoms prie ministerijos bei ministro valdymo sričiai priskirtose įstaigose ir įmonėse parengti ir patvirtinti jų vidaus kontrolės aprašus. Ministerijos atstovų nuomone, įdiegus sistemą iš esmės pagerės institucijų veiklos kontrolė, paprasčiau ir efektyviau bus nustatomos ir valdomos galimos (būsimos) rizikos, nuosaikiai užtikrinamas strateginių veiklos tikslų pasiekimas.

Pateikus ataskaitos projektą, Teisingumo ministerija informavo, kad rengia ministerijos vidaus kontrolės ir jos vertinimo aprašo projektą ir yra nurodžiusi tai atlikti ir savo reguliavimo srities įstaigoms.

Toliau pateikiame trūkumus, susijusius su visais elementais.

Kontrolės aplinka

Kontrolės aplinka yra kitų vidaus kontrolės elementų pagrindas, užtikrinantis tinkamą discipliną, struktūrą ir atmosferą, kuri turi įtakos vidaus kontrolės organizavimui ir kokybei. Kontrolės aplinka apima: vadovybės ir darbuotojų asmeninį ir profesinį sąžiningumą, moralines vertybes, kompetencijos siekį, vadovavimo stiliaus formavimą, įgaliojimų ir atsakomybės pasidalijimą, atskaitingumą, žmogiškųjų išteklių politiką ir praktiką, kaip nurodyta INTOSAI gairėse. Teisės aktų analizė parodė, kad trūksta reikalavimų sukurti tinkamą (pagal INTOSAI gaires) kontrolės aplinką.

- Institucijose nėra patvirtintų etikos taisyklių, galiojančių visiems viešojo sektoriaus institucijų darbuotojams.

Šalies mastu nėra įpareigojimo kiekvienai institucijai pasitvirtinti etikos taisykles, atitinkančias jos veiklą ir apimančias visus institucijos darbuotojus, įskaitant dirbančius pagal darbo sutartį. Šiuo metu skirtingus etikos kodeksus turi įvairios darbuotojų grupės, pvz., auditoriai, policijos pareigūnai, buhalteriai, muitinės pareigūnai, prokurorai, kariai ir kt.

Visos institucijos yra patvirtinusios vidaus tvarkos taisykles, galiojančias ne tik valstybės tarnautojams, bet ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartį. 13-oje ministerijų ir vienoje savivaldybėje nustatėme, kad jos neapima konkrečių etikos principų, galiojančių darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis. Tuo metu valstybės tarnautojai turi laikytis pagarbos žmogui ir valstybei, teisingumo, nesavanaudiškumo, padorumo, nešališkumo, atsakomybės, viešumo, gero pavyzdžio principų. Viena ministerija nurodė, kad nėra darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir atliekančių su viešuoju administravimu susijusias funkcijas. Nustatėme ir gerosios praktikos pavyzdžių.

Etikos normų geroji praktika

Kauno rajono savivaldybėje nuo 2010 m., o **Vilniaus miesto savivaldybėje** nuo 2016 m. patvirtintos visų darbuotojų etikos / elgesio taisyklės.

Teisingumo ministerijoje 2017-03-02 patvirtintos ministerijos darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, etikos taisyklės.

Vidaus reikalų ministerijoje 2017-02-24 sudaryta tarnybinės etikos komisija svarstys valstybės tarnautojų, pareigūnų ir kitų darbuotojų tarnybinės etikos pažeidimus, vykdys prevencinę veiklą: analizuos tarnybinės etikos pažeidimų padarymo priežastis, rengs ir teiks metodines rekomendacijas dėl tarnybinės veiklos etikos normų taikymo.

- Institucijų vadovams nesūdomi mokymai dėl vidaus kontrolės (nauda, tikslai, struktūra ir pan.), tokiu būdu nesudaromos sąlygos kvalifikacijai kelti šioje srityje.

Susitikimuose su ministerijų vadovais ir diskusijose su Metodologijos departamento atstovais atkreiptas valstybinių auditorių dėmesys į tai, kad vadovams nesūdomi mokymai apie vidaus kontrolės sistemą. Dokumentų analizė visose ministerijose ir pasirinktose savivaldybėse parodė, kad nė vienos institucijos vadovas tokiuose mokymuose nedalyvavo, o padalinių vadovai – tik iš dalies susijusiuose su vidaus kontrole, pvz.: „Vadovavimas ir komandinis darbas“, „Personalo valdymo psichologiniai ir organizaciniai aspektai“, „Efektyvi vidinė komunikacija“ ir kt. Dalies ministerijų pavaldžių įstaigų vadovai 2015 m. dalyvavo mokymuose „Vidaus kontrolės sistema ir jos vertinimas viešajame sektoriuje“.

- Institucijose nebuvo vertinami darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, rezultatai.

Iki 2017 m. vasario mėn.⁵⁶ nebuvo reikalavimo vertinti pagal darbo sutartis dirbančių darbuotojų veiklos rezultatus, todėl devyniose ministerijose ir trijose pasirinktose savivaldybėse tokių darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, veikla nevertinama, keturiose ministerijose vertinama žodžiu ir nedokumentuojama. Nustatėme gerosios praktikos pavyzdį.

Visų darbuotojų veiklos vertinimo geroji praktika

Žemės ūkio ministerijoje kiekvienais metais atliekamas kasmetinis darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, darbinės veiklos vertinimas pagal ministro 2014 m. nustatytą tvarką.

Taigi kontrolės aplinka nesudaro pakankamo pagrindo užtikrinti institucijoje tinkamą discipliną ir kvalifikacijos tobulinimą. Ne visose institucijose nustatyti etikos principai, galiojantys visiems darbuotojams, institucijų vadovai nekelia kvalifikacijos, nes nėra organizuojami mokymai apie vidaus kontrolės sistemą. Valstybės ir savivaldybės įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymo reikalavimai užtikrins darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, veiklos rezultatų vertinimą.

Rizikos vertinimas

Rizikos vertinimo procesas apima: rizikos, susijusios su institucijos tikslų pasiekimu, nustatymą, rizikos vertinimą (reikšmingumo, rizikos pasireiškimo tikimybės ir poveikio), toleruojamos rizikos nustatymą ir

⁵⁶ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymas, 2017-01-17 Nr. XIII-198.

atitinkamos reakcijos numatymą. Kadangi viešojo sektoriaus ekonominės, reguliavimo ir veiklos sąlygos nuolat keičiasi, rizikos vertinimo procesas turi būti nuolatinis ir pasikartojantis, kad užtikrintų vidaus kontrolės keitimą ir jos pritaikymą prie besikeičiančios rizikos. Valstybės institucijos turi valdyti riziką, galinčią paveikti paslaugų teikimą ir norimų rezultatų pasiekimą. Tai nurodyta INTOSAI gairėse.

Dokumentų analizė ir pokalbiai su institucijų bei padalinių vadovais parodė, kad nėra įdiegtas rizikos vertinimo vidaus kontrolės elementas. Šešiose ministerijose ir dviejose savivaldybėse rizikos vertinimas nedokumentuotas, nevertinamas rizikų reikšmingumas, pasireiškimo tikimybė ir toleruojama rizika. Keturios ministerijos ir dvi savivaldybės rengia priemonių planus rizikai valdyti, dvi ministerijos – iš dalies (tam tikrai veiklai ar procesui, pvz., viešieji pirkimai), aštuoniose ministerijose ir vienoje savivaldybėje nesudaromi planai. Paklausus, ar atliekama kaštų ir naudos analizė, pasirenkant priemones rizikoms valdyti, paaiškėjo, kad penkios ministerijos atlieka, keturios ministerijos ir viena savivaldybė – iš dalies (kai kurių projektų ar veiklų), penkios ministerijos ir dvi savivaldybės – ne.

Dažniausiai kiekvienas institucijos padalinys neformaliai nusistato savo veiklos rizikas, informaciją apie jas vadovams teikia žodžiu susirinkimų ir pasitarimų metu. Ne visų institucijų darbuotojai galėjo įvardyti svarbiausią ar didžiausią institucijos veiklos riziką. Visos tikrintos institucijos nurodė, kad analizuojant finansų kontrolės būklę, rizikos vertinamos atsižvelgiant į atliktų auditų išvadas ir teiktas rekomendacijas arba pasitarimuose, susirinkimuose aptarus problemas ir parenkant sprendimo būdus.

Aiškindamiesi, ar institucijos yra nustačiusios rizikų, susijusių su pavaldžiomis ir/ ar valdymo sričiai priskirtomis institucijomis, nustatėme, kad Energetikos ministerija yra apibrėžusi ir dokumentavusi rizikas, susijusias su valdymo sričiai priskirtomis valstybės valdomomis įmonėmis. Rizikos įtrauktos į rizikų registrą, kuriame numatytos ir rizikos sumažinimo priemonės. Kitos institucijos nurodė, kad rizikos vertinimas apima pavaldžius ir/ ar jų valdymo sričiai priskirtus viešuosius juridinius asmenis (biudžetinės, viešosios įstaigos, valstybės ir savivaldybių įmonės), tačiau nepateikė nustatytų rizikų. 12-os ministerijų darbuotojai nurodė, kad rizikos, nors ir nevertintos, tačiau yra žinomos, ir kad yra patvirtinta įvairių tvarkų, taisyklių, aprašų, vadovų ir pan., kurie yra skirti rizikoms valdyti, kad atsakingas padalinys stebi sritį ir, matydamas pokyčius, informuoja ministerijos vadovus.

Taigi, daugelyje audituotų institucijų nėra vertinamas rizikų reikšmingumas, pasireiškimo tikimybė ir galimas poveikis, toleruojama rizika. Dalis ministerijų nerengia priemonių planų rizikai valdyti, ne visada pasirenkant priemones atlieka kaštų ir naudos analizę. Nustatėme gerosios praktikos pavyzdžių.

Rizikos valdymo ir vertinimo geroji praktika

2012 m. **Energetikos ministerija** patvirtino Rizikų valdymo aprašą, apimantį pagrindinių rizikų valdymo principus, procedūras, priemones, valdymo proceso organizavimą ir etapus, atsakingus asmenis ir pan. Rizikos valdymo procesas apima ir valstybės įmonių veiklą.

2016 m. **Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje** parengtas rekomendacinis Rizikų valdymo aprašas, apimantis rizikos nustatymą, analizę ir vertinimą, rizikos mažinimo priemonių parinkimą, stebėseną ir peržiūrą, informacijos perdavimą ir komunikavimą.

Sveikatos apsaugos, Teisingumo, Žemės ūkio ministerijoje ir Kauno m. savivaldybėje yra įdiegtos kokybės vadybos sistemos, todėl šiose institucijose rizikos vertinimas yra apibrėžtas.

Užsienio reikalų ministerija atliko organizacijos rizikos valdymo analizę „Tarptautinė aplinka ir iššūkiai Lietuvos užsienio politikai 2016 metams“, kurioje numatytos galimos grėsmės, galimi įvykiai, rizikingų įvykių tikimybės, būdai kaip sumažinti rizikas ir t. t.

Kontrolės veikla

Tai veiklos kryptys ir procedūros, įdiegtos siekiant valdyti riziką ir įgyvendinti institucijos tikslus. Efektyvi kontrolės veikla yra tinkama, efektyvi sąnaudų požiūriu, visapusė, pagrįsta rizikos vertinimu ir

funkcionuojanti pagal nuosekliai parengtą planą. Veiklos procesai turėtų būti periodiškai peržiūrimi siekiant užtikrinti jų atitiktį galiojančioms taisyklėms, aprašams, procedūroms ar kitiems reikalavimams, kaip nurodyta INTOSAI gairėse.

Atlikdami valstybinius auditus daug trūkumų nuolat nustatome analizuodami vidaus kontrolės sistemos elementą – kontrolės veiklą (žr. 3 skyrių). Analizavome tvarkas ir taisykles, reglamentuojančias kontrolės priemones ir procedūras. Nustatėme, kad jos dažniausiai skirstomos tokiais sritimis: bendrasis vidaus administravimas, personalo, finansų, informacijos, turto valdymas, viešieji pirkimai ir kt. Šios sritys bendros visoms institucijoms ir orientuotos į funkcijų vykdymą, nėra identifikuoti svarbiausi pagrindinės veiklos procesai, apimantys viešojo sektoriaus teikiamas paslaugas.

Trijų ministerijų ir vienos savivaldybės, turinčių kokybės vadybos sistemas, veiklos apibrėžtos vykdomų procesų pagrindu. Pvz., vienoje ministerijoje nustatyti procesai: nuolatinio gerinimo, planavimo ir stebėsenos, reguliavimo ir valdymo, išteklių valdymo, išorinės komunikacijos, administracinių paslaugų ir asmenų aptarnavimo, palaikymo procesai. Kita ministerija apsibrėžė taip: veiklos planavimo ir atskaitomybės procesas, rizikos, pokyčių, projektų valdymo procesai, palaikymo procesai (personalo, IS, dokumentų ir informacijos valdymas, išorinė komunikacija, finansų apskaitos ir t. t.), pagrindiniai procesai (programos ir priemonių valdymas, administracinių paslaugų teikimas, turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimas įmonėse, teisės aktų rengimas), veiklos vertinimo procesai (vidaus auditas, suinteresuotų šalių pasitenkinimas ir t. t.), tobulinimo procesas. Vienos savivaldybės paslaugas ir veiklos procesus peržiūri sudaryta tobulinimo darbo grupė.

Vadovaudamosi kokybės standartų reikalavimais, institucijos atlieka veiklos sričių, procesų ir rezultatų peržiūras, yra nustačiusios procesų vertinimo kriterijus, kurių faktinės reikšmės fiksuojamos nustatytu periodiškumu, o stebėsenos rezultatai panaudojami vertinamajai analizei. Analizė atliekama kartą per metus: aptariami veiklos pokyčiai, pagrindinės problemos, procesų vykdymo atitiktis reikalavimams, numatomos jų tobulinimo kryptis. To ypač trūksta viešajam sektoriui.

Institucijos turi patvirtintų tvarkų ar taisyklių, nustatančių bendrąjį vidaus administravimą, personalo, finansų, informacijos ir turto valdymą, viešuosius pirkimus ir kt., tačiau ne visos yra apibrėžusios svarbiausius veiklos procesus, orientuotus į pagrindinę institucijos veiklą siekiant geriausio rezultato. To nepadarius, neužtikrinamas tinkamas rizikos valdymas, nukreiptas į institucijos pagrindinę veiklą.

Informavimas ir komunikacija

Informavimas ir komunikacija padeda įgyvendinti vidaus kontrolės tikslus, įskaitant atskaitingumą visuomenei. Institucijos efektyvi vidinė informavimo ir komunikacijos veikla turi vykti horizontaliai ir vertikalčiai, apimti visą institucijos struktūrą ir visus vidaus kontrolės sistemos elementus. Išorės informavimas ir komunikacija taip pat turi didelę reikšmę įgyvendinant veiklos tikslus, todėl turėtų būti parinktos efektyvios ryšių su išorės šalimis priemonės. Tai nurodyta INTOSAI gairėse.

Valstybinių auditų rezultatai rodo, kad nustatoma trūkumų, susijusių su institucijų vidaus ir išorės informavimo ir komunikacijos efektyvumu (žr. ataskaitos 3 skyrių). Ministerijose ir atsirinktose savivaldybėse nagrinėjome dokumentus, siekdami išsiaiškinti, kaip darbuotojai supažindinami su nauja informacija, ar paskirti asmenys, atsakingi už vidaus ir išorės komunikaciją. Dažniausiai darbuotojai informuojami dokumentų valdymo sistemomis, elektroniniu paštu, informacija pateikiama intranete. Viena ministerija neturi intraneto. Visose institucijose, išskyrus vieną, yra paskirti skyriai, atsakingi už komunikaciją. Atlikę dokumentų analizę, nustatėme kelis gerosios praktikos pavyzdžius.

Informavimo ir komunikacijos geroji praktika

Žemės ūkio ministerijoje vertinama išorinė komunikacija – interneto puslapyje piliečiai gali įvertinti teikiamų paslaugų kokybę. Darbuotojai analizuoja anonimines anketas ir jų pagrindu nustato bendrąjį asmenų pasitenkinimo rodiklį, leidžiantį įvertinti aptarnavimo kokybinius pokyčius, nustatyti asmenų pasitenkinimo tendencijas. Sociologines apklausas planuoja daryti kitais metais. 2014 m. atlikta darbuotojų apklausa vidinės komunikacijos efektyvumui įvertinti. Be to, nauji darbuotojai dalyvauja adaptacijos programoje: supažindinami su aplinka, bendromis tvarkomis, darbo turiniu, pobūdžiu, jiems suteikiamos žinios, formuojami praktiniai įgūdžiai pagal ministro 2014 m. patvirtintą aprašą.

Sveikatos apsaugos, Teisingumo, Žemės ūkio ministerijoje ir Kauno m. savivaldybėje, įdiegusiose kokybės vadybos sistemas, informavimas ir komunikacija yra vienas iš veiklos procesų, kurio efektyvumas vertinamas pagal nustatytus rodiklius. Vienoje savivaldybėje Rinkodaros ir komunikacijos skyrius kuria ir įgyvendina viešųjų ryšių, rinkodaros strategijas, didina miesto prekės ženklo žinomumą.

Institucijos išorės ir vidaus informavimas ir komunikacija yra svarbūs veiklai ir valdymui, todėl institucijos turėtų skirti daugiau dėmesio vertindamos jų efektyvumą.

Stebėsena

Vadovas turi apibrėžti vidaus kontrolės sistemos stebėsenos procesą ir atsakomybes, o jai atlikti paskirti asmenis, atsakingus už vidaus kontrolės ir priežiūros funkcijas⁵⁷. Stebėsena apima nuolatinę stebėseną (reguliari valdymo ir priežiūros veikla bei kiti veiksmai darbuotojams atliekant savo pareigas) ir atskirus vertinimus, kurių apimtį ir dažnumą lemia institucijos rizikos vertinimas ir nuolatinės stebėsenos efektyvumas. Stebėsenos procesas apima ir vidaus auditą. Tai nurodyta INTOSAI gairėse. Detaliau apie kontrolės priežiūrą atliekančių darbuotojų stebėseną ir vidaus auditą žr. ataskaitos 2.2 ir 2.3 poskyriuose.

Pastebėjome, kad institucijų, įsidiegusių kokybės vadybos sistemas⁵⁸, veikla apibrėžta vykdomų procesų pagrindu. Jose aiškiau nustatytas veiklos rizikos vertinimas, informavimas ir komunikacija bei stebėsena, siekiant užtikrinti, kad veiklų ar procesų rezultatai atitiktų tam tikrus kokybės reikalavimus.

Susisiekimo, Krašto apsaugos ir Energetikos ministerijos vertina poreikį įsidiegti kokybės vadybos sistemą LEAN. Susitikimuose kai kurie ministerijų kancleriai atkreipė dėmesį, kad viešajame sektoriuje nėra bendros vizijos, kuri kokybės sistema (pvz.: ISO, LEAN) būtų tinkamiausia. Jie siūlo ministerijoms kartu spręsti šį klausimą. 21 iš 155-ių apklaustų vadovų nurodė, kad institucijose įdiegtos kokybės vadybos sistemos (20-yje – ISO, vienoje – LEAN) padeda užtikrinti tinkamą vidaus kontrolės veikimą, įgyvendinti institucijos misiją ir tikslus, daroma mažiau klaidų, didėja institucijos veiklos efektyvumas.

Aiškinomės, ar yra institucija, renkanti ir apibendrinanti duomenis apie viešojo sektoriaus subjektus, įsidiegusius kokybės vadybos sistemas. Pateikus ataskaitos projektą, Ūkio ministerija informavo, kad pavaldžiai įstaigai Standartizacijos departamentui nėra pavesta rinkti statistinius duomenis apie standartų taikymą šiame sektoriuje. Departamentas vykdo taikomuosius mokslo tiriamuosius darbus standartizacijos srityje, todėl planuoja atlikti visų šalies subjektų, kurie yra įsidiegeę standartus, tyrimą.

⁵⁷ Trijų gynybos linijų modelis (angl. *The Three Lines of Defense Model*), 2009 m.

⁵⁸ Teisingumo, Žemės ūkio, Sveikatos apsaugos ministerijose ir Kauno m. savivaldybėje įdiegtos kokybės vadybos sistemos, atitinkančios ISO9001 reikalavimus. Aplinkos ministerijoje įdiegta aplinkosaugos vadybos sistema pagal ISO14001 reikalavimus ir informacijos apsaugos sistema pagal ISO27001 reikalavimus. Vilniaus m. savivaldybė anksčiau buvo įdiegusi kokybės vadybos sistemą, atitinkančią ISO9001 reikalavimus.

Vidaus reikalų ministerija nurodė, kad jos nuostatuose nėra numatyta kokybės vadybos metodų diegimo viešojo sektoriaus institucijose stebėsenos funkcija, tačiau ministerijos Viešojo valdymo politikos departamentas, rengdamas sisteminio pobūdžio pasiūlymus dėl metodų taikymo viešajame administravime ir koordinuodamas jų įgyvendinimą, kiekvienais metais atlieka apklausą „Veiklos gerinimo priemonių taikymas viešojo valdymo institucijose“. Apklausiamos ministerijos, įstaigos prie ministerijų, Vyriausybės įstaigos ir savivaldybės apie jose įdiegtas kokybės vadybos sistemas (įskaitant Bendrąjį vertinimo modelį, ISO 9000 serijos standartus, subalansuotų rodiklių metodą, Europos kokybės vadybos fondo tobulumo modelį, LEAN ir kt.). Pagal 2015 m. apklausos rezultatus, iš 159-ų atsakusių institucijų, 38-ios, arba 24 proc., yra įsdiegusios ISO 9000 serijos standartą, o 5-ios, arba 3 proc., – LEAN.

2.2. Kontrolės priežiūrą atliekantys darbuotojai turėtų atsiskaityti už stebėsenos rezultatus

Nuolatinė stebėseną svarbi, nes sudaro galimybę, pasikeitus sąlygoms, nedelsiant keisti kontrolės priemones. Stebėseną turi užtikrinti, kad į audito metu nustatytus faktus ir audito rekomendacijas būtų reaguojama tinkamai ir laiku. Įvertinus nuolatinės stebėsenos rezultatus, gali būti atliekami ir atskiri įvertinimai, kuriuos atliktų paskirti atsakingi asmenys, vidaus ar išorės specialistai ar auditoriai. Tai nurodyta INTOSAI gairėse.

Vertinome, ar: valdymo ir priežiūros veikla apima visus vidaus kontrolės sistemos elementus ir veiksmus, nukreiptus į sistemos ekonomiškumo, rezultatyvumo ir efektyvumo trūkumų pašalinimą; nustatytos aiškios atsakomybės dėl nuolatinės stebėsenos ir apima informavimą asmenų, turinčių teisę priimti sprendimus, apie nustatytus trūkumus.

Nustatėme, kad nuolatinė stebėseną vykdoma įgyvendinant institucijos strateginius veiklos planus, kad veiklos rezultatai aptariami susirinkimuose, pasitarimuose su vadovais svarstomi klausimai ir problemos, padaliniai stebėseną vykdo pagal skyrių veiklos aprašus ir taisykles.

Ministerijose ir atsirinktose savivaldybėse nustatėme, kad tik keturiose institucijose, kurios yra įdiegusios kokybės vadybos sistemas, atliekami vidaus kontrolės sistemos įvertinimai (be vidaus ir išorės audito). Viena ministerija pažymėjo, kad vertinimus atlieka ne tik vidaus auditas ir Valstybės kontrolė, bet ir Europos Komisijos bei Audito rūmų auditoriai, Centrinė projektų valdymo agentūra, Europos socialinio fondo agentūra – kad kasmet vertinama ES struktūrinių fondų lėšų valdymo ir kontrolės sistema. Vienos ministerijos korupcijos rizikos analizę viešuose pirkimuose vertino STT specialistai. Jie išsamiai išnagrinėjo pavaldžios įstaigos (įskaitant pačią ministeriją) veiklos reguliavimą viešųjų pirkimų vykdymo ir kontrolės srityse. Dvi institucijos iš keturių nurodė, kad vidaus kontrolės sistemos vertinimas iš esmės atliekamas kasmet: kokybės vadybos sistemos veiksmingumo ir atitikimo ISO standarto reikalavimams vertinimo, kurį atlieka institucijos kokybės vadybos sistemos atitikties vertinimo grupė, metu. Atitiktį keliams reikalavimams patvirtina priežiūrą atliekanti įmonė, nurodydama, ar institucijoje sistema funkcionuoja sėkmingai. Vidaus kontrolės stebėsenos (monitoringo) procesus ir atsakomybes apibrėžia institucijos, įsdiegusios kokybės vadybos sistemas.

Pažymime, kad institucijose trūksta aktyvių veiksmų atliekant Valstybės kontrolės pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo stebėseną: sutartų įgyvendinimo terminų laikytis pavyksta ne visada, pasitaiko atvejų, kai rekomendacijos neįgyvendinamos. Tokia situacija nėra palanki, nes, ilgainiui

įgyvendinus rekomendacijų, nesukuriama laukto audito poveikio ir didėja rizika, jas įgyvendinus pavėluotai, neatitiktai esamų socialinių ir ekonominių sąlygų⁵⁹.

Rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenos geroji praktika

Susisiekimo ministerijoje ir **Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje** 2016 m. patvirtinti Valstybės kontrolės ir vidaus audito pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenos reikalavimai.

Institucijose nuolatinė stebėseną vykdoma, tačiau ne visada apibrėžtas vidaus kontrolės sistemos stebėsenos procesas, nevertinamas jos efektyvumas. Nuolatinės stebėsenos rezultatų vertinimas padėtų planuojant vertinimus.

Formuojant stebėsenos procesą institucijose galėtų būti apibrėžti metodai ar procesai: duomenų rinkimo ir panaudojimo, jų surinkimo dažnumas, kokybiniai ir kiekybiniai rodikliai. Turėtų būti nustatyti kriterijai matuoti stebėsenos kokybę, pvz., naudingumą (ar stebėseną suteikia praktinę informaciją, reikalingą naudotojams), galimumą (ar metodai, procedūros, laikas duomenų surinkimui yra realūs, pagrįsti ir taupūs), tinkamumą (ar stebėseną vykdoma, atsižvelgiant į tuos, kuriuos liečia jos rezultatai), tikslumą (ar stebėsenos rezultatai atskleidžia ir perteikia pakankamą informaciją) ir pan.

2.3. Vidaus auditoriai galėtų labiau prisidėti prie vidaus kontrolės tobulinimo

Vidaus auditas turėtų būti nepriklausoma, objektyvi užtikrinimo ir konsultavimo veikla, skirta kurti pridėtinę vertę institucijai ir padėti gerinti jos veiklą. Vidaus auditas – pagrindinis institucijos vadovo įrankis, prisidedantis prie institucijos tikslų įgyvendinimo, sistemingai ir visapusiškai vertinant rizikos valdymo ir kontrolės procesų veiksmingumą⁶⁰.

Visose ministerijose ir trijose savivaldybėse nagrinėjome, ar VAT veiklos planavimas pagrįstas rizikos vertinimu, ar planuojami ir atliekami sisteminiai auditai, ar vidaus auditas vertina institucijos rizikos valdymą ir vidaus kontrolę, ar užtikrinamas vidaus audito nepriklausomumas ir kokybė. Taip pat teikėme klausimynus kitoms 119-ai VAT, iš jų atsakė 92.

Vidaus audito metodinių reikalavimų trūkumai

Tarptautiniai vidaus audito standartai nurodo, kad vidaus auditas atliekamas skirtingoje teisinėje ir kultūrinėje aplinkoje; organizacijos skiriasi tikslais, dydžiu, sudėtingumu, struktūra; vidaus auditą atlieka pačios organizacijos arba kitų organizacijų darbuotojai. Tai turi įtakos vidaus audito praktinei veiklai, todėl standartų laikymasis yra būtina prielaida, kad vidaus auditas tinkamai atliktų savo veiklą. Standartai nustato pagrindinius vidaus audito veiklos principus; pateikia sistemą, kuria vadovaujantis atliekamas ir plėtojamas visapusiškas naudą teikiantis vidaus auditas; nustato vidaus audito veiklos vertinimo pagrindus ir padeda gerinti organizacijos raidą ir veiklą.

Analizuodami vidaus auditui skirtus metodinius reikalavimus nustatėme trūkumų: nėra reglamentuotas rizikingų sričių vertinimas ir atranka, nėra apibrėžtų kriterijų, kuriais planuodamos savo veiklą remtųsi visos VAT; įstatymu vidaus auditui priskirta konsultavimo veikla, tačiau teisės aktuose ši veikla neapibrėžta nustatant atlikimo pagrindus, turinį, rezultatus ir jų stebėjimą; metodikoje nėra aptarti reikšmingumo nustatymo ir priskyrimo kriterijai, pagal kuriuos būtų

⁵⁹ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės ataskaita „Valstybinių auditų rekomendacijų įgyvendinimas ir stebimos problemos“, 2016-09-12 Nr. Y-8.

⁶⁰ Vidaus audito apibrėžimas pagal TVAS ir 2100-asis TVAS „Veiklos pobūdis (sritis)“.

galima priskirti vidaus audito rekomendacijas, todėl reikšmingumas vertinamas skirtingai; pagal patvirtintą metodiką apskaičiuotas vidaus auditorių poreikis gali būti nepagrįstas faktišku poreikiu.

Vidaus auditorių klausėme dėl vidaus kontrolės kūrimo, palaikymo ir tobulinimo šalyje reglamentavimo. 74 proc. atsakiusių reglamentavimas aiškus ir pakankamas, o 14 proc. nurodė trūkumų.

Apklaustų VAT nurodyti vidaus kontrolės sistemos šalies mastu reglamentavimo trūkumai

Skirtingai interpretuojamas vidaus kontrolės sistemos supratimas, trūksta bendros vidaus kontrolės sistemos kūrimo, palaikymo ir vertinimo gairių; tobulinimo veiksmai aptariami fragmentiškai; nereikalaujama žinoti vidaus kontrolės ir rizikos valdymo pagrindų, valdymo modelių, standartų; reglamentuota abstrakčiai ir nepakankamai; trūksta metodikų savivaldybėms (savivaldybėje yra dvi kontrolės institucijos, kartais jų funkcijos sutampa), profesinėms mokykloms; vidaus auditorių skaičius ir atlyginimai turėtų būti reglamentuoti pagal įstaigos dydį; nesuderintos tarpusavyje teisės aktų nuostatos; vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas turėtų būti išskirtas į du atskirus įstatymus, nes daugelis tapatina vidaus kontrolę ir vidaus auditą, vartoja sąvokas sinonimiškai.

Aiškinomės, ar vidaus auditoriams pakanka metodikos auditams atlikti ir vidaus kontrolės sistemai vertinti. Bendravome su visų ministerijų ir pasirinktų savivaldybių VAT auditoriais, klausimą pateikėme ir 119-ai kitų VAT (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Audito procedūrų dėl vidaus audito metodikos pakankamumo rezultatai

Ministerijose ir savivaldybėse atliktų procedūrų rezultatai	Penkių ministerijų vidaus auditoriai nurodė, kad metodikos pakanka, trijų ministerijų – iš dalies, o šešių ministerijų ir trijų savivaldybių nepakanka. Vidaus auditoriai nurodė, kad nereglamentuoti konkretūs vidaus kontrolės sistemos vertinimo kriterijai, pagal kuriuos būtų galima identifikuoti netinkamą rizikos valdymą, ar vidaus kontrolės sistemos trūkumus; neparengta ir nepatvirtinta vieninga vidaus kontrolės vertinimo metodika, neatsižvelgiama į siūlymus dėl kompiuterinės programos darbo dokumentams sukūrimo, dėl VAT valstybės tarnautojų metinių užduočių ir jų vertinimo rodiklių vidaus auditoriams nustatymo ir kt.
VAT apklausos rezultatai	79 proc. tarnybų metodikos pakanka, o 16 proc. – nepakanka. Auditoriais komentuose išdėstė trūkumus: metodikos turėtų būti atnaujintos; nepateikiami gerosios praktikos pavyzdžiai; nė vienas teisės aktas nenurodo, kad Lietuvoje vidaus auditas atliekamas pagal TVAS; trūksta detalesnių išaiškinimų; metodinės informacijos apie administracinės naštos mažinimo priemonių vertinimą; Finansų ministerijos parengti klausimynai bendro pobūdžio, pradedantiesiems, keičiantis teisės aktams netenka aktualumo; vidaus kontrolės vertinimo gairės netinka praktiniam taikymui dėl pernelyg teorinio pobūdžio; metodikos galėtų būti pritaikytos konkrečioms sritims; klausimynų dėl rizikų vertinimo, kontrolės aplinkos; vidaus audito atlikimo metodinės rekomendacijos apima mažai sričių, nėra rekomendacijų veiklos vidaus auditams atlikti ir kt. Atlikdami auditus remiasi gerąja praktika – INTOSAI gairėmis (87 proc.), Rekomendacinėmis vidaus kontrolės sukūrimo, veikimo ir tobulinimo, jos vertinimo gairėmis viešojo sektoriaus subjektams ⁶¹ (91 proc.) ir Vidaus audito rekomendacijomis ⁶² (92 proc.).
Kiti pastebėjimai	Daugiau nei 80 proc. apklaustų VAT sutiktų savo veikloje vadovautis TVAS ir mano, kad tai padėtų stiprinti vidaus audito funkciją.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Nagrinėjome tarnybos teiktus pasiūlymus tobulinti vidaus audito veiklą reglamentuojančius teisės aktus ir aiškinomės, ar Finansų ministerija į juos atsižvelgė (žr. 2 lentelę).

⁶¹ 2014-06-13 patvirtino Bendradarbiavimo komitetas, kurį sudaro Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, Lietuvos Respublikos finansų ministerija, Savivaldybių kontrolierių asociacija, Vidaus auditorių asociacija ir Lietuvos auditorių rūmai.

⁶² 2003 m. patvirtino Nuolatinė tarpžinybinė komisija vidaus audito sistemos kūrimui valstybiniame sektoriuje koordinuoti.

2 lentelė. Audito procedūrų dėl VAT pasiūlymų tobulinti vidaus audito metodiką rezultatai

Ministerijose ir savivaldybėse atliktų procedūrų rezultatai	Septynių ministerijų ir vienos savivaldybės VAT pasiūlymų neteikė, trijų ministerijų vidaus auditoriai pažymėjo, kad Finansų ministerija atsižvelgė į pasiūlymus dėl mokymų. Keturių ministerijų ir dviejų savivaldybių VAT pateikė informaciją, kad metodologai nepakankamai dėmesio skiria jų metinėse ataskaitose pateiktiems pastebėjimams, Be to, 2013 m. Finansų ministerijai buvo teikti Pavyzdinės audito metodikos tobulinimo pasiūlymai, tačiau į juos neatsižvelgta.
VAT apklausos rezultatai	70 proc. apklaustų VAT, atsakė, kad Finansų ministerija į pasiūlymus atsižvelgia.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Metodiniai reikalavimai dėl vidaus audito veiklos planavimo ir vidaus audito atlikimo yra nepakankami, todėl turėtų būti tobulinami, siekiant kokybiško vidaus kontrolės sistemos vertinimo.

Vidaus audito veiklos planavimas

Vertinome, ar vidaus audito veiklos planas turi būti pagrįstas aiškiu rizikos vertinimu, nustatančiu vidaus audito veiklos prioritetus ir atitinkančiu institucijos tikslus; ar rizikingumo vertinimas turi būti atliekamas mažiausiai kartą per metus; ar rengiant veiklos planą atsižvelgta į institucijos vadovų pasiūlymus.⁶³

Remiantis Finansų ministerijos duomenimis⁶⁴, 2015 m. penktadalis VAT (22) nesudarė strateginių veiklos planų. Iš jų 12 neparengė ir nurodė, kad nėra tarnybos vadovo, kuris turi rengti šį planą pagal Pavyzdinę vidaus audito metodiką⁶⁵. Nagrinėdami ministerijų ir pasirinktų savivaldybių strateginius planus nustatėme trūkumų. Trečdalis apklaustų VAT komentaruose pateikė strateginio plano rengimo trūkumus, likusios – privalumus (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Audito procedūrų dėl strateginių vidaus audito veiklos planų rezultatai

Ministerijose ir savivaldybėse atliktų procedūrų rezultatai	Vienos ministerijos VAT planas neatitinka reikalavimų, nes pateiktas tik auditų sąrašas, nenurodant aplinkos išteklių analizės, rizikingų sričių, audito ir personalo poreikio; kitos – planas nepatvirtintas ministro; penkiose ministerijose ir dviejose savivaldybėse – nenustatytos prioritetinės kryptys. Pagal Pavyzdinę audito metodiką strateginis planas turi būti rengiamas atsižvelgiant į institucijos strateginius veiklos tikslus, tačiau nustatėme, kad numatyti strateginiai tikslai ir prioritetinės kryptys dažnai susiję ne su institucijos tikslais, o su VAT veikla, pvz., veiklos nepriklausomumas, kvalifikacijos kėlimas ir įgūdžių tobulinimas, auditorių aktyvumas ir kt. septynių ministerijų ir dviejų savivaldybių VAT mano, kad strateginiai planai formalūs arba pertekliniai.
VAT apklausos rezultatai	Trūkumai: perteklinis dokumentas; uždavinių ir priemonių vertinimui nėra aiškių kriterijų; planas neįgyvendinamas dėl darbo išteklių nepakankamumo, poreikio atlikti neplanuotus vidaus auditus ir užimtumo su vidaus auditu nesusijusioje veikloje; kai kurių planuotų pozicijų įgyvendinti negalima dėl neskiriamo finansavimo; veiklą suplanuoti trejiems metams į priekį sudėtinga, labai dažnai tenka keisti; institucijos veiklos sritys labai įvairios, jas reglamentuojantys teisės aktai dažnai keičiami, todėl veiklos rizikas labai sudėtinga įvertinti keleriems metams į priekį; derinant metinį planą su vadovu, kartais iškyla kitos rizikingos sritys; planą kasmet reikia tikslinti, gal užtektų tik metinio veiklos plano; metiniai vidaus audito planai yra tikslesni ir aktualesni; savivaldybės administracija rengia savo strateginius planus, o skyrius yra Savivaldybės administracijos struktūrinis padalinys ir kt. Privalumai:

⁶³ 2010-asis TVAS „Planavimas“.

⁶⁴ Metinė vidaus audito tarnybų veikimo 2015 m. viešuosiuose juridiniuose asmenyse ataskaita, 2016-06-28 Nr. (19.27-2)-11K-19.

⁶⁵ Patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003-05-02 įsakymu Nr. 1K-117 (2005-02-18 Nr. 1K-057 redakcija), 4 p.

	<p>padeda planuoti veiklą; numatomi strateginiai tikslai, programos, veiklos tobulinimo kryptys ir perspektyvos; viename dokumente yra visa informacija; nustatomos audito prioritetinės sritys; rengiant planą su institucijos vadovu aptariamos rizikingos veiklos sritys ir tos, kurios turėtų būti audituojamos per trejus metus; padeda užtikrinti, kad būtų patikrinti visi vidaus kontrolės elementai ir visa audito visuma; leidžia stebėti pokyčius, galima vertinti, ar tikslai ir programos įgyvendintos, ar vykdomų programų priemonės yra efektyvios; rengiant planą atliekama aplinkos analizė, audito visumos, rizikos vertinimas, padeda atlikti strategijos įgyvendinimo stebėseną ir pažangos įvertinimą; atsižvelgiant į planą, rengiami metiniai vidaus audito planai, apskaičiuojama subjekto audito trukmė, poreikis, trejų metų vidaus audito gairės, užtikrinamas audito atlikimo cikliškumas ir kt.</p>
--	--

Šaltinis – Valstybės kontrolė

VAT planuodamos auditus skirtingai vertina subjekto veiklos rizikingumą pagal individualiai nusistatytus vertinimo kriterijus ir jiems priskirtus reikšmingumo koeficientus (balus) ir pan. Ne visos VAT rizikingumą vertina rečiau kaip kartą per metus, o pagal gerąją praktiką šis vertinimas turėtų būti atliekamas bent kartą per metus (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. Audito procedūrų dėl audituotinių sričių rizikingumo vertinimo rezultatai

Ministerijose ir savivaldybėse atliktų procedūrų rezultatai	<p>Išanalizavę ministerijų ir atsirinktų savivaldybių vidaus audito dokumentus, nustatėme, kad VAT remiasi skirtingais kriterijais, pvz., audituotino subjekto pasikeitimai / reorganizacija, asignavimų arba išlaidų lygis, personalo kvalifikacija ir patirtis, laikas po paskutinio audito, informacinių technologijų naudojimas, pareigybių skaičius, vidaus kontrolė, srities sudėtingumas, išorės dalyvio įtaka, skundai ir kt.</p> <p>Tarybos audituotinę subjekto rizikingumą vertina pagal skirtingą kriterijų skaičių, pvz.: pagal dešimt, tris, penkis ar pan. Viena ministerijos VAT nevertina ministerijos rizikingumo ir neplanuoja jos vidaus auditų, o tik pavaldžių įstaigų rotaciniu principu pagal paskutinę audito datą.</p> <p>Penkios VAT rizikas vertina tik rengdamos trejų metų strateginį planą, kitos 12 VAT – kasmet. Nustatėme atvejų, kai strateginiame plane auditai atrinkti pagal rizikos vertinimo rezultatus, bet į metinį planą neįtraukiami, nenurodant priežasčių.</p>
VAT apklausos rezultatai	<p>19 proc. apklaustų VAT veiklos planus sudaro nesiremdami rizikos vertinimu, likusios – dažniausiai planuoja remiantis šiais rizikingumo vertinimo kriterijais: paskutinio institucijoje atlikto audito data, asignavimų dydžiu, pasikeitus su veikla susijusiems teisės aktams, vadovams ar buhalteriams, atsižvelgiant į vadovų siūlymus.</p>
Geroji praktika	<p>Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje 2016 m. patvirtintas Vidaus audito procedūrų vadovas, Susiekimo ministerijoje 2016 m. patvirtinta Vidaus audito metodika, Teisingumo ministerijoje 2013 m. patvirtintas Vidaus audito procedūrų vadovas, kuriuose apibrėžti planavimo principai ir rizikingumo vertinimas ir kt.</p>
Kiti pastebėjimai	<p>Teisingumo ir Žemės ūkio ministerijų VAT nurodė, kad kokybės vadybos sistemos padeda vertinant tiek vidaus kontrolės sistemą, tiek sudarant veiklos planus, o nustatyti rodikliai padeda identifikuoti ar patvirtinti rizikingumą.</p>

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Manome, kad kriterijai, pvz.: paskutinio atlikto audito data ar asignavimų dydis ir pan., nėra svarbiausi vertinant audituotinių sričių rizikingumą; o tokie kriterijai kaip sričiai nustatyti valstybės prioritetai ir pagrindiniai uždaviniai, visuomenei aktualios problemos, institucijos veiklos prioritetai, piliečiams teikiamų paslaugų kokybė ir pan. suteiktų pagrindą atlikti reikšmingai institucijos veiklą gerinančius auditus.

Visos ministerijų ir trijų savivaldybių bei 81 proc. į klausimą atsakiusių VAT nurodė, kad planuodamos veiklą išsiaiškina vadovo lūkesčius ir pasiūlymus, 60 proc. – ko iš jų veiklos tikisi kitos suinteresuotos šalys. Išsiaiškinome, kad dažniausiai vadovai savo lūkesčius ir pasiūlymus išsako žodžiu, diskusijų, pokalbių, aptarimų metu ir į jų nuomonę atsižvelgiama rengiant arba tikslinant metinį planą.

Kai kurios VAT raštu kreipiasi į visų padalinių vadovus, prašydamos teikti pasiūlymus arba poreikis išsiaiškinamas atliekant išorės šalių apklausą. Be to, atliekama dokumentų analizė, pvz., išorės auditorių pateiktos išvados ir rekomendacijos, atsiųsti raštai dėl nustatytų trūkumų ir pan.

Ne visos VAT parengia strateginius veiklos planus ir nustato prioritetines veiklos kryptis, o nustatytas ne visada susieja su institucijos tikslais. Rengdami veiklos planus auditoriai skirtingai vertina audituotinių sričių rizikingumą, remiasi nelygiaverčiais vertinimo kriterijais, jų lyginamuoju svoriu ir skaičiumi. Dalis VAT rizikingumą vertina rečiau kaip kartą per metus.

Vidaus audito veikla

Laikėmės nuostatos, kad vidaus auditas yra efektyvus, kai: tinkamai vertina vidaus kontrolės sistemą ir teikia vadovui nepriklausomą užtikrinimą dėl visų penkių elementų; institucijos veiklos valdymui, rizikos valdymui ir kontrolės priemonėms įvertinti nustato tinkamus kriterijus (rodiklius); vertinama rizikos valdymo procesų veiksmingumą ir sukčiavimo riziką⁶⁶.

Finansų ministerijos duomenys⁶⁷ rodo, kad tik trečdalis vidaus auditų, atliktų valstybės institucijose ir trečdalis savivaldybėse, apima institucijų rizikos valdymo vertinimą: atitinkamai – 31 proc. ir 37 proc. Be to, 15 proc. ir valstybės, ir savivaldybių centralizuotų VAT nevertinta vidaus kontrolė. Nustatėme, kad ne visi vidaus auditai apima vidaus kontrolės sistemos įvertinimą (žr. 5 lentelę).

5 lentelė. Audito procedūrų dėl vidaus kontrolės sistemos vertinimo rezultatai

Ministerijose ir savivaldybėse atliktų procedūrų rezultatai	Ministerijose ir atsirinktose savivaldybėse nustatėme, kad tarnybos skirtingai vertina vidaus kontrolės sistemą: visos institucijos, departamentų, skyrių, pavaldžių įstaigų ar projektų. Ne visos VAT vidaus kontrolės sistemą įvertina pagal įstatymo reikalavimą – vidaus kontrolės sistemą įvertinti ne rečiau kaip kartą per trejus metus: septynios ministerijos įvertina, kitos septynios ministerijos ir trys savivaldybės – ne, nes faktiškai vertinimas neapima visų audituojamų subjektų. 12-os ministerijų ir dviejų savivaldybių vidaus auditų metu dažniausiai nevertinami visi penki kontrolės elementai, pasirenkamas vienas ar keli. Tarnybos pažymėjo, kad mažiausiai vertina institucijos komunikaciją ir informavimą, stebėseną, rizikos valdymą. Dviejų ministerijų VAT atkreipė dėmesį, kad atliekant ES lėšomis finansuojamų projektų auditus vidaus kontrolė vertinama pagal visus elementus.
VAT apklausos rezultatai	90 iš 92-jų VAT vertina visus elementus, tačiau iš komentarų matyti, kad mažiausiai vertinama stebėseną, nevertinamas informavimas ir komunikaciją.
Institucijų vadovų apklausos rezultatai	70 proc. atsakiusių vadovų mano, kad vidaus auditas įvertina visus vidaus kontrolės elementus, tačiau komentaruose išdėstė, kad dažniausiai vertinama kontrolės aplinka ir kontrolės veikla. 13 proc. vadovų buvo sunku nurodyti, nes nėra aišku, kokius dalykus turėtų apimti kiekvienas elementas.
Geroji praktika	2009 m. Vilniaus miesto savivaldybės VAT pavirtino Vidaus kontrolės vertinimo tvarką, kuri apima penkis vidaus kontrolės elementus bei išimtis kada juos visus apimti netikslinga. 2016 m. Ūkio ministerijos VAT patvirtino Vidaus kontrolės sistemos efektyvumo įvertinimo metodiką.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Peržiūrėjome veiklos planus ir vidaus auditų ataskaitas ir nustatėme, kad ne visos tikrintos VAT atlieka korupcijos rizikos valdymo vertinimą⁶⁸. Šešių institucijų VAT atliko horizontalius korupcijos

⁶⁶ Trijų gynybos linijų modeliu (angl. *The Three Lines of Defense Model*, 2009 m.); 2210-asis TVAS „Užduoties tikslai“, 2120-asis TVAS „Rizikos valdymas“.

⁶⁷ Metinė vidaus audito tarnybų veikimo 2015 m. viešuosiuose juridiniuose asmenyse ataskaita, 2016-06-28 Nr. (19.27-2)-11K-19.

⁶⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003-04-14 nutarimu Nr. 470 patvirtinti Vidaus audito tarnybos pavyzdiniai nuostatai, 10,3 p.

rizikos vertinimo auditus, apimančius pačią instituciją, pavaldžias ir valdymo sričiai priskirtas įstaigas, trys – tik pačioje institucijoje, šešios – auditų metu audituojamiesiems pateikia užpildyti Finansų ministerijos parengtus pavyzdinius klausimynus, dvi nevertino.

Korupcijos rizikos vertinimo geroji praktika

Teisingumo ministerija 2016 m. lapkričio mėn. patvirtino Korupcijos prevencijos ir kontrolės vidaus audito atlikimo praktinį vadovą.

Dokumentų analizė atskleidė, kad VAT retai atlieka IS auditus. 2013–2015 m. tik 18 proc. audituotų įstaigų bent kartą per trejus metus atliko IS auditus ir trečdalis įvertino IS saugą. Esant tokiems rezultatams, klausėme, ar VAT planuodamos auditus apsvarsto galimybes įsigyti paslaugų iš išorės (žr. 6 lentelę).

6 lentelė. Audito procedūrų dėl informacinių sistemų auditų rezultatai

Ministerijose ir savivaldybėse atliktų procedūrų rezultatai	Penkios ministerijos ir dvi savivaldybės nurodė, kad poreikio ir galimybių įsigyti paslaugas iš išorės nesvarsto, nes neįžvelgia rizikų ir poreikio, dvi ministerijos ir viena savivaldybė įžvelgia rizikas ir kompetencijos trūkumą, tačiau nesvarsto galimybių įsigyti informacinių sistemų audito paslaugų iš išorės. Peržiūrėję dokumentus nustatėme, kad keturių ministerijų ir visų trijų savivaldybių VAT informacinių sistemų auditų neatlieka. Devynių ministerijų VAT pagal turimą kompetenciją atlieka tam tikrus IS auditus, iš jų dvi yra atlikusios IS saugos valdymo vertinimą. Vienoje ministerijoje buvo įsigytos paslaugos iš išorės ir atliktas informacinių sistemų ir technologijų infrastruktūros auditas.
VAT apklausos rezultatai	77 proc. apklaustųjų nurodė, kad poreikio ir galimybių pirkti paslaugas iš išorės nesvarsto, tačiau 20 proc. mano, kad IS specialistų trūksta.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Siekdami sistemingo ir visapusio vidaus kontrolės ir rizikos valdymo vertinimo, vidaus auditoriai turėtų planuoti ir atlikti sisteminius auditus. Peržiūrėjus visose ministerijose ir atsirinktose savivaldybėse audito dokumentus nustatėme, kad dešimt ministerijų ir viena savivaldybė yra atlikusi sisteminių auditų. Kitos paaiškino, kad jų neatlieka, nes trūksta žmogiškųjų išteklių ir žinių, kaip tokius auditus atlikti, arba neįžvelgia sisteminių rizikų.

Atlikę dokumentų analizę nustatėme, kad 2014 m. sisteminių auditų atliko dvi ministerijos, 2015 m. trys ministerijos, 2016 m. septynios ministerijos ir viena savivaldybė. Tai rodo, kad didėja poreikis atlikti sisteminius auditus, kurių rezultatai padeda vadovui priimti kompleksinius problemų sprendimo būdus; šių auditų naudą pabrėžė ir vidaus auditoriai.

2014–2016 m. ministerijų ir Vilniaus miesto savivaldybės atlikti sisteminiai vidaus auditai

Aplinkos ministerija – Aplinkos apsaugos agentūros, Valstybinės aplinkos apsaugos tarnybos ir regionų aplinkos apsaugos departamentų auditas (2014);

Kultūros ministerija – Nemokamai (su nuolaida) teikiamų paslaugų politikos vertinimas teatruose ir koncertinėse įstaigose (2014); Lėšų, skirtų komandiruotėms, naudojimo vertinimas (2016);

Krašto apsaugos ministerija – programų planavimo, biudžeto sudarymo ir vykdymo procesai (2015);

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija – rengimo globotinių savarankiškam gyvenimui vaikų globos namuose auditas; globos namuose vykdytų viešųjų pirkimų procedūrų auditas (2016);

Susisiekimo ministerija – pasirengimas administruoti ES 2014-2020 m. fondų investicijas, reguliavimo srities įmonių ir įstaigų tarnybinių lengvųjų automobilių naudojimas (2016);

Teisingumo ministerija – programos „Bausmių sistema“; ministro valdymo sričių įstaigų virtualiųjų paslaugų teikimas; ministerijos veiklos prioriteto (kovos su korupcija stiprinimas) vykdymas (2016);

Ūkio ministerija – bendrosios informacinės sistemos kontrolės vertinimas; ministerijos, pavaldžių ir ministro reguliavimo srityje esančių organizacijų turto valdymo proceso vertinimas; ministerijos, pavaldžių ir

ministro reguliavimo srityje esančių organizacijų sutartinių ir kitų įsipareigojimų tretiesiems asmenims laikymosi proceso vertinimas (2015). Ministerijos veiklos tarptautinėse organizacijose / asociacijose vertinimas; politikos įgyvendinimo proceso reglamentavimo vertinimas; korupcijos rizikos valdymo vertinimas (2016);

Užsienio reikalų ministerija – diplomatinė atstovybių darbuotojų ir jų šeimos narių sveikatos draudimo paslaugų analizė (2015);

Vidaus reikalų ministerija – viešųjų įstaigų dalininkės ir valstybės įmonių savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos funkcijų vykdymas (2016);

Žemės ūkio ministerija – korupcijos rizikos valdymo ministerijos valdymo sričiai priskirtų įstaigų vertinimas (2016);

Vilniaus m. savivaldybė – įmoky už ugdymo įstaigų teikiamas paslaugas administravimo vertinimas (2016).

Tarptautiniai vidaus audito standartai nurodo, kad vidaus auditas turėtų apsvarstyti konsultacijų teikimo poreikį, įvertinti, kaip tai pagerintų rizikos valdymą, institucijos veiklą ir kokią naudą sukurtų institucijai. Numatomos teikti konsultacijos turi būti įtrauktos į veiklos planą (žr. 7 lentelę).

7 lentelė. Audito procedūrų dėl konsultavimo veiklos rezultatai

Ministerijose ir savivaldybėse atliktų procedūrų rezultatai	Peržiūrėjus veiklos planus ir veiklos ataskaitas devynių ministerijų VAT nustatėme, kad konsultacijos neįtraukiamos į veiklos planus, nenumatomi jų rodikliai ir metų pabaigoje už jas neatsiskaitoma, nors auditoriai paaiškino, kad konsultacijas vykdo.
VAT apklausos rezultatai	82 VAT nurodė, kad institucijos darbuotojus konsultuoja vidaus kontrolės klausimais, tačiau tik 20 VAT konsultacijų laiką įtraukia į veiklos planus. 39-ies nurodė, kad konsultuoja esant poreikiui, bet į planus konsultacijų neįtraukia.
Geroji praktika	2016 m. Aplinkos ministerijos VAT patvirtino Centralizuoto vidaus audito skyriaus konsultavimo veiklos vykdymo aprašą.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Ne visos vidaus audito tarnybos įvertina vidaus kontrolės sistemą ne rečiau kaip kartą per trejus metus ir vertinimą atlieka skirtingai. Tik trečdalis vidaus auditų apima institucijos rizikos valdymo vertinimą, retai atliekami informacinių sistemų auditai ir nepakankamai analizuojama jų sauga, 2016 m. tik pusės ministerijų VAT atliko sisteminius vidaus auditus. Be to, vidaus auditoriai vykdo konsultacijas, bet jų neįtraukia į planus ir už jas neatsiskaito. Taigi audito konsultavimo veikla nėra plėtojama kaip prevencinė priemonė.

Veikla po vidaus audito

Vidaus auditas sukuria pridėtinę vertę: institucijai pateikia objektyvų ir tinkamą užtikrinimą bei prisideda prie institucijos veiklos valdymo, rizikos valdymo ir kontrolės procesų veiksmingumo ir efektyvumo. Vidaus audito vadovas yra atsakingas už įdiegimą ir priežiūrą sistemos, skirtos stebėti, kokių veiksmų imamas dėl vadovams pateiktų rezultatų.⁶⁹

Naujausioje TVAS redakcijoje pažymimas pasitikėjimas vidaus auditu ir jo teikiama nauda, kuris didėja, kai vidaus auditoriai kartu su savo vertinimu pateikia naujų įžvalgų ir numato galimą poveikį ateityje.⁷⁰

Vertinome, ar įdiegtos stebėjimo sistemos; ar vidaus auditoriai vertindami rekomendacijų reikšmingumo lygį ir atlikdami pažangos stebėjimą (veiklą po audito) vertina jų įgyvendinimo poveikį (žr. 8 lentelę).

⁶⁹ Vidaus audito apibrėžimas ir sąvoka „Pridėtinė vertė“ pagal TVAS, 2500-asis TVAS „Pažangos stebėjimas“, 2110-asis TVAS „Organizacijos valdymas“, 2120-asis TVAS „Rizikos valdymas“, 2130-asis TVAS „Kontrolė“.

⁷⁰ 2100-asis TVAS „Veiklos pobūdis (sritis)“.

8 lentelė. Audito procedūrų dėl vidaus audito poveikio vertinimo rezultatai

Ministerijose ir savivaldybėse atliktų procedūrų rezultatai	Visos 17 tikrintų tarnybų pažangos stebėjimą (veikla po audito) atlieka. 13-os ministerijų ir vienos savivaldybės VAT paaiškino, kad rekomendacijų įgyvendinimo poveikį vertina, arba vertina iš dalies, o vienos ministerijos ir dvių savivaldybių – nevertina. Šešių ministerijų ir vienos savivaldybės VAT paaiškino, kad rekomendacijų poveikį vertina kito audito metu.
VAT apklausos rezultatai	90 iš 92-jų VAT atsakymai į klausimus rodo tendenciją, kad pažangos stebėjimas atliekamas, tačiau ketvirtadalis jų išdėstė, kad poveikio nevertina ir pateikė svarbiausias priežastis: darbuotojų trūkumas; nepasiteisino, nes rekomendacijos ir taip jau teikiamos kaip gerinimo galimybė ir išdiskutuota su audituojamaisiais; kaskart po audito poveikis atskirai nevertinamas, išskyrus tuos atvejus, kai atliekami pakartotiniai auditai pasiektai pažangai nustatyti; pačioje ataskaitoje, kur pateikta rekomendacija, pateikta pakankamai argumentų, kodėl tokia rekomendacija teikiama; formaliai rekomendacijų įgyvendinimo poveikis institucijos veiklai nėra aprašomas, tai neregamentuota (ir būtų netikslinga).
Geroji praktika	Ūkio ministerijos VAT 2016 m. išanalizavo ir parengė trejų metų rekomendacijų įgyvendinimo ir VAT teiktų rekomendacijų poveikio audito subjektų veiklai ataskaitą, kuri, praktikos pasidalijimo tikslais, 2016-12-08 buvo pristatyta FMMC organizuotų vidaus auditorių mokymų metu.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Pagal pavyzdinę metodiką⁷¹ ataskaitoje gali būti nurodomas rekomendacijos reikšmingumo lygis: didelis, vidutinis ar mažas. Vidaus auditoriai rekomendacijos reikšmingumo lygį pasirenka patys, remdamiesi savo profesine patirtimi (žr. 9 lentelę).

9 lentelė. Audito procedūrų dėl vidaus audito rekomendacijų reikšmingumo lygio nustatymo rezultatai

Ministerijose ir savivaldybėse atliktų procedūrų rezultatai	Visų 14-os ministerijų ir dvių savivaldybių VAT nustato rekomendacijų reikšmingumo lygį ir pateikia audito ataskaitose.
VAT apklausos rezultatai	77-ios atsakiusios VAT nurodė, kad vertina lygį, 15 – nevertina. Vidaus auditoriai komentaruose nurodė svarbiausius dalykus, kuriais remiasi nustatydami reikšmingumo lygį: pagal rizikų esamą ir galimą poveikį; pagal teisės akto neatitikimo poveikį įstaigos veiklai; subjektyviai, remiantis patirtimi, žiniomis, siekiamais pokyčiais, galima pridėtine verte ir kt.; vadovaujantis auditoriaus praktine patirtimi ir profesionalumu; faktinį neatitikimo normoms lygį bei neatitikimo įtaką veiklos rezultatams; pagal nustatytų trūkumų, neatitikimų pobūdį; vertinama ar klaida yra esminė, ar reikia tikslinti metinę finansinę atskaitomybę, ar užtikrinama turto apsauga; reikšmingos rekomendacijos, kurioms įgyvendinti direktorius turėtų imtis neatidėliotinių priemonių, nes yra didelė potencialių nuostolių tikimybė ir/ ar rizika, kad įstaiga nepasieks savo tikslų; vidutiniškai reikšmingos – kurių įgyvendinimas svarbus kontrolės sistemai ir atitinkamų struktūrinių padalinių vadovai turėtų imtis neatidėliotinių priemonių, nes yra vidutinė nuostolių tikimybė ir/ ar rizika, kad organizacija nepasieks savo tikslų; mažiau reikšmingos – dėl kurių reikia imtis priemonių ir kurių įtaka nuostolių atsiradimui ir/ ar rizika, kad įstaiga nepasieks savo tikslų, yra nedidelė; teoriniu rekomendacijos neįgyvendinimo poveikiu.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Vidaus auditoriai skirtingai vertina rekomendacijų reikšmingumą ir jų įgyvendinimo galimą poveikį, todėl nepakankamai įvertinama galima nauda prisidedant prie institucijos veiklos tobulinimo. Rekomendacijų reikšmingumo lygis galėtų būti nustatomas remiantis apibrėžtais kriterijais, pvz.: teisės

⁷¹Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003-05-02 įsakymu Nr. 1K-117 patvirtinta Pavyzdinė vidaus audito metodika (2010-05-31 Nr. 1K-175 redakcija), 28.2.3 p.

akto svarbos (svarbių teisės aktų nuostatų nesilaikymas arba jų tobulinimas), sistemiškumo (nustatyta neatitiktis yra paplitusi sistemoje, todėl susijusi su dideliu poveikiu), poveikiu institucijai, visuomenei, finansiniam mastui ir pan.

Vidaus audito veiklos kokybė

VAT vadovas turi parengti ir prižiūrėti vidaus audito kokybės užtikrinimo ir gerinimo programą, apimančią visus vidaus audito veiklos aspektus. Siekiant gerinti vidaus audito veiklą, turi būti vertinamas šios veiklos efektyvumas, atliekant tiek vidinius, tiek išorinius vertinimus⁷². Finansų ministerijos atliekamo išorinio vertinimo trūkumai nurodyti ataskaitos 1.2.2 skirsnyje.

Aiškinomės, kokių veiksmų imamasi kokybei užtikrinti ir veiklai gerinti. Dviejų institucijų VAT paaiškino, kad nesiima jokių veiksmų, kitos nurodė, kad atlieka vidaus auditorių darbo priežiūrą, darbo dokumentų ir ataskaitos projekto peržiūrą, nuolat tobulina vidaus auditorių kvalifikaciją, vertina indėlių į auditus, po seminarų dalijasi gerąja praktika, aptaria ataskaitas ir kas tobulintina, peržiūri ir atnaujina procedūras, dalyvauja Vidaus auditorių asociacijos apskritojo stalo diskusijose ir kt.

Finansų ministerijos 2015 m. duomenimis, 12-oje valstybės institucijų ir daugiau nei trečdalyje savivaldybių VAT neatliekama vidinė peržiūra (žr. 10 lentelę).

10 lentelė. Audito procedūrų dėl vidaus audito kokybės rezultatai	
Ministerijose ir savivaldybėse atliktų procedūrų rezultatai	Išnagrinėjus 14-os ministerijų ir trijų savivaldybių VAT dokumentus, nustatėme, kad atliekamos vidinės darbo peržiūros – pastabos teikiamos žodžiu arba raštu.
VAT apklausos rezultatai	39-ios VAT atsakė, kad peržiūros neatliekamos, iš jų 24-ios pakomentavo, kad dirba vienas vidaus auditorius arba tik vedėjas.
Geroji praktika	Susiekimo ministerijos ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos vidaus auditoriai siekdami užtikrinti nepriklausomumą – prieš atlikdami auditą užpildo vidaus auditoriaus nepriklausomumo ir profesinės kompetencijos pažymas. Teisingumo, Socialinės apsaugos ir darbo bei Ūkio ministerijų, Kauno ir Vilniaus miestų savivaldybių VAT atlieka savęs įsivertinimą – audituojamiesiems subjektams išsiunčia anketas po audito, į kurias įrašomi atsiliepimai apie audito procesą, auditorių profesionalumą, audito kokybę ir naudą.
Kiti pastebėjimai	Institucijų, įsidedusių kokybės vadybos sistemas, vidaus audito atlikimo procesas yra vienas iš procesų, kuris vertinamas siekiant efektyvumo didinimo remiantis apibrėžtais rodikliais.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Paklaustos, ar vertino VAT brandą ir gebėjimus, visos ministerijos ir atsirinktos savivaldybių tarnybos nurodė, kad ne. Vidaus audito veiklos gebėjimo brandumo modelis viešajam sektoriui⁷³ gali būti panaudojamas kaip savęs vertinimo ir veiklos tobulinimo įrankis, padedantis įvertinti vidaus audito veiklos pažangą, nustatyti profesinio mokymo ir vidaus audito veiklos gebėjimų vystymo poreikį. Jis padeda veiksmingiau tobulinti vidaus audito veiklą, gerinti jos efektyvumą ir kurti pridėtinę vertę. Kiekviena institucija turi skirtingą vidaus audito veiklos efektyvumo ir jo matavimo poreikį, todėl yra galimybė pasirinkti poreikius atitinkantį vidaus audito gebėjimų lygį.

⁷² 1300-asis TVAS „Kokybės užtikrinimo ir gerinimo programa“, 1310-asis TVAS „Kokybės užtikrinimo ir gerinimo reikalavimai“, 1311-asis TVAS „Vidinis vertinimas“.

⁷³ Tarptautinis vidaus auditorių institutas, „Vidaus audito veiklos gebėjimo brandumo modelis viešajam sektoriui“ (*Internal Audit – Capability Model, IA-CM*), 2009 m.

Kai kuriais atvejais, vidaus audito išteklių trūkumas ir struktūra neigiamai veikia audito kokybę. Siekiant efektyvaus vidaus audito, turi būti numatyti veiklai būtini žmogiškieji ištekliai, įvertinta išteklių nepakankamumo įtaka veiklos rezultatams.

Finansų ministerijos 2015 m. duomenimis, 12-oje valstybės institucijų dirbo vidaus auditoriai, neįsteigus tarnybų. 18-oje savivaldybių dirbo vienas VAT vadovas, 4-iose – vienas vidaus auditorius.

Aiškindamiesi galimas priežastis, nustatėme, kad pagal patvirtintą metodiką apskaičiuotas vidaus auditorių poreikis gali būti nepagrįstas faktišku poreikiu. Apskaičiuotas auditorių skaičius priklauso nuo audito visumos pasirinkimo ir jos dalių pasirinkto reikšmingumo, todėl skaičiaus svyravimai gali būti dideli. Pvz., VAT kompetencijai priskirtinos audituoti audito visumos dalis gali būti suskaidyta ar sustambinta; audituotinas subjektas gali būti padalinys, jam pavaldus ir (arba) jo valdymo sričiai priskirtas subjektas; audito visuma – audituotini subjektai ar jų veiklos sritys, veiklos programos, ES ar kitų fondų lėšomis finansuojamos programos ar projektai (žr. 11 lentelę).

11 lentelė. Audito procedūrų dėl VAT auditorių poreikio nustatymo rezultatai

Ministerijose ir savivaldybėse atliktų procedūrų rezultatai	Septynių ministerijų ir trijų savivaldybių VAT dirbančių auditorių skaičius neatitinka apskaičiuoto pagal Vidaus audito poreikio įvertinimo analizės metmenis ⁷⁴ , nes dirba mažiau auditorių. Tačiau penkių ministerijų VAT paaiškino, kad faktiškai turimų auditorių pakanka.
VAT apklausos rezultatai	68-ios VAT nurodė, kad dirbančių auditorių skaičius neatitinka apskaičiuoto pagal metmenis poreikio ir nurodė svarbiausias priežastis: finansavimo ir žmogiškųjų išteklių trūkumas; vidaus audito svarbos nesuvokimas, vadovų požiūris; vyksta konkursai pareigoms užimti, nėra pretendentų arba jie netinkami.
Kita informacija	Finansų ministerijos duomenimis, 2015 m. veikė 84 valstybės institucijų ir 60 savivaldybių VAT. Valstybės institucijų VAT patvirtinta 290 pareigybių, faktiškai dirbo 254 darbuotojai ⁷⁵ (neužimta 12,4 proc.), savivaldybių – patvirtintos 145 pareigybės, faktiškai dirbo 122 darbuotojai (neužimta 15,9 proc.). 2015 m. metinė darbo užmokesčio suma 122-ies savivaldybių vidaus auditoriams valstybės tarnautojams pagal pareigines kategorijas ir kvalifikacines klases sudarė 1 410 tūkst. Eur, o 186-ies valstybės institucijų – 2 625 tūkst. Eur (neįtraukiant išlaidų už darbo stažą ir priemokų). Be to, valstybės institucijose dirba 68 auditoriai pagal darbo sutartis. Kadangi Finansų ministerija nepateikė duomenų, koks yra auditorių pagal darbo sutartis darbo užmokestis, darėme prielaidą, kad jų vidutinis atlyginimas yra kaip ir valstybės tarnautojo ir apskaičiavome 3 585 tūkst. Eur. Taigi, 2015 m. viešojo sektoriaus subjektų vidaus auditorių darbo užmokesčiui buvo skirta apie 5 000 tūkst. Eur be priedų ir priemokų.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Įstatymo⁷⁶ reikalavimas steigti VAT, kai institucijoje yra ne mažiau kaip 200 pareigybių, įskaitant jai pavaldžių arba jų valdymo sričiai priskirtų institucijų pareigybes, suteikia pagrindą tos pačios veiklos dalį subjektų audituoti ministerijos VAT, o kitą – atskiroms įstaigų VAT. Pvz., Švietimo ir mokslo ministerijos valdymo srityje yra 17 įstaigų, turinčių VAT (11 profesinių mokyklų, keturios kolegijos, po vieną mokyklą ir kitą įstaigą), nors didžiąją dalį įstaigų, kuriose darbuotojų mažiau nei 200, audituoja ministerijos VAT. Panaši situacija ir valdymo srityje: ministerijos VAT audituoja

⁷⁴ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003-05-02 įsakymas Nr. 1K-117 „Dėl pavyzdinės vidaus audito metodikos, vidaus audito, vidaus auditorių profesinės etikos taisyklių ir vidaus auditorių profesinės etikos taisyklių ir vidaus audito poreikio įvertinimo analizės metmenų patvirtinimo“.

⁷⁵ 4 VAT nepateikė metinių veiklos ataskaitų, todėl pareigybių skaičius 80 valstybės institucijų VAT.

⁷⁶ Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas, 2002-12-10 Nr. IX-1253, 6 str. 2 d.

šešis mokslinių tyrimų institutus, o savo VAT turi keturi. Ankstesni valstybinio audito rezultatai⁷⁷ institutuose parodė, kad daugiausia pažeidimų ir neatitikimų nustatyta tuose, kurie turi savo VAT. Finansų ministerijos atstovai 2011 m. ministerijai siūlė svarstyti VAT centralizavimo galimybę.

Pažymime, kad Aplinkos, Krašto apsaugos, Kultūros, Socialinės apsaugos ir darbo bei Ūkio ministerijose vidaus auditas veikia centralizuotai, apimant įstaigas, nepriklausomai nuo darbuotojų skaičiaus. Susitikus su Krašto apsaugos ministerijos vadovybe ir vidaus auditoriais, buvo išdėstyta, kad vidaus audito centralizavimas užtikrina efektyvų ir racionalų išteklių (finansinių, žmogiškųjų, kompetencijos) naudojimą, suteikia galimybę atlikti sisteminius auditus.

Diskutuojant su Finansų ministerijos atstovais apie ministerijų VAT centralizavimą, buvo pateikta nuomonė dėl centralizavimo tikslingumo ir įžvelgiamų rizikų.

Finansų ministerijos Metodologijos departamento atstovų nuomonė dėl tarnybų centralizavimo

Nerekomenduotina steigti ministerijos centralizuotos VAT, kai yra pavaldžių įstaigų, turinčių: sudėtingas vidaus kontrolės sistemas; sudėtingą veiklos reglamentavimą; daug darbuotojų; didelį biudžetą; teritorinių padalinių; optimaliai sukomplektuotus vidaus audito padalinius.

Centralizavimo rizikos: sulėtės reagavimas į kylančias grėsmes ir atsiradusius vidaus kontrolės trūkumus; vidaus auditas bus tapatinamas su išorės audito funkcija (mažėja pagalbos įtakos galimybė); sulėtės vidaus audito procesas, pailgės vidaus audito sprendimų priėmimo trukmė; vidaus auditas nedisponuos visa reikšminga informacija apie veiklos rizikas; vidaus audito rekomendacijos bus neišsamios; susilpnės pavaldžių įstaigų vadovų atsakomybė už vidaus kontrolės procesus.

Be to, pokalbių su nedidelių įstaigų, kuriose dirba vienas auditorius, vadovais metu, išreiškiama nuomonė, kad jaučiama vidaus audito svarbą, vertinami vidaus auditoriaus patarimai, kaip mažinti rizikos veiksnių įtaką, rekomendacijos dėl institucijos veiklos tobulinimo ir vidaus auditorius laikomas pagalbininku. Todėl vadovai prieštarautų vidaus audito funkcijų centralizavimo idėjai, nes mano, kad institucijoje būtina vidaus auditoriaus pareigybė. Finansų ministerijos atstovų nuomone, kai kuriose įstaigose, atsižvelgiant į jų veiklos vienaarūšiškumą, nedidelę riziką ir kontrolės procesus, nėra tikslinga turėti vidaus auditorių ir vietoje jo, naudingiau būtų, pvz., ekonomistas ar kitas specialistas, o vidaus auditą atliktų steigėjo centralizuota VAT.

Institucijose, įsidięgusiose kokybės vadybos sistemas, vidaus audito kokybė gali būti užtikrinama ir dirbant vienam auditoriui, nes lygiagrečiai su vidaus auditais atliekami kokybės vidaus auditai, apimantys visus institucijos veiklos procesus. Mūsų nuomone, tai pagalba auditoriui planuojant ir atliekant auditus.

Ne visose VAT atliekama nuolatinė vidinė peržiūra ir savęs vertinimai ir taip neužtikrinama veiklos kokybė. Kai kuriais atvejais reikalavimas steigti vidaus audito tarnybą, atsižvelgiant į pareigybių skaičių, kai kuriais atvejais nesudaro pagrindo sistemingai ir visapusiškai audito veiklai. Auditorių poreikio nustatymo metodika leidžia apskaičiuoti vidaus auditorių skaičių, nepagrįstą faktišku poreikiu.

Audito metu įžvelgėme teigiamą institucijų vadovų požiūrį į vidaus auditą. Paklausus jų nuomonės, ar vidaus auditas prisideda prie institucijos veiklos gerinimo, 138 (iš 155-ių) atsakė teigiamai. Visos apklaustos vidaus audito tarnybos jaučiasi prisidedančios prie institucijos veiklos tobulinimo.

⁷⁷ „Valstybinių mokslinių tyrimų institutų valstybės ilgalaikio turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo vertinimas“, 2015-07-30 Nr. FA-P-50-9-14.

3. VALSTYBINIŲ AUDITŲ REZULTATAI RODO NEEFEKTYVIĄ VIEŠOJO SEKTORIAUS VIDAUS KONTROLĘ

Vidaus kontrolės sistema yra efektyvi tada, kai išorės šalys, o pirmiausia – išorės auditoriai, veiklos ir finansinių auditų metu vertindami vidaus kontrolę, neturi reikšmingų pastabų. T. y. institucijos, siekdamos užsibrėžtų tikslų, atsakingai planuoja, atlieka ir stebi savo veiklą. Valstybės kontrolės 2013–2016 m. atliktų valstybinių auditų rezultatai atskleidė, kad vidaus kontrolės sistema viešajame sektoriuje nepakankama.

Pavyzdžiui, 2016 m. sisteminiai veiklos auditai – „Programinio biudžeto sistema: strateginių veiklos planų sudarymas ir įgyvendinimo stebėseną“ ir „Valstybės investicijų 2015 metais programos valdymas“ – rodo, kad viešojo sektoriaus institucijų veiklos ir vidaus kontrolės sistemos apima tik veiklos (funkcijų) vykdymą ir jomis nėra siekiama reikalingų valstybei ir visuomenei rezultatų. Minėti auditai rodo ir trūkumus, susijusius su reikšmingais vidaus kontrolės sistemos elementais: kontrolės veikla, informavimu ir komunikacija, stebėseną. Kiti veiklos auditai atskleidė nepakankamą kontrolės veiklą ministerijų valdymo srityse (pavaldžiose biudžetinėse įstaigose, įsteigtose viešosiose įstaigose ir (ar) valstybės įmonėse). Socialinės apsaugos ir darbo, žemės ūkio, susisiekimo, energetikos, ūkio bei komunikacijos ir informacinių išteklių valdymo srityse dažniausiai nustatomi trūkumai, susiję su kontrolės veikla bei informavimu ir komunikacija. Aukščiausiosios audito institucijos atlikti veiklos auditų rezultatai teisingumo, vidaus reikalų bei švietimo ir mokslo srityse parodė rizikos vertinimo bei stebėsenos trūkumų.

Apibendrinę 2016 m. atliktus 24 veiklos auditus pastebime, kad labiausiai dėmesio trūksta kontrolės veiklos procesui (žr. 3 priedą). Ir 2013–2015 m. finansinių (teisėtumo) auditų rezultatai rodo, kad vidaus kontrolės veikla kai kuriose institucijose silpna. Ten nustatyta daug problemų lėšų ir turto valdymo bei naudojimo teisėtumo, viešųjų pirkimų vykdymo, valstybės investicinių projektų įgyvendinimo, finansinių ataskaitų rinkinio sudarymo srityse. Nustatyta ir kontrolės aplinkos trūkumų (žr. 4 priedą).

Ataskaitos 3 ir 4 prieduose pateikiame įvairiose viešojo sektoriaus veiklos srityse nustatytų ir valstybinių auditų ataskaitose nurodytų trūkumų, susijusių su vidaus kontrolės sistemos konkrečiais elementais.

Valstybiniai auditoriai viešojo sektoriaus veiklos srityse nustatytas problemas ir identifikuotas rizikas plačiau vertina 2017 m. atlikdami sisteminius veiklos auditus⁷⁸: „Viešųjų įstaigų steigimas ir valdymas“, „Valstybės valdomų įmonių grąža valstybei“, „Savivaldybių kontroliuojamų įmonių valdymas ir veikla“ ir kt.

⁷⁸ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2017 metų veiklos planas.

REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / priemonės / komentarai*	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)*
1.	Inicijuoti Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo pakeitimus, siekiant nustatyti:	Finansų ministerija	Parengti Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo pakeitimo įstatymo projektą ir jame nustatyti: <ul style="list-style-type: none"> – tarptautiniu mastu pripažintos gerosios praktikos rekomenduojamus efektyvios viešojo sektoriaus vidaus kontrolės sistemos principus, nurodyti sistemos elementus ir jiems keliamus tikslus; – ministerijos atsakomybę už visos vidaus kontrolės sistemos reikalavimų nustatymą, metodologinį vadovavimą ir priežiūrą; – institucijos vadovo pareigą parinkti vidaus kontrolės sistemos politiką, pritaikytą konkrečiai institucijai, atlikti sistemos analizę, apimančią visus elementus ir kad vadovas deklaruotų priimtą atsakomybę už sistemos kūrimą ir tobulinimą. 	2018 m. IV ketv.
1.1.	tarptautiniu mastu pripažintos gerosios praktikos rekomenduojamus efektyvios viešojo sektoriaus vidaus kontrolės sistemos principus, nurodyti sistemos elementus ir jiems keliamus tikslus;			
1.2.	ministerijos atsakomybę už visos vidaus kontrolės sistemos reikalavimų nustatymą, metodologinį vadovavimą ir priežiūrą;			
1.3.	institucijos vadovo pareigą parinkti vidaus kontrolės sistemos politiką, pritaikytą konkrečiai institucijai, atlikti sistemos analizę, apimančią visus elementus, ir deklaruoti vadovo priimtą atsakomybę už sistemos kūrimą ir tobulinimą.		Parengtą projektą suderinti su suinteresuotomis institucijomis (viešojo sektoriaus institucijomis, savivaldybėmis), pateikti LR Vyriausybei.	
2.	Įstatymo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose:			
2.1.	nurodyti vidaus kontrolės sistemos elementams keliamus reikalavimus;	Finansų ministerija	Parengti ir pavirtinti Minimalius vidaus kontrolės reikalavimus, detaliai nurodyti vidaus kontrolės sistemos elementams keliamus reikalavimus.	2018 m. IV ketv.
2.2.	atnaujinti vidaus audito metodiką ir nurodyti, kad ji parengta vadovaujantis tarptautiniais vidaus audito standartais, kurie yra pritaikyti viešajam sektoriui, atsižvelgiant į specifiką;	Finansų ministerija	Atnaujinti Pavyzdinę vidaus audito metodiką, patvirtintą finansų ministro 2003-05-02 įsakymu Nr. 1K-117: perkelti į ją tarptautinių vidaus audito standartų pasikeitimus, pritaikytus viešajam sektoriui. Pavyzdinėje vidaus audito metodikoje nurodyti, kad ji parengta vadovaujantis tarptautiniais vidaus audito standartais, kurie yra pritaikyti viešajam sektoriui, atsižvelgiant į specifiką.	2018 m. I ketv.

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / priemonės / komentarai*	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)*
2.3.	apibrėžti Finansų ministerijos atliekamą vidaus kontrolės sistemos priežiūros procesą (įskaitant ir finansų kontrolę) ir rezultatų pateikimą Seimui, Vyriausybei ir kitoms institucijoms, galinčioms priimti sprendimus dėl sistemos trūkumų pašalinimo ir tobulinimo;	Finansų ministerija	Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo pakeitimo įstatymo projekte numatyti viešojo juridinio asmens vadovo pareigą kiekvienais metais teikti ataskaitą apie vidaus kontrolės (įskaitant finansų kontrolę) būklę viešajame juridiniame asmenyje, įskaitant pavaldžius arba jo valdymo sričiai priskirtus viešuosius juridinius asmenis. (Dėl projekto pateikimo žr. pirmos rekomendacijos priemonę)	2018 m. IV ketv.
		Finansų ministerija	Minimaliuose vidaus kontrolės reikalavimuose apibrėžti Finansų ministerijos atliekamą vidaus kontrolės stebėsenos procesą (įskaitant finansų kontrolę), nustatyti vidaus kontrolės (įskaitant finansų kontrolę) būklės ataskaitos pildymo reikalavimus.	2018 m. IV ketv.
2.4.	nustatyti Finansų ministerijos vidaus audito išorinio vertinimo ir analizės metu atliekamo vidaus audito tarnybų efektyvumo vertinimo kriterijus ir periodiškumą;	Finansų ministerija	Atnaujinti Viešųjų juridinių asmenų, kurie valdo, naudoja valstybės ir (arba) savivaldybės turtą ir juo disponuoja, vidaus audito tarnybų veiklos vertinimo tvarkos aprašą, patvirtintą finansų ministro 2008-10-31 įsakymu Nr. 1K-353: nustatyti jame vidaus audito tarnybų efektyvumo veiklos vertinimo kriterijus ir atliekamų vidaus audito tarnybų veiklos vertinimų periodiškumą.	2017 m. IV ketv.
2.5.	papildyti Finansų ministerijos funkcijas dėl vidaus kontrolės sistemos mokymų ir kvalifikacijos kėlimo koordinavimo – įtraukti institucijų vadovus ir kontrolės sistemos priežiūrą atliekančius asmenis;	Finansų ministerija	Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo pakeitimo įstatymo projekte numatyti Finansų ministerijos funkciją – koordinuoti viešųjų juridinių asmenų vadovų ir vidaus kontrolės priežiūrą įstaigose atliekančių asmenų mokymą ir kvalifikacijos tobulinimą dėl vidaus kontrolės sistemos. (Dėl projekto pateikimo žr. pirmos rekomendacijos priemonę)	2018 m. IV ketv.
2.6.	užtikrinti, kad būtų atnaujintos vidaus auditorių mokymo programos, atsižvelgiant į vidaus auditorių poreikį.	Finansų ministerija	Užtikrinti, kad būtų atnaujintos vidaus auditorių mokymo programos, atsižvelgiant į vidaus auditorių poreikį, kreipiantis į Ekspertų komisiją, veikiančią vadovaujantis Viešųjų juridinių asmenų, kurie valdo, naudoja valstybės ir (arba) savivaldybės turtą ir juo disponuoja, vidaus auditorių ir	2017 m. IV ketv.

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / priemonės / komentarai*	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)*
			asmenų, dirbančių vidaus audito srityje, atestacijos nuostatų, patvirtintų finansų ministro 2009-03-09 įsakymu Nr. 1 K-057, 19–20 p., dėl vidaus auditorių mokymo programų peržiūros, vertinant jų aktualumą ir atitiktį vidaus audito poreikiams. Atsižvelgiant į Ekspertų komisijos nuomonę, prireikus inicijuoti Finansų ministerijos mokymo centro atliekamą vidaus auditorių atestacijos modulių bei kitų mokymo programų pakeitimą.	
<p>* rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminus pateikė Finansų ministerija.</p> <p>Atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais: Finansų ministerijos Vidaus audito ir finansų kontrolės metodologijos departamento Vidaus audito ir finansų kontrolės metodologijos ir priežiūros skyriaus vedėjas Tel. (8 5) 2199315, el. p. jonas.vaitkevicius@finmin.lt</p> <p style="text-align: right;">Jonas Vaitkevičius</p>				

5-ojo audito departamento direktorė

Rasa Gabrielavičienė

5-ojo audito departamento

vyriausioji valstybinė auditorė

Eivida Šlamė

Valstybinio audito ataskaitos kopijos pateiktos:

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui, Vyriausybės kanceliarijai, Aplinkos ministerijai, Energetikos ministerijai, Finansų ministerijai, Krašto apsaugos ministerijai, Kultūros ministerijai, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Susisiekimo ministerijai, Sveikatos apsaugos ministerijai, Švietimo ir mokslo ministerijai, Teisingumo ministerijai, Užsienio reikalų ministerijai, Ūkio ministerijai, Vidaus reikalų ministerijai, Žemės ūkio ministerijai, Vilniaus miesto, Kauno miesto ir Kauno rajono savivaldybėms.

Auditas atliktas, vykdant 2016-02-08 pavedimą Nr. P-50-3.

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:

Eivida Šlamė (grupės vadovė), Ieva Zamarytė, nuo 2016-08-23 Ugnė Civilkaitė, nuo 2016-09-26 iki 2017-01-31: Aina Aleškevičienė, Jurgita Šveikauskienė, Margarita Mikalauskiene, Daiva Latvėnienė, Dalia Raudeliūnienė; nuo 2016-11-22 iki 2017-01-31: Roma Niedvarienė ir Daiva Gineikienė.

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Ar sudarytos sąlygos viešojo
sektoriaus vidaus kontrolės sistemai
efektyviai veikti“

1 priedas

Audito metodai ir procedūros

Eil. Nr.	Metodas	Tikslai
1.	<p>Dokumentų peržiūra ir duomenų analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ su vidaus kontrole, įskaitant finansų kontrolę ir vidaus auditą, susiję teisės aktai, tarptautiniai standartai, straipsniai, mokslinė literatūra, sistemos kūrimą reglamentuojantys dokumentai; ▪ Finansų ministerijos inicijuoti ir parengti teisės aktų, susijusių su vidaus auditu ir finansų kontrole, projektai; ▪ Finansų ministerijos Vidaus audito ir finansų kontrolės metodologijos departamento ir skyrių nuostatai, darbuotojų pareigybių aprašymai; ▪ Finansų ministerijos parengtos suvestinės 2014–2016 m. Finansų kontrolės būklės analizės ataskaitos; ▪ Finansų ministerijos 2015–2016 m. atliktų vidaus audito tarnybų vertinimų ataskaitos; ▪ Finansų ministerijos parengtos metinės vidaus audito tarnybų veikimo 2014 ir 2015 m. ataskaitos; ▪ Registrai ir kiti dokumentai, susiję su vidaus audito tarnybų vertinimu; ▪ 2015 m. statistiniai vidaus audito tarnybų duomenys; ▪ 14-os ministerijų ir trijų savivaldybių dokumentai: nuostatai, vidaus tvarkos taisyklės, darbo reglamentai, pareigybių aprašymai ir kiti įsakymai, finansų kontrolės būklės ataskaitos, vidaus audito strateginiai planai, metiniai planai, sričių rizikingumo vertinimo dokumentai, auditų ir metinės ataskaitos ir kiti susiję dokumentai; ▪ Finansų ministerijos, Finansų ministerijos mokymų centro veiklos ataskaitos ir vidaus auditorių atestavimo modulių programos. 	<p>Nustatyti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ar teisinis reglamentavimas yra tobulinamas ir tinkamas; ▪ su audito objektu susijusias problemas; ▪ ar Finansų ministerija sudaro sąlygas sukurti, palaikyti ir tobulinti efektyvią vidaus kontrolės sistemą; ▪ ar įstaigos vadovo sukurta ir palaikoma vidaus kontrolės sistema atitinka gerąją praktiką; ▪ ar vidaus kontrolės sistemos vertinimas prisideda prie jos tobulinimo.
2.	<p>Pokalbiai su:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Finansų ministerijos Vidaus audito ir finansų kontrolės metodologijos departamento darbuotojais; ▪ visų 14-os ministerijų ir trijų savivaldybių (Kauno m., Kauno r. ir Vilniaus m.) darbuotojais; ▪ Finansų ministerijos mokymų centro darbuotojais. <p>Elektroninės apklausos:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 244-ių institucijų vadovams (visų asignavimų valdytojams: Prezidento, Seimo ir Vyriausybės kanceliarijoms, Vyriausiajai rinkimų komisijai, Seimo kontrolierių įstaigai, Valstybinei lietuvių kalbos komisijai, Konkurencijos tarybai, Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybai, Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai, Žurnalistų etikos inspektoriatui, Lietuvos radijo ir televizijos komisijai, Nacionalinei sveikatos tarybai, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigai, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybai, Valstybinei kultūros paveldo komisijai, Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai, Valstybinei atominės energetikos saugos inspekcijai, Etninės kultūros globos tarybai, Viešųjų pirkimų tarnybai, Valstybės saugumo departamentui, Specialiųjų tyrimų tarnybai, Aplinkos, Energetikos, Finansų, Krašto apsaugos, Kultūros, Socialinės apsaugos ir darbo, Susisiekimo, Sveikatos apsaugos, Švietimo ir mokslo, Teisingumo, Ūkio, 	<p>Išsiaiškinti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kaip Finansų ministerija atlieka funkcijas, susijusias su vidaus auditu, finansų kontrole, darbuotojų kvalifikacijos tobulinimu ir auditorių atestacija; ▪ kaip kuriama, palaikoma ir vertinama vidaus kontrolės sistema, su kokiais sunkumais susiduriama ir kokios galėtų būti tobulinimo galimybės.

Eil. Nr.	Metodas	Tikslai
	<p>Užsienio reikalų, Vidaus reikalų, Žemės ūkio ministerijoms, Valstybinei energetikos inspekcijai prie EM, Lietuvos statistikos departamentui, Lietuvos nacionalinei Martyno Mažvydo bibliotekai, Lietuvos nacionaliniam, Lietuvos dailės, Nacionaliniam M. K. Čiurlionio dailės muziejams, Lietuvos nacionaliniam operos ir baleto, Lietuvos nacionaliniam dramos ir Nacionaliniam Kauno dramos teatrams, Lietuvos nacionalinei filharmonijai, Nacionaliniam muziejui Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmams, VŠĮ Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondui, VŠĮ Lietuvos nacionaliniam radijui ir televizijai, Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybai, Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentui, Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai, Valstybės sienos apsaugos tarnybai prie VRM, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie VRM, Kūno kultūros ir sporto departamentui prie LRV, Valstybės tarnybos departamentui, Policijos departamentui prie VRM, Vadovybės apsaugos departamentui prie VRM, Viešojo saugumo tarnybai prie VRM, Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai, Konstituciniam Teismui, Generalinei prokuratūrai, Nacionalinei teismų administracijai, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrui, Tarptautinės komisijos nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti sekretoriatui, Vyriausiajai administracinių ginčų komisijai, Mokestinių ginčų komisijai prie LRV, Tautinių mažumų departamentui prie LRV, Ryšių reguliavimo tarnybai, Vilniaus, Vytauto Didžiojo, Kauno technologijos, Vilniaus Gedimino technikos, Klaipėdos, Aleksandro Stulginskio, Mykolo Romerio, Lietuvos sveikatos mokslų, Lietuvos edukologijos, Lietuvos sporto ir Šiaulių universitetams, Vilniaus dailės akademijai, Lietuvos muzikos ir teatro akademijai, Lietuvos energetikos institutui, Nacionaliniam vėžio institutui, Lietuvos kultūros tyrimų institutui, Lietuvos istorijos institutui, Lietuvių literatūros ir tautosakos, Lietuvių kalbos, Lietuvos agrarinės ekonomikos, Lietuvos teisės, Valstybiniam mokslinių tyrimų institutams, Lietuvos socialinių tyrimų, Inovatyvios medicinos, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų, Gamtos tyrimų centrums, Valstybinio mokslinių tyrimų instituto Fizinių ir technologijos mokslų centrui, Lietuvos mokslų akademijai, Lietuvos mokslo tarybai, Lietuvos Aukščiausiajam Teismui, Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui, Lietuvos apeliaciniam teismui, Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio apygardų teismams, Vilniaus m., Kauno, Klaipėdos m., Šiaulių, Panevėžio m., Druskininkų m., Palangos m., Akmenės r., Alytaus r., Anykščių r., Biržų r., Ignalinos r., Jonavos r., Joniškio r., Jurbarko r., Kaišiadorių r., Kėdainių r., Kelmės r., Klaipėdos r., Kretingos r., Kupiškio r., Lazdijų r., Marijampolės r., Mažeikių r., Molėtų r., Pakruojo r., Pasvalio r., Plungės r., Prienų r., Radviliškio r., Raseinių r., Rokiškio r., Skuodo r., Šakių r., Šalčininkų r., Šilalės r., Šilutės r., Širvintų r., Švenčionių r., Tauragės r., Telšių r., Trakų r., Ukmergės r., Utenos r., Varėnos r., Vilkaviškio r., Vilniaus r., Visagino m., Zarasų r. apylinkių teismai, Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio apygardų administraciniam teismams, Akmenės r., Alytaus m., Alytaus r., Anykščių r., Birštono, Biržų r., Druskininkų, Elektrėnų, Ignalinos r., Jonavos r., Joniškio r., Jurbarko r., Kaišiadorių r., Kalvarijos, Kauno m., Kauno r., Kazlų Rūdos, Kėdainių r., Kelmės r., Klaipėdos m., Klaipėdos r., Kretingos r., Kupiškio r., Lazdijų r., Marijampolės, Mažeikių r., Molėtų r., Neringos, Pagėgių, Pakruojo r., Palangos m., Panevėžio m., Panevėžio r., Pasvalio r., Plungės r., Prienų r., Radviliškio r., Raseinių r., Rietavo, Rokiškio r., Šakių r., Šalčininkų r., Šiaulių m., Šiaulių r., Šilalės r., Šilutės r., Širvintų r., Skuodo r., Švenčionių r., Tauragės r., Telšių r., Trakų r., Ukmergės r., Utenos r., Varėnos r., Vilkaviškio r., Vilniaus m., Vilniaus r., Visagino, Zarasų r. savivaldybėms; visiems viešojo sektoriaus subjektams, turintiems vidaus auditą: Muitinės departamentui prie FM, Valstybinei mokesčių inspekcijai prie FM, Valstybinei kelių transporto inspekcijai prie SM, Valstybinei ligonių kasai prie SM, Alytaus profesinio rengimo, Kauno maisto pramonės ir prekybos mokymo, Kauno socialinių paslaugų ir statybos verslo darbuotojų profesinio rengimo, Kauno statybininkų rengimo, Kėdainių profesinio rengimo, Lietuvos vaikų ir jaunimo, Marijampolės profesinio rengimo, Šiaulių profesinio rengimo, Vilniaus</p>	

Eil. Nr.	Metodas	Tikslai
	<p>technologijų ir verslo profesinio mokymo centrams, Nacionalinei M. K. Čiurlionio menų mokyklai, Šiaulių valstybinei, Utenos, Vilniaus technologijų ir dizaino, Vilniaus kolegijoms, Vilniaus geležinkelio transporto ir verslo paslaugų mokyklai, Vilniaus paslaugų verslo darbuotojų profesinio rengimo centrui, VšĮ Panevėžio profesinio rengimo centrui, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai prie VRM, Nacionalinei mokėjimų agentūrai prie ŽŪM, Nacionalinei žemės tarnybai prie ŽŪM, VšĮ Europos socialinio fondo agentūrai, Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Kauno klinikoms);</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 119-os viešojo sektoriaus subjektų vidaus audito tarnybų vadovams arba, jų nesant, vidaus auditoriams: Prezidento kanceliarijai, Seimo kanceliarijai, Vyriausybės kanceliarijai, Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai, Valstybinei atominės energetikos saugos inspekcijai, Viešųjų pirkimų tarnybai, Valstybės saugumo departamentui, Specialiųjų tyrimų tarnybai, Lietuvos statistikos departamentui, Valstybės sienos apsaugos tarnybai prie VRM, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie VRM, Policijos departamentui prie VRM, Vadovybės apsaugos departamentui prie VRM, Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai, Generalinei prokuratūrai, Nacionalinei teismų administracijai, Vilniaus, Vytauto Didžiojo, Kauno technologijos, Vilniaus Gedimino technikos, Klaipėdos, Aleksandro Stulginskio, Mykolo Romerio, Lietuvos sveikatos mokslų, Lietuvos edukologijos, Lietuvos sporto ir Šiaulių universitetams, Vilniaus dailės akademijai, Lietuvos muzikos ir teatro akademijai, Lietuvos energetikos, Nacionaliniam vėžio institutams, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centrui, Valstybinio mokslinių tyrimų instituto Fizinių ir technologijos mokslų centrui, Muitinės departamentui prie FM, Valstybinei mokesčių inspekcijai prie FM, Valstybinei kelių transporto inspekcijai prie SM, Lietuvos automobilių kelių direkcijai prie SM, Valstybinei ligonių kasai prie SAM, Alytaus profesinio rengimo centrui, Joniškio žemės ūkio mokyklai, Kauno maisto pramonės ir prekybos mokymo, Kauno socialinių paslaugų ir statybos verslo darbuotojų profesinio rengimo, Kauno statybininkų rengimo, Kėdainių profesinio rengimo, Lietuvos vaikų ir jaunimo, Marijampolės profesinio rengimo, Šiaulių profesinio rengimo, Vilniaus paslaugų verslo darbuotojų profesinio rengimo, Vilniaus technologijų ir verslo profesinio mokymo, Panevėžio profesinio rengimo centrams, Nacionalinei M. K. Čiurlionio menų mokyklai, Šiaulių valstybinei, Utenos, Vilniaus, Vilniaus technologijų ir dizaino kolegijoms, Vilniaus geležinkelio transporto ir verslo paslaugų mokyklai, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai prie VRM, Nacionalinei mokėjimų agentūrai prie ŽŪM, Nacionalinei žemės tarnybai prie ŽŪM, Europos socialinio fondo agentūrai, Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Kauno klinikoms, Akmenės r., Alytaus m., Alytaus r., Anykščių r., Birštono, Biržų r., Druskininkų, Elektrėnų, Ignalinos r., Jonavos r., Joniškio r., Jurbarko r., Kaišiadorių r., Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Kėdainių r., Kelmės r., Klaipėdos m., Klaipėdos r., Kretingos r., Kupiškio r., Lazdijų r., Marijampolės, Mažeikių r., Molėtų r., Neringos, Pagėgių, Pakruojo r., Palangos m., Panevėžio m., Panevėžio r., Pasvalio r., Plungės r., Prienų r., Radviliškio r., Raseinių r., Rietavo, Rokiškio r., Šakių r., Šalčininkų r., Šiaulių m., Šiaulių r., Šilalės r., Šilutės r., Širvintų r., Skuodo r., Švenčionių r., Tauragės r., Telšių r., Trakų r., Ukmergės r., Utenos r., Varėnos r., Vilkaviškio r., Vilniaus r., Visagino, Zarasų r. savivaldybėms, VšĮ Lietuvos nacionaliniam radijui ir televizijai. 	
3.	Europos Sąjungos šalių patirties vidaus kontrolės srityje peržiūra.	Apžvelgti Lietuvos vidaus kontrolės sistemą lyginant su užsienio šalių pasiekimais.

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar sudarytos sąlygos viešojo
 sektoriaus vidaus kontrolės sistemai
 efektyviai veikti“
 2 priedas

2000–2016 m. vidaus kontrolės sistemą reglamentuojantys teisės aktai

Teisės aktai ir jų pakeitimai

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000-02-07 nutarimas Nr. 127 „Dėl valstybės įmonių ir įstaigų vidaus audito“ (2003-04-14 nutarimu Nr. 470 neteko galios)
2. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001-01-31 įsakymas Nr. 26 „Dėl Valstybės įmonių ir įstaigų vidaus audito vadovo patvirtinimo“ (2003-05-02 įsakymu Nr. 1K-117 neteko galios)
3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-09-19 nutarimas Nr. 1116 „Dėl Vidaus audito reikalavimų patvirtinimo“ (2003-04-14 nutarimu Nr. 470 neteko galios)
4. Valstybės įmonių ir įstaigų vidaus kontrolės sistemų vertinimo metodiniai nurodymai (patvirtinti Vidaus audito komiteto prie Lietuvos Respublikos audito, apskaitos ir turto vertinimo instituto 2001-09-12 nutarimu Nr. 6, jiems pritarta Nuolatinės tarpžinybinės komisijos vidaus audito sistemos kūrimui valstybiniame sektoriuje koordinuoti 2001-09-27 posėdžio protokolu Nr. 5)
5. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2002-05-21 įsakymas Nr. 139 „Dėl Finansų kontrolės vadovo patvirtinimo“ (2008-02-26 įsakymu Nr. 1K-072 neteko galios)
6. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2002-05-21 įsakymas Nr. 139 „Dėl Finansų kontrolės organizavimo vadovo patvirtinimo“ (2007-10-11 įsakymo Nr. 1K-293 redakcija; 2008-02-26 įsakymu Nr. 1K-072 neteko galios)
7. Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas, 2002-12-10 Nr. IX-1253
8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003-04-14 nutarimas Nr. 470 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo įgyvendinimo ir vidaus audito tarnybos pavyzdinių nuostatų patvirtinimo“
9. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003-05-02 įsakymas Nr. 1K-117 „Dėl pavyzdinės vidaus audito metodikos, vidaus auditorių profesinės etikos taisyklių ir vidaus audito poreikio įvertinimo analizės metmenų patvirtinimo“
10. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003-05-08 įsakymas Nr. 1K-123 „Dėl minimalių finansų kontrolės reikalavimų patvirtinimo“
11. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004-01-07 įsakymas Nr. 1K-004 „Dėl finansų kontrolės būklės ataskaitos formos patvirtinimo“
12. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-10-31 įsakymas Nr. 1K-353 „Dėl Viešųjų juridinių asmenų, kurie valdo, naudoja valstybės ir (arba) savivaldybės turtą ir juo disponuoja, vidaus audito tarnybų veiklos vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“
13. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2005-08-01 įsakymas Nr. 1K-226 „Dėl Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų, skirtų Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento priemonėms įgyvendinti, veiklos atrankinių patikrinimų pavyzdinės metodikos patvirtinimo“
14. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2005-12-29 įsakymas Nr. 1K-404 „Dėl Europos Sąjungos sanglaudos fondo lėšų atrankinių patikrinimų pavyzdinės metodikos patvirtinimo“
15. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2009-03-09 įsakymas Nr. 1K-057 „Dėl Viešųjų juridinių asmenų, kurie valdo, naudoja valstybės ir (arba) savivaldybės turtą ir juo disponuoja, vidaus auditorių ir asmenų, dirbančių vidaus audito srityje, atestacijos nuostatų patvirtinimo“ (2012-05-17 įsakymo Nr. 1K-193 redakcija)

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar sudarytos sąlygos viešojo sektoriaus vidaus
 kontrolės sistemai efektyviai veikti“
 3 priedas

2016 m. atliktų valstybinių veiklos auditų rezultatai

Nr.	Viešojo sektoriaus veiklos sritis	Vidaus kontrolės sistemos elementas	Nustatyti trūkumai, pateikti valstybinių auditų ataskaitose	Ataskaitos pavadinimas
1.	Valstybės turto ir finansų valdymas	Kontrolės veikla	<ul style="list-style-type: none"> - Daugelį svarbių procesų – planavimo, stebėsenos ir atsiskaitymo – ministerijos vykdo formaliai. - 2016 m. ministerijos įgyvendina 90 Seimo ir Vyriausybės nutarimais patvirtintų planavimo dokumentų, tačiau jų susiejimas su ministerijų strateginiais veiklos planais nėra galutinai aiškus. - Rengiami du planavimo dokumentai, kurių nuostatos iš dalies kartojasi: metinių Vyriausybės veiklos prioritetų įgyvendinimo svarbiausieji darbai ir vertinimo kriterijai iš dalies atkartoja Vyriausybės programos įgyvendinimo prioritetines priemones ir jų vertinimo kriterijus. Todėl dubliuojamas šių dokumentų įgyvendinimo planavimas, stebėsenos ir atsiskaitymas, didinama administracinė našta juos rengiančioms ir įgyvendinančioms institucijoms ir nesukuriama papildoma nauda. - Daugiau nei pusės ministerijų strateginių veiklos planų rezultatų kriterijai yra netinkami programų tikslų pasiekimui vertinti. Vidutinis ministerijose nustatomų vertinimo kriterijų skaičius iki 6 kartų viršija teisės aktais nustatytą minimalų būtinąjį skaičių, o visų ministerijų veiklai stebėti 2016 m. nustatyta beveik 1 800 vertinimo kriterijų. - Dviejose ministerijose yra programų, kurios neturi programoms būdingų bruožų ir yra skirtos įvairioms išmokoms ir (ar) išmokėjimams finansuoti. - Nuo 2010 m. dalis asignavimų valdytojų privalo planuoti ir skaičiuoti valdymo išlaidas, bet iki šiol šis procesas vyksta neturint nustatytų tikslų. Nepakankamai išnaudojama galimybė sutaupyti valstybės biudžeto lėšas didinant bendrųjų funkcijų efektyvumą. 	Programinio biudžeto sistema: strateginių veiklos planų sudarymas ir įgyvendinimo stebėsenos 2016 m. spalio 10 d. Nr. VA-P-60-2-17 (https://www.vkontrolė.lt/auditas_ataskaitos_grupes.aspx?id=3)
		Informavimas ir komunikacija	<ul style="list-style-type: none"> - Ministerijų veiklos ataskaitų duomenys, kaip ministerijos įgyvendino planuotus tikslus ir uždavinius, yra nepakankamai objektyviai įvertinti. - 11 ministerijų strateginių pokyčių dalyje pateikiama informacija nepakankama. - Pusės ministerijų veiklos ataskaitų strateginių pokyčių dalyje nėra Metodikoje nurodytos informacijos apie veiksnius, kurie padėjo ar trukdė pasiekti planuotus rezultatus. - Ministerijoms atsiskaitant už SVP programų rezultatus, ne visada nurodomos nepasiektų ar viršytų kriterijų reikšmių ir SVP programų asignavimų nepanaudojimo ar viršijimo priežastys arba jos nepaaiškina rezultato. Tie patys trūkumai pastebimi ir atsiskaitant už koordinuojamų plėtros programų, tarpinstitucinių veiklos planų ir strategijų įgyvendinimą. 	
		Kontrolės veikla	<ul style="list-style-type: none"> - Valstybės investicijų programa nėra racionalus ir pakankamas įrankis Vyriausybės veiklos prioritetams įgyvendinti, siekiant investicijomis sukurti ekonominę ir socialinę naudą, nes visi procesai – planavimo, stebėsenos ir atsiskaitymo – dubliuojasi, nes dalis valstybės biudžeto programose planuojamų lėšų yra įtraukiamos ir į Valstybės investicijų programą. - Atsiskaitant už Valstybės investicijų programos vykdymą nurodoma, kiek lėšų išleista, kiek turto vienetų įsigyta ir pan., bet nenurodoma, kokia investicijų projektų gauta nauda, ilgalaikis poveikis ir kaip šios investicijos prisidėjo prie Vyriausybės veiklos prioritetų įgyvendinimo. 	

Nr.	Viešojo sektoriaus veiklos sritis	Vidaus kontrolės sistemos elementas	Nustatyti trūkumai, pateikti valstybinių auditų ataskaitose	Ataskaitos pavadinimas
			<ul style="list-style-type: none"> - Šalies mastu sisteminei neatliekama analizė, parodanti, kiek visoms valstybės investicijoms skirta lėšų, kokią įtaką jos turėjo kiekvienai veiklos sričiai, kaip prisidėjo prie Vyriausybės veiklos prioritetų įgyvendinimo. - Valstybės investicijų programos lėšų planavimas yra ydingas – asignavimų valdytojams pavesta lėšas investicijų projektams planuoti neviršijant praėjusias metais patvirtintos sumos. Kai planuojama neatsižvelgiant į lėšų poreikį nustatytiems tikslams pasiekti, šios programos lėšos gali būti nukreipiamos ne ten, kur jų labiausiai reikia. Investicijų projektuose (išskyrus ES ir kitos finansinės paramos lėšomis finansuojamus) sąnaudų, naudos (rezultatų) ir alternatyvų analizės dažniausiai neatitinka jų rengimui keliamų reikalavimų. - Šešiose ministerijose investicijų projektų atranka yra abejotina: investicijų projektų atrankos komisijos nesilaiko ministrų įsakymais patvirtintų šių projektų atrankos taisyklių, atrankos komisija skyrė balus nesilaikydama nustatytų kriterijų, ministerijos nebuvo patvirtinusios rekomenduojamos taikyti balų sistemos, todėl gali būti sudaromos sąlygos investicijų projektus atrinkti neobjektyviai. Valstybės investicijų programos lėšų tam pačiam objektui gali skirti kelios ministerijos, tačiau jos tarpusavyje veiksmų nekoordinuoja. - Valstybės investicijų programa turėtų būti valstybės investavimo strategiją nustatantis dokumentas, tačiau ji neatitinka tokiam dokumentui būdingos struktūros. Nėra šalies mastu susistemintos informacijos apie į atskiras programas įtrauktus investicijų projektus, jų skaičių, planuotas ir panaudotas lėšas, projektų įgyvendinimo intensyvumą ir kt. - Atsiskaitymas už Valstybės investicijų programos rezultatus nerodo, ar ir kiek naudingai įgyvendinama valstybės investavimo strategija. Įgyvendintų investicijų projektų stebėseną nevykdoma, nereikalaujama atsiskaityti už veiklos rezultatus (išskyrus ES ir kitos finansinės paramos lėšomis finansuojamus projektus) ir jų įtaką Vyriausybės veiklos prioritetams pasiekti. 	https://www.vkontrolė.lt/auditas/ataskaitos/grupes.aspx?id=3
		Informavimas ir komunikacija	<ul style="list-style-type: none"> - Ministerijos neturi informacijos, kokiems jų sričių objektams šios programos lėšų skyrė ir kitos ministerijos. Ministerijoms nesidalijant šia politikai formuoti svarbia informacija, Valstybės investicijų programos lėšos ne visada tinkamiausiai nukreipiamos Vyriausybės veiklos prioritetams pasiekti. Todėl pasitaiko neracionalių sprendimų. 	
		Kontrolės veikla	<ul style="list-style-type: none"> - Nebuvo taikyti skaidrumo, atvirumo ir konkurencingumo principai (pagal esamą reglamentavimą VVJ dukterinėms įmonėms yra rekomendacinio pobūdžio) – nebuvo sudarytos sąlygos kitiems potencialiems nuomininkams pretenduoti išsinuomoti ketintas statyti administracines patalpas. - UAB „NT Valdos“, vykdančios veiklą nuo 2010 m., taikyti turto valdymo principai laikytini tinkama praktika, tačiau turto valdymo procesas užtruko. - Teisės aktuose nėra nustatyta, koks nenaudojimo pagal paskirtį laikotarpis gali būti pateisinamas, o koks laikotarpis vertinamas kaip ekonominio efektyvumo nesukuriantis elgesys su daiktu. Todėl yra rizika, kad tokio statinio nenaudojimo fakto nustatymas gali priklausyti nuo subjektyvaus vertintojo požiūrio. - Teisės aktuose nėra apibrėžta, kokio dydžio sklypas turi būti formuojamas konkrečiam statiniui eksploatuoti, todėl nėra galimybės įvertinti sklypų dydžio ir statinių užimamos bei jiems eksploatuoti būtinos teritorijos ploto santykį. 	<p>2015 m. rugsėjo 11 d. preliminariosios sutarties tarp „UAB NT Valdos“ ir UAB Karalienės Mortos mokykla sudarymas ir vykdymas</p> <p>2016 m. birželio 1 d. Nr. VA-P-60-1-9 https://www.vkontrolė.lt/auditas/ataskaitos/grupes.aspx?id=3</p>
		Kontrolės veikla	<ul style="list-style-type: none"> - Mokslo tiriamųjų darbų ir eksperimentinės plėtos projektai 2015 m. įgyvendinti neužtikrinus efektyvaus valstybės biudžeto lėšų panaudojimo, nes nebuvo patvirtintos mokslinės plėtos krašto apsaugos sistemoje prioritetinės sritys, sprendimai dėl projektų finansavimo priimti ne Krašto apsaugos ministerijos, tinkamai nekontroliuotas projektams skirtų valstybės biudžeto asignavimų panaudojimas, nesudarytos bendradarbiavimo sutartys su institucijomis, prisidedančiomis prie projektų įgyvendinimo, strateginiame veiklos plane pasirinkti vertinimo kriterijai, neleidžiantys įvertinti, ar, įgyvendinant mokslo tiriamųjų darbų ir eksperimentinės plėtos projektus, efektyviai naudojami išteklių. - Karo prievole administruojančios institucijos, vykdydamos šaukimą į nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą, nepasinaudojo visomis galimomis teisinėmis priemonėmis ir neužtikrino, kad asmenys, gavę šaukimus, įvykdytų teisės aktuose nurodytas prievoles. 	<p>Lėšų ir turto naudojimas išlaikant ir vystant karinių vienetų pajėgumus</p> <p>2016 m. spalio 24 d. Nr. VA-P-40-4-20 https://www.vkontrolė.lt/auditas/ataskaitos/grupes.aspx?id=3</p>

Nr.	Viešojo sektoriaus veiklos sritis	Vidaus kontrolės sistemos elementas	Nustatyti trūkumai, pateikti valstybinių auditų ataskaitose	Ataskaitos pavadinimas
		Kontrolės veikla	<ul style="list-style-type: none"> - Valstybinis turizmo departamentas nevykdė Turizmo įstatymu pavestos funkcijos – neparengė Lietuvos turizmo rinkodaros plano ir nepakankamai koordinavo valstybės ir savivaldybių institucijų, vykdančių turizmo rinkodaros priemones, veiklą. - Kai kurie vertinimo kriterijai (pajamų iš turizmo pokytis ir atvykusių užsienio turistų kelionių skaičius), skirti turizmo rezultatams vertinti, neatspindi Ūko ministerijos ir Valstybinio turizmo departamento tiesioginio indėlio, nes prie jų pasiekimo prisideda ir kitos valstybės ir savivaldybių institucijos. Be to, vertinimo kriterijų reikšmės galbūt nėra tikslios, nes taikomi skirtingi skaičiavimo metodai ir principai, naudojami skirtingi informacijos šaltiniai, todėl jie neleidžia tinkamai įvertinti ne tik programos, bet ir viso turizmo sektoriaus rezultatų. - Ūkio ministerija, patikėjimo teise valdydama ir prižiūradama valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą – Europos geografiniame centre esančius pastatus ir infrastruktūrą, vykdo jai nebūdingas funkcijas. Šis turtas nėra perduotas centralizuotam turto valdytojui ar išnuomotas, o sąnaudos, susijusios su juo priežiūra, tenka ministerijai. Jeigu nebus priimta sprendimų dėl tolesnio turto valdymo, ateityje dėl natūralaus nusidėvėjimo gali didėti turto priežiūrai ir būklei palaikyti skiriamų lėšų poreikis. - Ūkio ministerija neįsitikino, kad VŠĮ „Investuok Lietuvoje“ iš valstybės biudžeto gautas asignavimus, kurie buvo skirti priemonei „Organizuoti investicijų skatinimo veiklą“ vykdyti, naudojo tik einamųjų metų sąnaudoms padengti. 	Ūkio plėtros ir konkurencingumo didinimo programos priemonių vykdymas 2016 m. rugsėjo 28 d. Nr. VA-P-20-9-14 (https://www.vkontrole.lt/auditas_ataskaitos_grupes.aspx?id=3)
3.	Žemės ūkis	Kontrolės veikla	<ul style="list-style-type: none"> - Žemės tvarkymo ir administravimo programa neapima reikšmingo valstybės turto – žemės – efektyvaus valdymo, neskatina šią politiką formuojančių ir įgyvendinančių institucijų nukreipti savo veiklą į visas problemines žemės valdymo ir administravimo sritis ir nevertina pasiektų rezultatų, neskatina kokybės pokyčių, pažangos ir visuomenės poreikių patenkinimo, atliekant žemės tvarkymo ir administravimo funkcijas, nes programos vertinimo kriterijai suplanuoti neambicingai ir neleidžia pamatuoti visos programos rezultatų ir jų poveikio. - Nacionalinė žemės tarnyba nevykdė valstybei svarbiems ekonominiams projektams vykdyti išnuomotos žemės naudojimo kontrolės, nes nesiėmė aktyvių veiksmų dėl akivaizdžiai nevykdomų projektų statuso panaikinimo ir pagal paskirtį nenaudojamos valstybinės žemės nuomos sutarčių nutraukimo. - Nustatytas teisinis reglamentavimas, kai valstybinė žemė ne rinkos kaina nuomojama privačių asmenų statiniams eksploatuoti, nesudaro prielaidų objektyviai ir skaidriai naudoti valstybinę žemę, kad ši duotų maksimalią naudą visuomenei. - Taip sudaromos sąlygos privatiems asmenims, net ir neturėjusiems jiems priklausiusių pastatų valstybinėje žemėje, užvaldyti šios žemės sklypus, už juos tinkamai neatlyginus valstybei. - Išsimokėtinai perdavus valstybinę žemę, ne visi pirkėjai atsiskaito valstybei. Tarnyba net nėra įvertinusi, kiek yra beviltiškų skolų už parduotą žemę. Tarnybos veiksmai administruojant šias skolas privalo būti stiprinami, kad valstybė gautų sutartyse numatytą atlygį už parduotą žemę. 	Valstybinės žemės valdymas įgyvendinant žemės tvarkymo ir administravimo programą 2016 m. spalio 10 d. Nr. VA-P-10-6-18 (http://www.vkontrole.lt/auditas_ataskaitos_grupes.aspx?id=1)
4.	Aplinkos apsauga	Informavimas ir komunikacija	<ul style="list-style-type: none"> - Nacionalinė žemės tarnyba nevaldė informacijos apie visą neteisėtai naudojamą valstybinę žemę; nesukūrė sisteminės koordinuotos kontrolės, kad būtų galima įvertinti, ar lengvatinėmis sąlygomis išnuomota žemės naudojama pagal paskirtį. 	Bendrųjų miškų ūkio reikmių finansavimo programos įgyvendinimas 2016 m. rugsėjo 27 d. Nr. VA-P-20-7-13 (http://www.vkontrole.lt/auditas_ataskaitos_grupes.aspx?id=1)
		Kontrolės veikla	<ul style="list-style-type: none"> - Didžioji dalis programos lėšų (iki 50 proc.) paskirstyta ir panaudota ministerijai pavaldžių institucijų (GMU ir VMT) valdymo išlaidoms, tačiau valstybinių ir privačių miško valdytojų sumokėti mokesčiai turėtų būti naudojami miškų būklei gerinti. Biudžetinių įstaigų valdymo išlaidos neturėtų būti priskiriamos prioritetinėms, kai mokesčių pagrindu formuojama programos paskirtis yra finansuoti bendrąsias miškų ūkio reikmes. - Nenumatyta, kokiais prioritetais vadovaujantis atrenkamos svarbiausios miškų ūkio reikmės priemonės ir kokia tvarka, eiliškumu skiriamos lėšos joms vykdyti. Todėl yra rizika, kad lėšos gali būti skiriamos ne pačioms svarbiausioms bendrųjų miškų ūkio reikmėms finansuoti. - Kasmet nepanaudojama didžioji (apie 50 proc.) programos lėšų dalis. - Todėl ministerijos sukurta priemonių finansavimo sistema ne visais atvejais užtikrina, kad lėšos būtų panaudotos įgyvendinant svarbias programos priemones. 	

Nr.	Viešojo sektoriaus veiklos sritis	Vidaus kontrolės sistemos elementas	Nustatyti trūkumai, pateikti valstybinių auditų ataskaitose	Ataskaitos pavadinimas
			<ul style="list-style-type: none"> - Kai kuriais atvejais (pvz.: valstybinei priešgaisrinei sistemai organizuoti ir išlaikyti, miestų miškų priežiūrai ir apsaugai) nėra aišku, kas sudaro tinkamas finansuoti priemonės įgyvendinimo išlaidas. Lėšų naudojimo tvarkos apraše nustatytas abstraktus reglamentavimas nelaikytinas tinkamu, nes sukelia praktinių neaiškumų ir ginčų dėl lėšų naudojimo galimybės. To būtų išvengta turint nustatytus aiškius priemonių atrankos kriterijus. - Programos rezultato ir du (iš keturių) produkto vertinimo kriterijai sudaryti ne pagal Strateginio planavimo metodikos reikalavimus. Todėl jie aiškiai neparodo naudos, kurią gauna tiesioginiai programos naudos gavėjai, tikslingai per tam tikrą laikotarpį naudodami asignavimus, skirtus programos tikslui ir uždaviniui įgyvendinti. Dėl šių priežasčių jų įgyvendinimo negalima įvertinti. - Finansavimo sutartyse su valstybės įmonėmis (miškų urėdijomis), kurios gauna programos lėšų valstybės funkcijoms vykdyti, nebuvo numatyta nė vieno vertinimo kriterijaus ir atsiskaitymo už kriterijų vykdymą, nenurodytas planuojamas detalus biudžeto lėšų paskirstymas pagal išlaidų ekonominę paskirtį (klasifikaciją). Taigi nėra įmanoma įvertinti šių sutarčių įvykdymo rezultatų. - Miškų urėdijoms skirtos lėšos miškams įveisti. Ši veikla nėra priskirta šių įmonių vykdytinoms valstybinėms funkcijoms. Siekdamą teisinio aiškumo, kad miškų įveisimas būtų priskirtas valstybės funkcijai, ministerija šiuo metu inicijuoja teisės aktų pakeitimus. 	
5.	Socialinė apsauga ir darbas	Kontrolės veikla	<ul style="list-style-type: none"> - Dėl nepakankamo ankstyvosios reabilitacijos paslaugų prieinamumo ir kokybės objektyviai įvertinamas ne visų raidos sutrikimų turinčių vaikų paslaugų poreikis, ne visiems tokiems vaikams laiku ir kokybiškai suteikiamos paslaugos, todėl nesumažinamas vaikų neįgalumo lygis arba jo atsiradimo rizika ir neužtikrinamas sėkmingas jų integravimas į visuomenę ir švietimo sistemą. - Ilgos tiek ambulatorinių, tiek stacionariųjų ankstyvosios reabilitacijos paslaugų laukimo eilės. - Nesudarytos pakankamos sąlygos teikti kokybiškas ankstyvosios reabilitacijos paslaugas. - Neužtikrinama neįgalumą ir specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų galimybė įgyti tinkamą, kokybišką pradinį ir pagrindinį išsilavinimą bendrojo ugdymo mokyklose lygiai su kitais asmenimis tose bendruomenėse, kur jie gyvena, šie vaikai nepakankamai paruošiami savarankiškam gyvenimui. Per pastaruosius trejus metus specialiosios paskirties ugdymo įstaigose neįgalių vaikų dalis padidėjo nuo 35 iki 38 proc. visų ugdomų neįgalių vaikų, atitinkamai bendrojo ugdymo įstaigose sumažėjo nuo 65 iki 62 procentų. Didėjo ir specialiosios paskirties ugdymo įstaigų (nuo 72 iki 74). Ne visi neįgalumą turintys vaikai įtraukiami į bendrą ugdymo sistemą. - Švietimo srityje nepakankamai formuojamas teigiamas visuomenės požiūris į neįgalius asmenis, trūksta aprėpties planuojant ir vykdamą tolerancijos neįgaliesiems didinimo priemones. - Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, formuodama jaunimo politiką, integruoja Europos Sąjungos jaunimo strategijos pagrindinius tikslus, bet neorientuoja jos į Lietuvos pažangą ir raidą. Akcentuojama, kad jaunimas – vienas svarbiausių ateities stabilumo veiksnių, bet dėl dabartinių politiką formuojančių dokumentų tarpusavio integralumo stokos nesukuriama prielaidų jaunimo politikai reikšmingai prisidėti prie valstybės pokyčių - Ministerija nepakankamai užtikrina objektyvų visos jaunimo padėties stebėjimą, įrodymais pagrįstos viešosios politikos formavimą ir nepakankamai vertina, ar efektyviai panaudotos lėšos veikloms finansuoti, nes programų vertinimo kriterijai planuojami neambicingai, o numatyti kiekybiniai rodikliai neparodo objektyvių jaunimo padėties pokyčių. - Nesudaromos prielaidos identifikuoti ir spręsti visų jaunimo amžiaus grupių problemas, nes jaunimo politikos strateginiuose dokumentuose pateikiama skirtinga jaunimo amžiaus apibrėžtis. - Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, formuodama politiką, turėtų orientotis į skirtingų jaunimo grupių poreikius. Tačiau 2016 m. 83 proc. lėšų yra skirta tik nedirbančiam, nesimokančiam ir mokymuose nedalyvaujančiam jaunimui, kuris sudaro tik 6,3 proc. visos jaunimo grupės, nors jaunimo nedarbo lygis mažėja ir yra geresnis už ES vidurkį. - Ne visos savivaldybės sudarė prielaidas tinkamai organizuoti jaunimo politiką. 	<p>Ar ankstyvosios reabilitacijos paslaugos ir įtraukusis ugdymas atitinka neįgalių vaikų poreikius ir užtikrina jų socialinę integraciją 2016 m. gruodžio 8 d. Nr. VA-P-10-4-27 (http://www.vkontrole.lt/auditas_ataskaitos_grupe_s.aspx?id=2)</p> <p>Jaunimo politikos strateginis planavimas ir priemonių įgyvendinimas socialinės apsaugos ir darbo srityje 2016 m. rugsėjo 12 d. Nr. VA-P-10-4-11 (http://www.vkontrole.lt/auditas_ataskaitos_grupe_s.aspx?id=2)</p>

Nr.	Viešojo sektoriaus veiklos sritis	Vidaus kontrolės sistemos elementas	Nustatyti trūkumai, pateikti valstybinių auditų ataskaitose	Ataskaitos pavadinimas
		Informavimas ir komunikacija	<ul style="list-style-type: none"> - Savivaldybių administracijos jaunimo reikalų koordinatoriams paveda atlikti užduotis, nesusijusias su jaunimo politika, todėl darbuotojai negali skirti viso darbo laiko tiesioginėms funkcijoms atlikti, nors ministerija šiai pareigybei išlaikyti skiria lėšų (2015 m. – 790 tūkst. Eur; 2016 m. – 800 tūkst. Eur). - Ministerija rekomendavo užduotis jaunimo politikai vykdyti, bet ne visos savivaldybės jų laikėsi. - Jaunimo reikalų departamentas vykdė ne visas jam pavestas funkcijas, o paslaugas atlikti šias funkcijas pirkė iš kitų asmenų. - Jaunimo organizacijų stiprinimo ir Regioninių jaunimo organizacijų tarybų stiprinimo programose nėra aiškių tikslų ar prioritetinių krypčių, kokios jaunimo problemos sprendžiamos įgyvendinant finansuotus projektus. - Apie 30 proc. savivaldybių jaunimo reikalų koordinatorių nurodė, kad jiems trūko metodinės pagalbos, kad galėtų efektyviai vykdyti atlikti užduotis. - Iš 19 finansuotų jaunimo organizacijų 7 siejamos su Lietuvoje veikiančiomis politinėmis partijomis, todėl sunku atskirti, kiek su politinėmis partijomis susijusių jaunimo organizacijų projektai prisideda prie jaunimo politikos tikslų, kiek – prie politinės partijos ideologijos skleidimo. - Neužtikrinoma pakankamo bendradarbiavimo su skirtingomis savivaldybėmis, nes tarpsektorines vietas jaunimo problematiką atitinkančias veiklas organizavo tik 1 iš 60 savivaldybių. 	
6.	Sveikatos apsauga	Kontrolės veikla	<ul style="list-style-type: none"> - Šalyje nesuformuota aiški generinių vaistų vartojimo politika, vykdomos tik pavienės priemonės (nenustatyti nuolat stebimi ir vertinami šių vaistų rodikliai, o vykdoma jų stebėseną yra nenuosekli ir nepakankama; strateginio planavimo dokumentuose neįvardyti tikslai, uždaviniai ir priemonės, skirtos generinių vaistų pasirinkimui skatinti, jų prieinamumui gerinti; vaistų išdavimo vaistinėse reglamentavimas ir vykdyta priežiūra nepakankama, kad būtų skatinamas mažiau kainuojančių generinių vaistų pasirinkimas). - Generinių vaistų prieinamumas, atsižvelgiant į kainą, gyventojams negerėja, finansinė našta, tenkanti vartotojams įsigyjant generinių vaistų, didėja. - Vaistinėse išduodant gyventojams kompensuojamuosius vaistus, ne visais atvejais laikomasi nustatytų tvarkų, nepasiūloma mažiausiai kainuojančių vaistų. - Šalyje nevykdyta kompleksinių priemonių, kuriomis būtų skatinama pasirinkti vartoti mažiau kainuojančius generinius vaistus, todėl susidaro sąlygos rinkoje likti vien brangesniems vaistams. - Nevykdyta tikslinių priemonių, skirtų asmens sveikatos priežiūrai ir farmacijos specialistams, o ministro patvirtintame Skatinimo racionaliai vartoti vaistus 2015–2017 m. priemonių plane skatinti pasirinkti generinius vaistus numatyta pavienėmis priemonėmis. 	Ar užtikrinamas kompensuojamųjų generinių vaistų prieinamumas (http://www.vkontrolė.lt/auditas_ataskaitos_grupe_s.aspx?id=2)
7.	Teisingumas	Kontrolės veikla Informavimas ir komunikacija	<ul style="list-style-type: none"> - Teisingumo ministerijos strateginio planavimo sistema nepakankamai užtikrinoma, kad programa apimtų visas su baudmių sistema susijusias veiklas ir sudarytų tinkamas sąlygas vykdomų funkcijų stebėsenai. - Nėra aiškios ir nuoseklios laisvės atėmimo vietų modernizavimo strategijos, ji nuolat keičiasi, modernizavimas vyksta daugiau kaip dešimt metų, jo kaštai auga. Dėl netinkamų įkalinimo sąlygų į teismus besikreipiančių asmenų skaičius 2015 metais, palyginus su 2013 metais, padidėjo daugiau nei 6 kartus, o jiems išmokama suma – daugiau nei 19 kartų. - Investicijų projektų planavimas trukdo pasiekti rezultatus, nuo kurių priklauso modernios baudmių vykdymo sistemos sukūrimas, nes investicijų projektai rengiami neįvertinus planuojamų atlikti darbų apimties ir kainų, nenustačius darbų eigos ir prioritetų. Investicijų projektų įgyvendinimo kainos neatitinka faktinio lėšų poreikio pastatams rekonstruoti ir infrastruktūrai atnaujinti, darbai planuojami ne rengiant investicijų projektus, o gavus lėšų. - Nepakankamai efektyvus Laisvės atėmimo vietų ligoninės infrastruktūros ir išteklių naudojimas, nes ligonės personalui išlaikyti skiriamos lėšos didėja, nors pacientų skaičius, stacionaro užimtumas ir atvejų, kai suteikiama būtinoji medicinos pagalba, mažėja. - Neišnaudojamos visos galimybės įdarbinti kuo daugiau nuteistųjų, nes nekaupiama informacija apie nuteistųjų darbingumo lygį ir turimą specialybę, o įmonėms, kurios įdarbina nuteistuosius už pataisos įstaigų ribų, nustatomas įdarbinimo tarpininkavimo mokestis, todėl įdarbinimas darbo rinkai yra nepatrauklus. 	Programos „Bausmių sistema“ įgyvendinimas 2016 m. lapkričio 28 d. Nr. VA-P-40-3-24 (http://www.vkontrolė.lt/auditas_ataskaitos_grupe_s.aspx?id=5)

Nr.	Viešojo sektoriaus veiklos sritis	Vidaus kontrolės sistemos elementas	Nustatyti trūkumai, pateikti valstybinių auditų ataskaitose	Ataskaitos pavadinimas
		Kontrolės veikla	<ul style="list-style-type: none"> - Dalis ikiteisminių tyrimų nebuvo baigti laiku dėl ilgų ekspertinių tyrimų atlikimo terminų. Teisingumo ministerija neužtikrino, kad valstybės mastu būtų numatyti pakankami būdai ir priemonės Vyriausybės programos tikslui – sutrumpinti ekspertų išvadų teikimo terminus – pasiekti. - Pagal Teismo ekspertizės įstatymą ekspertinius tyrimus be apribojimų gali atlikti tiek teismo ekspertizės įstaigos, tiek privatus teismo ekspertai, tačiau matome riziką, kad praktikoje gali būti ribojamos privačių teismo ekspertų galimybės dalyvauti šių paslaugų teikimo procese. - Koordinavimo stoka nepadeda mažinti eilių laukiant, kol bus atlikti ekspertiniai tyrimai, ir užtikrinti jų kokybės. 	Teismo ekspertizės atlikimo organizavimas 2016 m. lapkričio 17 d. Nr. VA-P-40-3-23 (http://www.vkontrole.lt/auditas_ataskaitos_grupe_s.aspx?id=5)
		Rizikų vertinimas	<ul style="list-style-type: none"> - Nepakankamai valdoma rizika, kad valstybės biudžeto lėšomis būtų atliekami tik tie ir tokios apimties ekspertiniai tyrimai, kurie yra būtini teisingumo vykdymo uždaviniams įgyvendinti. 	
		Kontrolės veikla	<ul style="list-style-type: none"> - Daugiau kaip dešimt metų regreso teisės įgyvendinimo procesas išlieka sudėtingas ir nepagrįstai didinantis Teisingumo ministerijos ir teismų darbo krūvį. Ministerija neinicijavo ir nevertino galimybės inicijuoti Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo pakeitimo, kad ministerijos priimtam sprendimui dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo būtų suteiktas vykdomojo dokumento statusas. - Kasmet daugėjant priimamų sprendimų dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo, didėja ir valstybės biudžeto lėšų poreikis žalai kompensuoti, tačiau ministerija nesiėmė pakankamų priemonių. - Atlygindama žalą, atsiradusią dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, 2013–2015 m. Teisingumo ministerija išmokėjo 4,2 mln. Eur. Valstybei atstovaujančios institucijos regreso tvarka per šį laikotarpį išieškojo 3,4 tūkst. Eur (apie 0,08 proc. nuo išmokėtų lėšų). Regreso teisė įgyvendinama netinkamai. - Vaikams išlaikyti Vaikų išlaikymo fondo administracija 2013–2015 m. išmokėjo 43,3 mln. Eur, o regreso tvarka atgavo (išieškojo) 1,4 mln. Eur (apie 3 proc. išmokėtos sumos). Kasmet skola valstybei didėjo, 2015-12-31 atgautinos (išieškotinos) sumos, įskaitant palūkanas, sudarė 108 mln. Eur. Šio fondo administracija, išieškant vaikams išlaikyti išmokėtas išmokas, valstybei atstovavo nerezultatyviai. - Statutinių pareigūnų sveikatos sutrikdymo ar mirties atveju statutinės įstaigos 2013–2015 m. išmokėjo 1 mln. Eur kompensacijų, o regreso tvarka išieškojo 164,9 tūkst. Eur (apie 16 proc. nuo išmokėtų lėšų). Statutinės įstaigos, išmokėjusios kompensacijas, nevertino šių lėšų atgavimo tikimybės, o atgautinas sumas vertino ir įtraukė į apskaitą tik teismui priėmus sprendimus pagal pateiktus regresinius ieškinius. Šios įstaigos, kreipdamosi į teismą su prašymu priteisti išmokėtą kompensaciją, nesurinko ir nepateikė įrodymų, pagrindžiančių faktinį padarytos žalos dydį. Regresiniai ieškiniai, pagrįsti tik kompensacijos išmokėjimo faktu, pagal šiuo metu formuojamą teismų praktiką ne visada tenkinami. - Atstovavimas valstybei, įgyvendinant regreso teisę, organizuojamas nepakankamai efektyviai, nes funkcijų paskirstymas valstybei atstovaujančioms valstybės institucijoms neatitinka vykdomosios valdžios sistemos tobulinimo principų ir neužtikrina tinkamo regreso teisės įgyvendinimo. - Ministerija 2013–2015 m. per nustatytą regresinių ieškinių trejų metų senaties terminą teismams pateikė tik apie penktadalį (19,9 proc.) regresinių ieškinių, nes nevaldė pakankamos informacijos, būtinos regreso teisei įgyvendinti, ir nepakankamai kontroliavo ieškinių pateikimą. Praleidus ieškinių senaties terminus, didėja rizika prarasti galimybę išieškoti kompensuotas sumas. 	Valstybės biudžeto lėšų apsauga, įstatymų nustatytais atvejais atlyginus kitų asmenų padarytą žalą 2016 m. rugsėjo 19 d. Nr. VA-P-40-1-12 (http://www.vkontrole.lt/auditas_ataskaitos_grupe_s.aspx?id=5)
		Rizikų vertinimas	<ul style="list-style-type: none"> - Smurtiniais nusikaltimais padarytai žalai kompensuoti 2013–2015 m. Teisingumo ministerija išmokėjo 2,4 mln. Eur kompensacijų, o regreso tvarka iš nustatytų už žalą atsakingų asmenų susigrąžino (išieškojo) 23,7 tūkst. Eur (apie 1 proc. kompensuotos sumos). Ministerija nevertino išmokėtų kompensacijų atgavimo tikimybės, o atgautinas sumas vertino ir įtraukė į apskaitą tik teismui priėmus sprendimus pagal pateiktus regresinius ieškinius. 	

Nr.	Viešojo sektoriaus veiklos sritis	Vidaus kontrolės sistemos elementas	Nustatyti trūkumai, pateikti valstybinių auditų ataskaitose	Ataskaitos pavadinimas
8.	Krašto apsauga	Kontrolės veikla	<ul style="list-style-type: none"> - Mokslo tiriamųjų darbų ir eksperimentinės plėtos projektai 2015 metais įgyvendinti neužtikrinus efektyvaus valstybės biudžeto lėšų panaudojimo, nes nebuvo patvirtintos mokslinės plėtos krašto apsaugos sistemoje prioritetinės sritys, sprendimai dėl projektų finansavimo priimti ne Krašto apsaugos ministerijos, tinkamai nekontroliuotas projektams skirtų valstybės biudžeto asignavimų panaudojimas, nesudarytos bendradarbiavimo sutartys su institucijomis, prisidedančiomis prie projektų įgyvendinimo, strateginiame veiklos plane pasirinkti vertinimo kriterijai, neleidžiantys įvertinti, ar, įgyvendinant mokslo tiriamųjų darbų ir eksperimentinės plėtos projektus, efektyviai naudojami išteklių. - Karo prievolę administruojančios institucijos, vykdydamos šaukimą į nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą, nepasinaudojo visomis galimomis teisinėmis priemonėmis ir neužtikrino, kad asmenys, gavę šaukimus, įvykdytų teisės aktuose nurodytas prievoles. 	Lėšų ir turto naudojimas išlaikant ir vystant karinių vienetų pajėgumus 2016 m. spalio 24 d. Nr. VA-P-40-4-20 (http://www.vkontrole.lt/auditas_ataskaitos_grupe_s.aspx?id=5)
9.	Komunikacijos ir informacinių išteklių valdymas	Kontrolės veikla	<ul style="list-style-type: none"> - Lietuva jau penkerius metus deklaruoja siekį atverti viešojo sektoriaus duomenis, tačiau dar nepavyko pasiekti aiškios pažangos ir planuotų rezultatų. - Planuojant duomenų atvėrimo plėtrą nesukurta kryptinga valstybės politika ir jau penkerius metus nacionalinė duomenų atvėrimo iniciatyva plėtojama neturint aiškios vizijos, aukščiausio lygio vadovybės įsipareigojimų dėl atvėrimo principų ir prioritetų, iki šiol nepasirinktas duomenų atvėrimo finansavimo modelis, turintis įtakos duomenų teikimo apmokestinimui. - Atviros Vyriausybės iniciatyvos prisidėjo prie duomenų atvėrimo, bet Vyriausybei ir kitoms atsakingoms institucijoms nepavyko atlikti daugiau nei pusės suplanuotų su duomenų atvėrimu susijusių svarbiausių darbų (neįgyvendinta 53 proc. priemonių). Lietuvos duomenų atvėrimo planavimo veiksmų seka rodo, kad duomenų atvėrimo priemonės planuojamos per vėlai ir fragmentiškai, taigi įsisenėjusioms šios srities problemoms išspręsti reikės papildomo laiko ir lėšų. Vis dar nėra duomenų atvėrimo priemonių plano, pagal kurį šios priemonės būtų paskirstytos viešojo sektoriaus įstaigoms trumpuoju laikotarpiu. - Vykdoma stebėseną neparodo duomenų atvėrimo poveikio ir pažangos atveriant duomenis, o naudojami rodikliai neatspindi šios srities pokyčių apimtį ir krypties. - Lietuva vienerius metus vėlavo įgyvendinti ES įpareigojimus, todėl nėra atspirties taško ir reikiamų viešojo sektoriaus turimų duomenų valdymo reikalavimų, todėl stringa tolesni atvėrimo darbai, nesudarytos sąlygos veiksmingai atverti viešojo sektoriaus turimus duomenis. - Veiksminga duomenų atvėrimo valdymo struktūra nesukurta, o duomenų atvėrimo proceso dalyvių veikla iki šiol neužtikrino postūmio atveriant viešojo sektoriaus duomenis. - Kol kas per mažai žinoma apie duomenų atvėrimo būdus ir naudą, įstaigos baiminasi atverti neviešinamą ar klaidingą informaciją, pasigenda mokymų, o duomenų atvėrimo iniciatyvos viešojo sektoriaus įstaigose vykdomos nenuosekliai (95 proc. įstaigų, tvarkančių prioritetinius viešojo sektoriaus duomenis, neatliko jų inventorizacijos, 74 proc. neanalizuoja išorės vartotojų poreikių). - Devynerius metus veikiantis Informacijos rinkmenų sąrašas nesudaro sąlygų skelbiamus duomenis tinkamai naudoti, o visuomenę pasiekia nepakankamos kokybės (neaktuali, netinkamos nuorodos, uždari formatai) ir masto (Informacijos rinkmenų sąrašui teikia duomenis 1,74 proc. įstaigų) skelbiama informacija. - Viešojo sektoriaus įstaigose ir valstybės mastu nėra duomenų atvėrimo procesą koordinuojančių asmenų, o be iniciatyvaus šio proceso šeiminingo nepavyksta sparčiau įgyvendinti siekių. 2016 m. spalio mėn. teisės aktuose įtvirtintos duomenų atvėrimo politikos formavimo ir įgyvendinimo atsakomybės, šie pakeitimai turėtų įsigaliooti 2017 metais. Taip pat reikia suderinti dalyvaujančių įstaigų atsakomybių ribas, koreguoti nustatytus priežiūros mechanizmus (neveiksminga atlyginimo už duomenų teikimą dydžių apskaičiavimo priežiūra). 	Ar užtikrinamas viešojo sektoriaus turimų duomenų atvėrimas 2016 m. lapkričio 29 d. Nr. VA-P-900-1-25 (https://www.vkontrole.lt/auditas_ataskaitos_grupe_s.aspx?id=6)
		Kontrolės veikla	<ul style="list-style-type: none"> - Vidaus reikalų ministerijos IT srities strateginis planavimas turi trūkumų, kurie didina riziką, kad finansiniai, technologiniai ir žmogiškieji išteklių nebus tinkamai paskirstyti, o ypatingos svarbos informacinių išteklių plėtra nebus atlikta laiku. - Ministerijos IT valdymo organizacinė struktūra tobulintina, nes nėra mechanizmo, kurį taikant būtų galima kartu su vadovybe spręsti IT valdymo klausimus, kad pagrindinės veiklos poreikiai būtų siejami su IT teikiama galimybe. 	Vidaus reikalų ministerijos informacinių išteklių valdymas 2016 m. spalio 13 d.

Nr.	Viešojo sektoriaus veiklos sritis	Vidaus kontrolės sistemos elementas	Nustatyti trūkumai, pateikti valstybinių auditų ataskaitose	Ataskaitos pavadinimas
			<ul style="list-style-type: none"> - Nustatyta ne visų ministerijos valdomų informacinių išteklių IT pokyčių valdymo tvarka (3 iš 16 nenustatyta, 7 – neatnaujinta). Praktikoje taikomas IT pokyčių valdymo procesas dažnai (14 iš 16 atvejų) vyksta nesilaikant esamų tvarkų nuostatų, nes neregistruojami ir neskirstomi į kategorijas visi veiklos padalinių inicijuojami pokyčiai, nenustatomi prioritetai. Todėl nėra galimybės stebėti pokyčio būseną įvairiais pokyčių valdymo etapais, nenustatytas pokyčio poveikio vertinimo procesas, o tai didina neigiamo pokyčių poveikio IS ar registro stabilumui ir vientisumui riziką. - Konsolidavus valstybės informacinius išteklius ir Informatikos ir ryšių departamentui tapus vienu iš keturių valstybės IT paslaugų teikėju, departamentas šias paslaugas teiks pagal IT paslaugų teikimo susitarimus. Kokybiškas IT paslaugų tiekimas reikiamu laiku daugeliui valstybinių įstaigų bus užtikrintas tik patvirtinus departamento teikiamų IT paslaugų katalogą ir stebint šių paslaugų teikimo lygį. - Ministerijos kontrolės priemonės, padedančios užtikrinti el. informacijos (duomenų) konfidencialumą, vientisumą ir prieinamumą, yra nepakankamos. - Ypatingos svarbos informacinių išteklių auditas 2013–2016 m. I pusmetį nebuvo atliktas, o ministerijos Vidaus audito skyrius neatliko nė vieno audito, kurio objektas būtų informacinės sistemos, jų saugos, bendrosios kontrolės ar kito IS (IT) aspekto vertinimas. 	Nr. VA-P-90-2-19 (https://www.vkontrolė.lt/auditas_ataskaitos_grupes.aspx?id=6)
		Informavimas ir komunikacija	- Esama ministerijos valdomų informacinių išteklių dokumentacija neparodo aktualios kompiuterizuotų funkcijų ir apdorojamos informacijos apimtys; nenustačius ministerijos ir jai pavaldžių įstaigų valdomos informacijos svarbos ir jautrumo, gali būti neužtikrinami informacijos saugos reikalavimai tokią informaciją viešinant, perduodant ir atskleidžiant.	
		Kontrolės aplinka	<ul style="list-style-type: none"> - Ministerijos IT valdymo organizacinė struktūra tobulintina, nes dėl IT veiklos organizavimo trūkumų, už informacinių išteklių valdymą atsakingų darbuotojų kaitos ir žmogiškųjų išteklių stokos neužtikrinama, kad būtų vykdomos Vidaus reikalų ministerijos valdomų informacinių išteklių valdytojo funkcijos, nes jų vykdymas neatitinka teisės aktų reikalavimų. - Neatskirtos politikos formavimo ir įgyvendinimo funkcijos – tas pats ministerijos padalinys atlieka ministerijos informacinių išteklių valdytojo funkcijas ir formuoja elektroninės valdžios bei elektroninės saugos politiką (koordinuoja, planuoja projektus ir vertina jų tarpusavio suderinamumą). - Nepaskirti 13 (iš 16) ministerijos valdomų informacinių išteklių duomenų valdymo įgaliotiniai, kurie turėtų prižiūrėti, kaip šie ištekliai kuriami, tvarkomi ir panaudojamos investicijos. 	
10.	Energetika, susisiekimai, ūkio reikalai	Kontrolės veikla	<ul style="list-style-type: none"> - Statuso suteikimas kiekvienam projektui inicijuojamas individualiai, o ne kompleksiskai įvertinus sritį, kuriai jis priskiriamas, todėl lieka neįvertinta, ar toje srityje nėra kitų projektų, kurie duotų tokią pačią ar didesnę naudą valstybei. - Nesukurta bendra, nuosekli, aiškiai reglamentuota projektų atrankos sistema, projektas pasirinktinai turi atitikti tik dalį valstybei svarbių ekonominių projektų statuso suteikimo tvarkos apraše numatytų kriterijų, kurie yra bendri, lengvai įgyvendinami, tarp jų nėra tokio, kuris įvertintų projekto grąžą. Todėl projektą inicijuojanti institucija vadovaujasi savais kriterijais ir prioritetais, kurie ne visada užtikrina tinkamą atranką. - Panaikinus Projektų pripažinimo valstybei svarbiais ekonominiais projektais nuostatus, bet nepriėmus kito teisės akto, reglamentuojančio statuso suteikimą, Vyriausybė valstybei svarbaus ekonominio projekto statusą 2004–2008 m. suteikė 13 projektų, kuriems nebuvo privalomi statuso suteikimo reikalavimai. - Statuso suteikimą inicijuojančios institucijos daugeliu atvejų neįsitikina, ar nėra pažeidžiami valstybės pagalbos teikimo apribojimai. - Konkurencijos taryba yra atsakinga už valstybės pagalbos projektų ekspertizės atlikimą, tačiau jos išvados dėl neteisėtoms valstybės pagalbos požymių nėra privalomos, todėl projektus inicijuojančios institucijos dažniausiai į jas neatsižvelgia. - Kai kuriais atvejais valstybės pagalbos pažeidimų apribojimo vertinimas atliekamas suteikus valstybei svarbaus ekonominio projekto statusą, kai projektas jau įgyvendinamas. - Valstybei svarbūs ekonominiai projektai valdomi neturint aiškių valdymo principų, jie nėra tinkamai koordinuojami tiek bendrai, tiek ministerijoje pagal kompetencijos sritį. 	Valstybei svarbūs ekonominiai projektai 2016 m. kovo 31 d. Nr. VA-P-20-1-4 (https://www.vkontrolė.lt/auditas_ataskaitos_grupes.aspx?id=6)

Nr.	Viešojo sektoriaus veiklos sritis	Vidaus kontrolės sistemos elementas	Nustatyti trūkumai, pateikti valstybinių auditų ataskaitose	Ataskaitos pavadinimas
			<ul style="list-style-type: none"> - Valstybei svarbių ekonominių projektų statusą turi visi projektai, kuriems jis iki šiol buvo suteiktas, nepriklausomai, ar projektas užbaigtas, ar nepradėtas įgyvendinti, ar jo vykdytojai įvykdė statuso suteikimo momentu prisiimtus įsipareigojimus ar jų neįvykdė, nes teisės aktuose nenumatytos galimybės panaikinti statusą. - Nėra išsamiai reglamentuota, kokiais atvejais, kokiomis sąlygomis ir koku būdu konkretūs VSEP gali naudotis teisės aktuose nustatytais tiesioginėmis lengvatomis. - Valstybei svarbių ekonominių projektų vykdytojai pasinaudoja išskirtinėmis sąlygomis, prioritetais ar išimtimis, kurios palengvina projektų įgyvendinimą, yra jiems naudingos ir vertingos, tačiau nėra apibrėžtos teisės aktuose. 	
		Informavimas ir komunikacija	<ul style="list-style-type: none"> - Projektų vykdytojai ne visada informuoja ministeriją pagal kompetencijos sritį apie neatliktus darbus ar neįgyvendintas suplanuotas užduotis, o kartais patys savo nuožiūra susimąžina įsipareigojimus, numatytus suteikiant statusą. 	
11.	Vidaus reikalai	Kontrolės veikla	<ul style="list-style-type: none"> - Ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonės 2013–2015 m. vykdė tik 19 (iš 30) valstybės institucijų. Iš jų trečdalis įvykdė ne visas suplanuotas priemones. - Nė viena valstybės institucija nevertino įvykdytų prevencijos priemonių veiksmingumo, todėl neturi būtinos informacijos, kad galėtų tikslinti planus ir parengti naujus. - Ne visos valstybės institucijos yra tinkamai pasirengusios jų kompetencijai priskirtose veiklos srityse užtikrinti veiksmingą ekstremaliųjų įvykių ir situacijų likvidavimą ir jų padarinių šalinimą, taip pat valstybės institucijų kompetencijai priskirtų veiklos sričių tęstinumą. - Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento vykdoma valstybės institucijų veiklos civilinės saugos srityje priežiūra nerezultatyvi. - Nesudarytos pakankamos teisinės prielaidos Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisijai kasmet tinkamai vertinti valstybės institucijų pasirengimą reaguoti į ekstremaliąsias situacijas ir imtis priemonių jam gerinti, nes nenustatyti valstybės institucijų pasirengimo reaguoti į ekstremaliąsias situacijas vertinimo rodikliai. - Valstybės ekstremaliųjų situacijų operacijų centro veiklai skirta pagrindinė slėptuvė, už kurios įrengimo organizavimą atsakingas Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas, 2016 m. pradžioje dar nebuvo baigta įrengti, o atsarginė slėptuvė, už kurios įrengimo organizavimą atsakinga Energetikos ministerija, neatitiko dalies nustatytų įrengimo reikalavimų. - Teisės aktuose nepakankamai reglamentuota, kaip savivaldybių ekstremaliųjų situacijų komisijos turi atlikti ūkio subjektų pasirengimo reaguoti į ekstremaliąsias situacijas vertinimą, nes nenustatyta, kokių ūkio subjektų pasirengimo vertinimas, pagal kokius rodiklius ir kokių duomenų pagrindu turi būti atliktas. Dėl to trečdalis savivaldybių ekstremaliųjų situacijų komisijų nežino, kiek savivaldybės teritorijoje buvo ūkio subjektų, kurių pasirengimą jos turėtų vertinti. - Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas neužtikrino, kad visos savivaldybių ekstremaliųjų situacijų komisijos kasmet vertintų ūkio subjektų pasirengimą reaguoti į ekstremaliąsias situacijas ir imtųsi priemonių jam gerinti. 40 proc. šių komisijų nevertino, kaip ūkio subjektai buvo pasirengę 2013 ir 2014 metais, o 2015 m. apskričių priešgaisrinių gelbėjimo valdybų aštuoniasdešimtyje procentų patikrintų rizikingiausių (I grupės) ūkio subjektų nustatyti civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimai rodo riziką, kad ūkio subjektai nėra tinkamai pasirengę ekstremaliosioms situacijoms. - Iš 12 ministerijų, kurios patvirtino ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planus, šešių ministerijų planuose nepakanka prevencijos priemonių pavojų tikimybei ir galimoms pasekmėms mažinti jų nustatytiems labai didelės, didelės ir vidutinės rizikos pavojams. 	Ar valstybės institucijos pasirengusios ekstremaliosioms situacijoms 2016 m. liepos 11 d. Nr. VA-P-40-1-10 (https://www.vkontrolė.lt/auditas/ataskaitos/grupes.aspx?id=8)
		Rizikos vertinimas	<ul style="list-style-type: none"> - Nepakankama valstybės institucijų prevencinė veikla gali didinti ekstremaliųjų įvykių ir ekstremaliųjų situacijų bei jų neigiamų padarinių susidarymo tikimybę. Dvi (iš 30) valstybės institucijos – Aplinkos ministerija ir Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba – nenustatė pavojų, galinčių daryti neigiamą įtaką jų kompetencijai priskirtoms veiklos sritims, ir jų rizikos lygio, nes 2015 m. pabaigoje vis dar nebuvo atlikusios galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizės, kurią turėjo atlikti 2011 metais. Dėl to jos neturi duomenų, kurie būtini planuojant prevencijos priemones. 	

Nr.	Viešojo sektoriaus veiklos sritis	Vidaus kontrolės sistemos elementas	Nustatyti trūkumai, pateikti valstybinių auditų ataskaitose	Ataskaitos pavadinimas
		Kontrolės aplinka	<ul style="list-style-type: none"> - Daugiau nei penktadalis (6) jų nenumatė rizikos valdymo priemonių, nes neparengė ir nepatvirtino ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planų, kuriuose turėjo numatyti priemones jų nustatytų galimų pavojų ir (ar) jų neigiamų pasekmių tikimybei mažinti. - 90 proc. Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisijos, kuriai pavesta priimti sprendimus ekstremaliosioms situacijoms valdyti, ir 62 proc. Valstybės ekstremaliųjų situacijų operacijų centro, kuriam pavesta užtikrinti Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisijos sprendimų įgyvendinimą, narių neišklausė civilinės saugos mokymo programos kurso. - Valstybės institucijose netinkamai organizuojamas funkcijų civilinės saugos srityje vykdymas. Daugumoje (28) valstybės institucijų šias funkcijas pavesta vykdyti darbuotojams, kuriems pagal jų pareigybų aprašymus civilinės saugos funkcijų vykdymas yra tik viena iš daugelio pavestų funkcijų. Valstybės institucijų vadovai neužtikrino, kad šie darbuotojai turėtų tinkamą kvalifikaciją civilinės saugos srityje ir skirtų pakankamai darbo laiko šiai funkcijai atlikti. Tai turėjo neigiamos įtakos vykdant prevencinę veiklą ir užtikrinant parengtį. 	
12.	Švietimas ir mokslas	Kontrolės veikla	<ul style="list-style-type: none"> - Neužtikrino, kad būtų stebimi 6 iš 49 (12 proc.) jau patvirtintų valstybės (strateginių) švietimo ir mokslo stebėsenos rodiklių. - Neužtikrino, kad būtų parengti ir patvirtinti taktiniai stebėsenos rodikliai. - Neteikė išvadų ar siūlymų dėl didelės apimties ir brangių duomenų rinkimo ir tyrimų atlikimo, reikalingo efektyviam ir ekonomiškam lėšų panaudojimui užtikrinti. - Nekoordinavo ir neprižiūrėjo, kaip švietimo ir mokslo stebėseną vykdo ir organizuoja skirtingos institucijos. - Neužtikrinama, kad būtų kaupiami ir stebimi kokybiniai duomenys, kurie reikalingi švietimo politikai formuoti ir ugdymo kokybei bei mokinių pažangai užtikrinti. 	Švietimo stebėseną 2016 m. lapkričio 30 d. Nr. VA-P-50-4-26 (https://www.vkontrolė.lt/auditas_ataskaitos_grupes.aspx?id=4)
		Informavimas ir komunikacija	<ul style="list-style-type: none"> - Vienoje vietoje nekaupiami ir neviešinami su švietimo stebėseną susijusių tyrimų, apžvalgų, vertinimų ir analizių rezultatai, todėl sudaromos sąlygos dubliuoti skirtingų įstaigų užsakymu atliekamus tyrimus ir neefektyviai panaudoti lėšas, nesudaromos sąlygos pasinaudoti visais stebėsenos rezultatais. 	
		Kontrolės veikla	<ul style="list-style-type: none"> - Tarybos vykdomoje tęstinėje programoje „Šalies mokslo ir studijų sistemos plėtra“ nėra detalios pagrįsta, kaip bus prisidedama prie šalies prioritetų įgyvendinimo ir problemų mokslo ir studijų srityje sprendimo. Sudėtinga įvertinti programos poveikį mokslo sistemai, nes nustatyti vertinimo kriterijai neparodo, kokius teigiamus pokyčius šioje sistemoje leistų pasiekti skiriamas finansavimas. - Tarybai trūko aktyvesnio dalyvavimo formuojant mokslo ir studijų politiką, nes savo iniciatyva neteikė siūlymų ir rekomendacijų valstybės valdžios institucijoms, kurių pagrindu būtų rengiami šalies strateginiai dokumentai. - Neišnaudojamos galimybės siekti, kad moksliniai tyrimai būtų atliekami strateginiuose dokumentuose nurodytoms valstybei ir visuomenei aktualioms problemoms spręsti. - Nesiimta aktyvesnių veiksmų, kad nacionalinių mokslo programų temas inicijuotų ir jas svarstant dalyvautų politikos formuotojai, visuomenė, suinteresuotos institucijos, nevyriausybinės organizacijos ar verslo atstovai. - Taryba, finansuodama mokslininkų inicijuotus projektus (7,2 mln. Eur), nenustatė finansavimo prioritetinių krypčių. - Tarybos finansinė parama (0,42 mln. Eur) skatina mokslo ir studijų institucijas dalyvauti tarptautinėje programoje H2020. Ši parama neprisideda prie kokybiškų paraiškų rengimo, kad projektai laimėtų ir pritrauktų investicijų į šalį. - Sukurta sistema neužtikrino, kad projektų atranka ir jų rezultatų ekspertinis vertinimas būtų skaidrus ir nešališkas. - Taryba nesiėmė veiksmingų priemonių, kad mokslinių tyrimų projektų paraiškų ekspertinį vertinimą atliktų kuo daugiau užsienio ekspertų. - Taryboje nebaigta kurti MTEP veiklų rezultatų poveikio šalies ūkiui ir mokslo raidai vertinimo sistema. - Tarybos nariai, kurie planavo ir tvirtino MTEP finansavimo sistemą, patys dalyvavo ją įgyvendinant: atliko projektų ekspertinį vertinimą ir dalyvavo juos vykdam. 	Lietuvos mokslo tarybos vykdomos programos „Šalies mokslo ir studijų sistemos plėtra“ vertinimas 2016 m. spalio 26 d. Nr. VA-P-50-6-22 (https://www.vkontrolė.lt/auditas_ataskaitos_grupes.aspx?id=4)
		Kontrolės veikla	<ul style="list-style-type: none"> - Daliai MTEP projektų, finansuojamų per Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūrą nacionalinio biudžeto lėšomis (1 699,6 tūkst. Eur), ministerija nenustatė aiškių prioritetinių krypčių, kad investicijos būtų paskirstytos projektams, turintiems didžiausią potencialą. 	Švietimo ir mokslo ministerijos vykdomos

Nr.	Viešojo sektoriaus veiklos sritis	Vidaus kontrolės sistemos elementas	Nustatyti trūkumai, pateikti valstybinių auditų ataskaitose	Ataskaitos pavadinimas
			<ul style="list-style-type: none"> - Nesukurta bendra sistema, kai mokslinius tyrimus pagal skubius valstybės poreikius (valstybės užsakymus) inicijuoja ministerijos ar kitos suinteresuotos valstybės institucijos, dėl to neaišku, ar sprendžiamos pačios svarbiausios valstybės problemos. - Nevertinamas per Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūrą finansuojamų MTEP projektų poveikis, todėl nesudaromos prielaidos įvertinti skirtingų veiklų vykdymo tikslumą. - Mokslo ir studijų institucijos nepanaudoja 42 proc. (718,6 tūkst. Eur) skatinimo lėšų, skirtų verslo MTEP užsakymams vykdyti, todėl pagal nustatytą tvarką jos perskirstomos kaip papildomas bazinis finansavimas ilgalaikėms institucinėms MTEP programoms vykdyti, tačiau tai neskatina mokslo ir studijų institucijų bendradarbiauti su verslu. Programos priemonė, skirta bendriems mokslo ir verslo projektams remti, dvejus metus nebuvo vykdoma, o lėšos (289,6 tūkst. Eur) panaudotos kitoms veikloms. - Kai kurie programos vertinimo kriterijai neleidžia tinkamai įvertinti veiklos, susijusios su tarpinstitucinio, tarpsektorinio ir tarptautinio bendradarbiavimo skatinimu, atliekant mokslinius tyrimus, o tai nesudaro prielaidų tobulinti veiklą remiantis patikimais duomenimis. - Nebuvo išnaudotos visos galimybės skatinti mokslo ir studijų institucijas bei tyrėjus dalyvauti programoje „Horizontas 2020“, dėl to nepritraukiama papildomų investicijų į MTEP. 	<p>programos „Studijų ir mokslo plėtra“ vertinimas 2016 m. spalio 26 d. Nr. VA-P-50-5-21 (https://www.vkontrolė.lt/auditas_ataskaitos_grupes.aspx?id=4)</p>
		Stebėseną	<ul style="list-style-type: none"> - Mokslo stebėsenos sistema nepakankamai koordinuota. Mokslo sistemai įvertinti atliekami įvairūs tyrimai, teikiamos rekomendacijos dėl veiklų tobulinimo, tačiau pagrindinė mokslo stebėseną atliekanti institucija – Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centras – nestebi, kaip į jas atsivėlgama. 	
		Kontrolės veikla	<ul style="list-style-type: none"> - Sistemingai neatnaujino ir nepriėmė reikalingų su pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įgyvendinimu susijusių teisės aktų, nevertino pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poveikio ir nenumatė priemonių, kaip šį poveikį įvertinti, nepakankamai išsamiai reglamentavo pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programas (nacionalinio, institucinio lygio ir kitas), jų įgyvendinimą ir nenumatė poreikio, nepavedė atlikti šių programų įgyvendinimo stebėsenos. - Nenumatė, kaip pedagogų kvalifikacijos tobulinimas turėtų būti derinamas su kitomis Švietimo įstatyme įvardytomis pagalbos mokytojui ir mokyklai priemonėmis (konsultuojant, atliekant mokyklos veiklos kokybės įsivertinimą ir išorinį vertinimą) ir nacionalinių bei tarptautinių mokinių pasiekimų tyrimų rezultatais (valstybinių brandos egzaminų ir pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo rezultatai, standartizuoti testai, EBPO PISA, TIMSS ir kt.). - Skyrė finansavimą (savivaldybių duomenimis, bendrojo ugdymo pedagogų kvalifikacijos tobulinimui 2012–2014 m. panaudota 4 447,4 tūkst. Eur mokinio krepšelio lėšų; ministerijos duomenimis, tuo pačiu laikotarpiu, įgyvendinant ES paramos 2007–2013 m. projektus, panaudota 66 110,0 tūkst. Eur) pedagogų kvalifikacijai tobulinti neįvertinusi jo poreikio ir nepatvirtinusi prioritetų, neturėdama visų tikslų duomenų apie šiam tikslui panaudojamas lėšas ir finansavimo šaltinius, pedagogų kvalifikacijos tobulinimą vykdančias įstaigas ir programas. - Planuojant pedagogų kvalifikacijos tobulinimą ir nustatant jo poreikį, akredituotos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos ir mokyklos vadovaujasi skirtingais metodais, priemonėmis, vertina skirtingus duomenis. 	<p>Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas 2016 m. gegužės 10 d. Nr. VA-P-50-3-5 (https://www.vkontrolė.lt/auditas_ataskaitos_grupes.aspx?id=4)</p>
		Kontrolės aplinka	<ul style="list-style-type: none"> - Tyrimų duomenimis, pedagogai renka pačius neefektyviausius būdus tobulinti kvalifikaciją – vienos dienos ar 6 val. renginius (apie 60 proc. visų pedagogų pasirinktų renginių). Toks trumpalaikis kvalifikacijos tobulinimo būdas, anot specialistų, nesuteikia pakankamų galimybių įgyti naujų kompetencijų ar veiksmingai tobulinti esamas, įvertinti jų poveikį pedagogo darbo rezultatams. 	
		Stebėseną	<ul style="list-style-type: none"> - Akredituotos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programų veiksmingumą ir jų įtaką pedagogų darbo kokybei vertina nepakankamai veiksmingais metodais (vertina pagal dalyvių ir lektorių atsiliepimus). Ne visuomet vertinamas šių renginių naudingumas ir grįžtamasis ryšys, kuris suteiktų informacijos ir padėtų veiksmingiau įgyvendinti kvalifikacijos tobulinimą. - Mokyklos nepakankamai vertina pedagogų kvalifikacijos tobulinimo metu įgytų kompetencijų pritaikymą praktikoje ir mokinių ugdymo kokybei gerinti ir ne visos sieja pedagogų kvalifikacijos tobulinimą su ugdymo rezultatais. 	

Nr.	Viešojo sektoriaus veiklos sritis	Vidaus kontrolės sistemos elementas	Nustatyti trūkumai, pateikti valstybinių auditų ataskaitose	Ataskaitos pavadinimas
		Kontrolės veikla	<ul style="list-style-type: none"> - Neskyrus numatytų lėšų, mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programų (2000–2014 m.) tikslai, susiję su šių autobusų įsigijimu, buvo tik iš dalies pasiekti: ministerija planavo pirkti 862 autobusus, o nupirko – 691, iš jų: planavo pirkti 70 geltonųjų autobusų, pritaikytų specialiųjų poreikių turintiems mokiniams vežioti, o nupirko – 30. - Audituojamu laikotarpiu (2012–2014 m.) ministerija neskyrė planuoto finansavimo autobusams įsigyti, geltonuosius autobusus ne visada skyrė pagal patvirtintus pagrindinius skirstymo kriterijus, o papildomų skirstymo kriterijų nepatvirtino ir nepaskelbė iš anksto, todėl programų tikslai iki galo nebuvo pasiekti. - Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programų įgyvendinimo poveikis pasiektas iš dalies, nes savivaldybės ne visada tinkamai organizavo mokinių pavėžėjimą geltonaisiais autobusais. - Audituose savivaldybėse nebuvo užtikrinta, kad mokiniai šiais autobusais būtų pavežami taip, kaip nurodyta Kelių eismo taisyklėse (vežti daugiau mokinių, negu yra sėdimųjų vietų, buvo numatyta 8 proc. savivaldybių administracijos direktorių įsakymais patvirtintų maršrutų; 22 proc. maršrutų mokiniai vežti be lydinčiojo asmens ir vairuotojui neatliekant lydinčiojo asmens funkcijų). - Tik 17 proc. savivaldybių šių autobusų maršrutų grafikai suderinti su neformaliojo švietimo veiklą, kurios vyksta ne bendrojo ugdymo mokyklose, grafikais. - 78 proc. savivaldybių geltonųjų autobusų panaudojimo tvarkose buvo nustatyta, kad šie autobusai naudojami ne tik mokiniams pavėžėti, bet ir kitiems tikslams, o 8 proc. savivaldybių – komercinei nuomai. 	<p>Ar pasiekti mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programų tikslai</p> <p>2016 m. kovo 15 d. Nr. VA-P-50-1-2 (https://www.vkontrolė.lt/auditas_ataskaitos_grupes.aspx?id=4)</p>
		Stebėseną	<ul style="list-style-type: none"> - Audituojamu laikotarpiu (2012–2014 m.) ministerija nerinko tikslios ir išsamios kokybinės bei kiekybinės informacijos apie mokinių pavėžėjimą geltonaisiais autobusais, neatliko mokinių apklausų dėl pavėžėjimo nupirktais geltonaisiais autobusais kokybės, autobusus pirkė iš anksto nenustačius (neįvertinusi) tikslaus geltonųjų autobusų poreikio savivaldybėse, todėl negalėjo įvertinti, kaip mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programų rezultatai atitinka tikslinių grupių poreikius ir lūkesčius. 	
		Kontrolės veikla	<ul style="list-style-type: none"> - Profesinio mokymo infrastruktūrai gerinti skirta 118 mln. Eur, tačiau per pastaruosius dvejus metus net pusėje audituotų profesinio mokymo įstaigų pagal pirmines mokymo programas, kurios vykdomos centruose, besimokančių mokinių skaičius nepadidėjo. Keturiuose (iš 26) centruose asmenys nesimokė pagal tęstines mokymo programas, devyniuose nebuvo vykdomas neformalus suaugusiųjų švietimas. - 15-oje centrų nevyko praktinis mokymas mokiniams iš kitų profesinio mokymo įstaigų ir nė viena profesinio mokymo įstaiga nepasiekė įrangos numatytos apkrovos (16 val. per parą): skirtingose profesinio mokymo įstaigose vidutinis apkrovos laikas labai skyrėsi ir svyravo nuo 2 iki 12 val. per parą, 15 (60 proc.) centrų praktinis mokymas vyko ne ilgiau kaip 5 val. per parą. - Ne visos profesinio mokymo įstaigos, atnaujinusios praktinio mokymo įrangą, pradėjo įgyvendinti naujas tęstines ar neformalias profesinio mokymo programas, profesinio mokymo įstaigos, išskyrus darbo rinkos mokymo centrus, vis dar per mažai skiria dėmesio suaugusiųjų mokymui, todėl iki galo neišnaudojamas centrų potencialas ir neatsižvelgiama į visų suinteresuotų asmenų (dirbančiųjų ir bedarbių) poreikius. - Profesinio mokymo įstaigos priemonės, susijusias su centrų naudojimu, įtraukė į strateginius, metinius ar centrų veiklos planus. Daugumoje planų nebuvo siektinų rodiklių, o įvardytos priemonės nebuvo tiesiogiai susijusios su centrų viešinimu ir mokymo paslaugų vartotojų pritraukimu iš išorės (asmenų iš skirtingo švietimo lygmens įstaigų, verslo įmonių, darbo biržos ar pavienių asmenų). - Sistemškai neišspręsti finansavimo ir proceso organizavimo klausimai dėl mokinių iš kitų profesinio mokymo įstaigų dalies praktinio mokymo centruose, kurie yra įsigiję naujausią įrangą, todėl ne visiems mokiniams sudaromos sąlygos mokytis naudojant įrangą, kuri užtikrintų didesnę konkurencingumą darbo rinkoje. - Žirmūnų darbo rinkos mokymo centro Druskininkų filiale, kuriame turi vykti tęstinis profesinis mokymas (skirtas suaugusiųjų turimai kvalifikacijai tobulinti ar kitai kvalifikacijai įgyti), ilgiau nei metus jis nebuvo vykdomas. Švietimo ir mokslo ministerija tik 2015 m. rugsėjo mėn. (audito metu) leido gauti licenciją vykdyti ir pirmines mokymo programas (skirtas įgyti pirmąją kvalifikaciją), kurias galės vykdyti nuo 2016- 	<p>Kaip panaudojamos profesinio mokymo galimybės</p> <p>2016 m. vasario 22 d. Nr. VA-P-50-1-1 (https://www.vkontrolė.lt/auditas_ataskaitos_grupes.aspx?id=4)</p>

Nr.	Viešojo sektoriaus veiklos sritis	Vidaus kontrolės sistemos elementas	Nustatyti trūkumai, pateikti valstybinių auditų ataskaitose	Ataskaitos pavadinimas
			<p>2017 mokslo metų. Tas pačias programas mieste vykdo dar viena profesinio mokymo įstaiga, kuri neturi naujos praktinio mokymo įrangos, todėl neužtikrinama, kad Druskininkų mieste specialistai būtų rengiami naudojantis naujausia darbo rinkos poreikius atitinkančia mokymo baze.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Nėra reglamentuota, kaip apskaičiuoti mokymo paslaugų įkainius. Nustatėme, kad profesinio mokymo įstaigos skaičiuoja juos skirtingai, neįtraukia visų patiriamų išlaidų (dauguma neįtraukia įrangos nusidėvėjimo išlaidų). Todėl įstaigos negauna papildomų pajamų, kurias galėtų skirti mokymo bazei atnaujinti. – Profesiniai standartai, kuriems rengti išleista apie 500 tūkst. Eur, nėra įteisinti ir neiškus galutinis įteisinimo terminas, tik 24-ios iš 60-ies modulinų profesinio mokymo programų, kurioms išleista apie 1 mln. Eur, yra įregistruotos, o devynios pradėtos išbandyti profesinio mokymo įstaigose 2015 mokslo metais. – Švietimo ir mokslo ministerija, įgyvendindama Europos Sąjungos lėšomis finansuojamus švietimo turinio atnaujinimo projektus, neužtikrino veiklų nuoseklumo: modulinės profesinio mokymo programos buvo pradėtos rengti kartu su profesiniais standartais, o mokymo priemonės modulinėms programoms pradėtos rengti anksčiau nei programos. Didžioji dalis modulinų profesinio mokymo programų buvo rengiamos vadovaujantis anksčiau patvirtintais profesinio rengimo standartais (dalis iš jų parengti daugiau nei prieš 10 metų), nes nauji buvo neparengti ar net nepradėti rengti, todėl, įteisinus naujus standartus, dalį programų vėl reikės koreguoti. – Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras, organizuodamas profesinių standartų rengimą, neužtikrino, kad visų profesinių standartų kvalifikacijų aprašai būtų išsamūs (neįtraukti vertinimo kriterijai, metodai, rekomenduojama mokymo trukmė, ne visur aprašytos kompetencijų ribos), taip pat kitos ministerijos ir Vyriausybės įstaigos pagal kompetenciją nebuvo įtrauktos jas rengiant, kaip numatyta teisės aktuose. Todėl apriboti profesiniai standartai, kurie turi būti rengiami įteisinti, dar tik pradėdami derinti ir gaunama naujų pastabų. – Profesinių standartų tvirtinimas sektoriniuose profesiniuose komitetuose negarantavo, kad jie būtų tinkami įregistruoti, ne visada buvo skirta pakankamai laiko įvertinti ir pastaboms pateikti, ne visi nariai teikė savo siūlymus ir neužtikrinta, kad būtų kolegialiai sprendžiama dėl rekomenduotų taisyti profesinio standarto vietų. – Ministerija, tik praėjus dvejiems metams nuo šių programų rengimo pradžios, pakeitė teisės aktą, kuriame aiškiai išdėstė reikalavimus dėl apimties, programos struktūros, jos dalių, todėl dalis 2013 m. pradėtų rengti modulinų profesinio mokymo programų neatitinka dabar galiojančių teisės aktų (modulio apimtis viršija nustatytą maksimalų kreditų skaičių, privalomųjų modulių apimtis nesiekia 85 proc. ir pan.). 	
		Kontrolės aplinka	<ul style="list-style-type: none"> – 13-oje (iš 18 (72 proc.) profesinio mokymo įstaigų nebuvo pareigybės, skirtos rinkodaros funkcijoms atlikti; dauguma profesinio mokymo įstaigų darbuotojų nedalyvavo mokymuose, tiesiogiai susijusiuose su kvalifikacijos tobulinimu rinkodaros srityje, todėl darbuotojai neturi pakankamai įgūdžių, kaip pritraukti naujų vartotojų ir išnaudoti centrų potencialą. – Dažniausiai profesijos mokytojų technologinių kompetencijų tobulinimas organizuojamas vykdamas projektų veiklas, kurios neužtikrino, kad kompetencijas nuolat tobulintų visi mokytojai, be to, projektų veikloms pasibaigus, dalyje įstaigų tobulinimas nebevyksta. 2010–2015 m. Ugdymo plėtotės centras, vykdydamas projektą, organizavo profesijos mokytojų technologinių kompetencijų tobulinimą, tačiau šiuose mokymuose dalyvavo tik pusė mokytojų, dirbančių audituotose sektoriniuose praktinio mokymo centruose. Nuo 2013 m. profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo funkcija pavesta vykdyti Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centrui. Įgyvendinant projektą, šis centras neorganizavo papildomų mokymų, susijusių su technologinių kompetencijų tobulinimu. 	
		Informavimas ir komunikacija	<ul style="list-style-type: none"> – Nesukurta sistema, kuri užtikrintų, kad centrų praktinio mokymo bazė būtų naudojama profesijos mokytojų arba mokytojų iš bendrojo ugdymo mokyklų kvalifikacijos tobulinimo renginiams organizuoti, todėl neprisidedama prie efektyvesnio centrų panaudojimo. 	

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar sudarytos sąlygos viešojo sektoriaus vidaus
 kontrolės sistemai efektyviai veikti“
 4 priedas

2013–2015 m. atliktų valstybinių finansinių (teisėtumo) auditų rezultatai

Nr.	Vidaus kontrolės sistemos elementas	Sritis	Nustatyti trūkumai, pateikti valstybinių auditų ataskaitose	Audito subjektas
1.	Kontrolės veikla	Turto valdymas	<p>Neužtikrintas tinkamas turto naudojimas, nes:</p> <ul style="list-style-type: none"> – neaiškus teisinis reglamentavimas sudarė prielaidas viešųjų įstaigų administracijoms nustatyti teikiamų paslaugų kainas pačioms ir gauti pajamų iš tokių paslaugų, kurioms teikti yra neatlygintinai naudojamos valstybės turtu; – neįregistruota patikėjimo teisė į valstybei nuosavybės teise priklausančius pastatus; – neužtikrintas teisėto valstybės turto perdavimas neįgaliesiems, nes valstybės turtas, perduotas pagal panaudą, negali būti perduotas naudotis tretiesiems asmenims; – savivaldybėms patikėjimo teise valdant valstybės turtą, yra nesilaikoma Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme įtvirtintų racionalumo, efektyvumo ir viešosios teisės principų; – savivaldybių administracijos nekontroliavo, kad valstybės turtą nuomojančios privačios bendrovės ir asmenys mokėtų nuomos mokesčius arba kad sumokėtas nuomos mokestis būtų pervestas į valstybės biudžetą; – savivaldybių administracijos nesiėmė priemonių, kad su nuomininkais būtų nutrauktos nuomos sutartys, kaip nustatė teisės aktai; – dalis hidrotechnikos kompleksų ir patikėjimo teisės į juos Nekilnojamojo turto registre nėra įregistruotos, žemės sklypai nesuformuoti ir neįregistruoti minėtame registre; – trūksta atsakingesnio ir rūpestingo požiūrio patikėjimo teise valdant valstybei nuosavybės teise priklausančią turtą, savivaldybių administracijose šioje srityje nebuvo sukurtos vidaus kontrolės procedūros arba jos buvo neveiksmingos. <p>Trūkumai nustatyti pavaldžiose ir valdymo srities priskirtose įstaigose:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Pagal perdavimo ir priėmimo aktus valstybės įmonėms perduodant turtą nebuvo įgaliota įgyvendinti valstybės įmonių savininko teisių ir pareigų. – Neužtikrinta, kad kontroliuojamų viešųjų įstaigų teritorijoje esančios automobilių stovėjimo aikštelės būtų Nekilnojamojo turto registro įstatymo nustatyta tvarka įregistruotos Nekilnojamojo turto registre. – Pavaldžios įstaigos suteikė teisę valdyti joms patikėjimo teise priklausančią turtą netaikydamos nė vieno Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme nustatytų turto perdavimo būdų, perdavimų neįformino Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka. – Neužtikrintas teisėtas valstybės turto perdavimas, nes turtas, perduotas pagal panaudą, negali būti perduotas naudotis tretiesiems asmenims. 	Sveikatos apsaugos ir darbo ministerija (2014–2015 m.); Susisiekimo ministerija (2014 m.); Vidaus reikalų ministerija (2014–2015 m.); Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (2013 m., 2014 m.); Žemės ūkio ministerija (2013 m.); Teisingumo ministerija (2015 m.); Švietimo ir mokslo ministerija (2013–2015 m.); Kultūros ministerija (2014–2015 m.); 60 savivaldybių (2013–2015 m.)

Nr.	Vidaus kontrolės sistemos elementas	Sritis	Nustatyti trūkumai, pateikti valstybinių auditų ataskaitose	Audito subjektas
			<ul style="list-style-type: none"> - Aiškiai neapibrėžta perduoto turto naudojimo paskirtis ir apimtis, tinkamai nevykdytos sutartinės nuostatos dėl perduoto turto kontrolės. - Negyvenamosios patalpos išnuomos ne konkurso būdu, neužtikrinta, kad turtas būtų išnuomotas už didžiausią kainą. - Sudarius neterminuotas tarnybinių gyvenamųjų patalpų nuomos sutartis, šios patalpos naudojamos ne pagal paskirtį, t. y. nuomos su įstaiga darbo santykiais nesusijusiems asmenims. - Gyvenamosios patalpos nepažintos tarnybinėmis, tačiau išnuomos darbuotojams. - Neužtikrinta tinkama turto inventorizacija, nes iš panaudos gavėjų nebuvo gauti turto inventorizavimo aprašai. - Patiriamos išlaidos nenaudojamoms patalpoms išlaikyti, taip neužtikrinamas racionalus turto tvarkymas. - Neišspręstas klausimas dėl pavaldžiose įstaigose nenaudojamo, nereikalingo (negalimo naudoti) valstybei priklausančio nekilnojamojo turto tolesnio panaudojimo (saugojimo ar priežiūros, remonto, nugriovimo, perdavimo ir pan.). - Nepakankamai kontroliuota, kad valstybinės aukštosios mokyklos viešai skelbtų pagal pasitikėjimo sutartimis perduoto valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo ataskaitas. - Viešosios įstaigos, nuomodamos turtą, nesivadovavo nustatyta tvarka, nes nustatyta esminių nuomos sutarčių sąlygų keitimo, netinkamo nuompinigių skaičiavimo, delspinigių neskaiciavimo atvejų. - Pavaldžiose įstaigose nustatyti pažeidimai turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo srityje rodo vidaus kontrolės trūkumus. - Neužtikrinamas teisėtas patalpų nuomojimas. 	
		Lėšų teisėtumas	<ul style="list-style-type: none"> - Neužtikrintas racionalus ir tikslingas valstybės biudžeto lėšų naudojimas, nes nesimta pakankamai veiksmingų priemonių, kad būtų atsisakyta nebūdingos veiklos. - Neužtikrintas efektyvus lėšų panaudojimas, nes įsigyta Finansų valdymo ir apskaitos sistema (FVAS), tačiau nepasiektas planuotas rezultatas ir negauta galima didžiausia nauda. - Pagal sudarytas sutartis valstybės biudžeto lėšos mokėtos avansu valstybės įmonėms kiekvieno ketvirčio pradžioje, neįvertinus, kad įmonės nepanaudojo praėjusį ketvirtį gautų lėšų. - Neatsižvelgta į finansavimo prioritetus, neplanuotos lėšos teisės aktais priskirtoms funkcijoms vykdyti. - Valstybės biudžeto asignavimų skirta įstaigoms ir įmonėms, nors investicijų projektai nebuvo parengti. - Neužtikrinama, kad valstybės biudžeto asignavimai teisės aktuose nustatytoms funkcijoms atlikti nebūtų planuojami ir skiriami skirtingai, nevienoda atsiskaitymų ir įsipareigojimų pripažinimo bei jų registravimo buhalterinėje apskaitoje tvarka. - Nepanaudotas lėšų likutis negrąžintas į valstybės biudžetą, bet perkeltas į kitus metus. - Valstybės biudžeto lėšomis apmokėtos paslaugų sutartys, kuriose nurodytas kitas finansavimo šaltinis, išlaidos galėjo būti apmokėtos kelis kartus. - Neužtikrinta, kad, sudarant paslaugų pirkimo sutartis, būtų numatytas išsamus atsiskaitymas už faktiškai atliktas paslaugas, o darbuotojai, atsakingi už tam tikrų priemonių įgyvendinimo kontrolę, vidaus kontrolės procedūras atliktų tinkamai ir veiksmingai. - Padidinti skirti asignavimai, tačiau darbų apimtys nepakito, naujų užduočių nebuvo pavesta atlikti. - Skyrus mažesnę, nei buvo prašoma paraiškoje, sumą ar įgyvendinant projektą papildomai skyrus lėšų, nepatikslingos paraiškų sąmatos. 	Sveikatos apsaugos ministerija (2014–2015 m.); Energetikos ministerija (2014 m.); Susisiekimo ministerija (2013–2015 m.); Vidaus reikalų ministerija (2014–2015 m.); Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (2013–2015 m.); Žemės ūkio ministerija (2013–2014 m.); Krašto apsaugos ministerija (metai); Teisingumo ministerija (2014–2015 m.); Švietimo ir mokslo ministerija (2013–2015 m.); Kultūros ministerija (2013–2015 m.); Finansų ministerija (2014–2015 m.); 60 savivaldybių (2013–2015 m.).

Nr.	Vidaus kontrolės sistemos elementas	Sritis	Nustatyti trūkumai, pateikti valstybinių auditų ataskaitose	Audito subjektas
			<ul style="list-style-type: none"> - Sutartyse su projektų vykdytojais nurodytos išlaidos tik pagal ekonominės klasifikacijos straipsnius, todėl negalima įvertinti, kokiems renginiams, priemonėms ar kitoms projekto dalims yra skirtos lėšos. Projektų vykdytojai teikė neišsamias ir neinformatyvias ataskaitas. - Neužtikrinama, kad tie patys renginiai ar kitos priemonės būtų finansuojami tik vieną kartą. - Finansuojami atrinkti įvairių nevyriausybinių organizacijų projektai, nors įstatymas neleidžia nevyriausybiniams organizacijoms gauti valstybės biudžeto lėšų. - Paraiškos gauti finansavimą galėjo būti įvertinamos neobjektyviai. - Pensijų socialiniu draudimu pagrindinei pensijos daliai gauti antrą kartą draudžiami dvasininkai ir vienuoliai. - Nesukurta tinkama ir pakankama kontrolės aplinka ir netinkamai vykdyta savivaldybėms skirtų valstybės biudžeto lėšų neįgalųjų būstams pritaikyti naudojimo kontrolė. - Lėšos pervedamos neįsitikinus, ar banko ataskaitoje nurodytos lėšų, reikalingų subsidijoms mokėti, sumos yra teisingos, ir pagal sutarties ar teisės aktus neturint galimybių šiuos duomenis patikrinti. - Be konkurencijos finansuojama vienintelė reikalavimus atitinkanti nevyriausybinių organizacija. - Nesudarytos prielaidos savivaldybėms biudžeto lėšas naudoti veiksmingesnėms nei viešieji darbai aktyvios darbo rinkos politikos priemonėms finansuoti. - Neįsitikinus, ar išlaidos iš tikrųjų padarytos ir ar mokėtinos sumos teisingos, kompensuojamos kelionės išlaidos. - Nesant teisinio ir praktinio pasikeitusių duomenų apie išmokų gavėjus vertinimo mechanizmo, vaikų išlaikymo fondo išmokos išmokėtos asmenims, praradusiems teisę jas gauti ir nevykdžiusiems pareigos informuoti apie pasikeitusias aplinkybes. - Finansuojant programos priemonių vykdymą, nepagrįstai sumokėtas pridėtinės vertės mokestis už suteiktas paslaugas, kurios nėra PVM objektas. - Neatsižvelgiama į ankstesnių auditų rekomendacijas ir lėšos paskirstytos bei panaudotos nepagrindus jų poreikio realiais skaičiais. - Nenustatytas pakankamas netinkamai panaudotų lėšų išieškojimas. - Neužtikrinta valstybės valdomos įmonės verslo vertės augimo ir investuoto kapitalo grąža. - Neužtikrinta, kad į valstybės biudžetą laiku būtų pervesta valstybei priklausanti dividendų suma, ir priimti neteisėti sprendimai valstybei priklausančius dividendus pervesti į biudžetą dalimis, nemokant palūkanų. - Paskolų gavėjų grąžinamos paskolos ir apskaičiuotos palūkanos be pagrindo priskirtos savoms pajamoms. - Tinkamai nekontroliuota, kaip atsiskaitoma už projektams skirtų valstybės biudžeto asignavimų panaudojimą. - Nerengiamas dokumentas dėl priedų skyrimo pagrįstumo. - Neteisingai nustatyti tarnybinių atlyginimų koeficientai. - Skirstant lėšas tam tikroms veikloms vykdyti, nebuvo nustatyti aiškūs prioritetai, vertinimo kriterijai ir tikslai. - Suplanuojama kelis kartus daugiau lėšų, nei panaudota, ir jos perskirstomos kitoms veikloms vykdyti. - Nebuvo kontroliuota, kad išlaidos, apmokamos iš kitų šaltinių, nebūtų apmokamos pakartotinai iš valstybės biudžeto lėšų. - Skirstant lėšas tam tikroms veikloms vykdyti, nebuvo nustatyti aiškūs prioritetai, vertinimo kriterijai ir tikslai, todėl lėšos buvo paskirstytos netikslingai. - Neužtikrinta, kad valstybės biudžeto asignavimai būtų naudojami teisėtai, nes paslaugos įsigytos nenutraukus tarnybinių kelionių organizavimo paslaugų sutarties. 	

Nr.	Vidaus kontrolės sistemos elementas	Sritis	Nustatyti trūkumai, pateikti valstybinių auditų ataskaitose	Audito subjektas
			<ul style="list-style-type: none"> - Nepakankamai kontroliuota, kad lėšos būtų panaudotos rezultatyviai. - Neišspręstas klausimas dėl aiškaus pavaldžių biudžetinių įstaigų finansavimo reglamentavimo. - Savivaldybės neužtikrina, kad biudžetinėmis metais nepanaudotos lėšos būtų grąžintos į valstybės biudžetą. - Savivaldybės neužtikrinta, kad lėšos būtų naudojamos pagal paskirtį. - Savivaldybės neaktyviai naudojosi įstatyme įtvirtintomis papildomomis priemonėmis, leidžiančiomis užtikrinti, kad parama būtų teikiama vadovaujantis socialinio teisingumo ir veiksmingumo principais ir tiems gyventojams, kurie turi teisę ją gauti. <p>Trūkumai nustatyti pavaldžiose ir valdymo sričiai priskirtose įstaigose:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gavus valstybės biudžeto lėšų detaliam planui įsigyti, šia suma nebuvo padidintas savininko kapitalas. - Sudarytoje valstybės biudžeto lėšų naudojimo sutartyje nebuvo numatytas nė vienas vertinimo kriterijus ir atsiskaitymas už kriterijų vykdymą. - Nesuderintos faktinių įmokų sumos, gauta ir panaudota daugiau, negu priklausė, ir atitinkamai mažiau lėšų palikta bendroms biudžeto reikmėms. - Atsiskaitymo už vykdomas veiklas tvarka nesudaro prielaidų aiškiai atskirti komercinei veiklai ir specialiesiems įsipareigojimams tenkančius finansinius, materialiuosius išteklius, gaunamus pelnus. - Lėšos panaudotos ne programos vykdymo išlaidoms padengti, o darbo užmokesčiui ir socialinio draudimo įmokoms mokėti, sumokėtos didesnės, negu priklausė, vienkartinės išmokos. - Nepagrindus, kad įprastas darbo krūvis buvo viršytas atlikus papildomus darbus, išmokėta priemokų ir sumokėta su jomis susijusių darbdavio socialinio draudimo įmokų. - Prieglobstį gavusiems užsieniečiams mokėta maksimali pašalpos būstui nuomoti suma, neatsižvelgiant į faktinę būsto nuomos kainą ir komunalinių paslaugų išlaidas. - Neužtikrinti teisės aktų reikalavimai dėl finansinės drausmės laikymosi ir negrąžinti į valstybės biudžetą asignavimai, panaudoti ateinančių metų išlaidoms padengti. - Valstybės biudžeto lėšomis įsigyta įranga nebuvo naudojama efektyviausiu būdu, kad būtų patenkinti neįgalųjų lūkesčiai dėl informacijos prieinamumo. - Skiriant lėšas vietos bendruomenių savivaldai skatinti, neužtikrintas sėkmingas programos įgyvendinimas. - Neužtikrinta tinkama viešųjų darbų finansavimo kontrolė, savivaldybių savarankiškos funkcijos buvo vykdomos jas visiškai finansuojant iš valstybės biudžeto lėšų. - Neužtikrintas tinkamas projektų administravimas. - Neužtikrinta, kad pavaldi biudžetinė įstaiga valstybės biudžeto asignavimus naudotų ekonomiškai. 	
		Viešieji pirkimai	<ul style="list-style-type: none"> - Sustambinti pirkimo objektai ir nustatyti per aukšti, neproporcingi kvalifikacijos reikalavimai tiekėjams. - Už paslaugas mokėta brangiau, nei nurodyta laimėjusio tiekėjo pasiūlyme ir sutartyje. - Įsigijus paslaugų, viršyta preliminarinių sutarčių vertė. Taip pat netiksliai apskaičiuota planuojamų įsigyti paslaugų apimtys ir sutarčių kainos. - Esant netinkamai sutarčių vykdymo kontrolei, sudaromos sąlygos paslaugas neribotai pirkti neatliekant viešųjų pirkimų procedūrų. 	Susisiekimo ministerija (2014 m.), Vidaus reikalų ministerija (2014–2015 m.), Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (2014 m.), Žemės ūkio ministerija (2013–2015 m.), Užsienio reikalų ministerija (2014–2015 m.), Švietimo ir mokslo

Nr.	Vidaus kontrolės sistemos elementas	Sritis	Nustatyti trūkumai, pateikti valstybinių auditų ataskaitose	Audito subjektas
			<ul style="list-style-type: none"> - Savivaldybėse papildomi darbai įsigijami be viešųjų pirkimų; nepagrįstai suskaidomi pirkimai ir (arba) pasirenkamas netinkamas pirkimo būdas; sutarties sąlygos buvo keičiamos, nors Viešųjų pirkimų įstatymas tai draudžia, ir (arba) keičiamos be Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimo; naudotas sutartyse numatytas užsakovo rezervas, nesant jo panaudojimo kainodaros taisyklių. - Vykdamt viešojo pirkimo sutartis, rangovams yra sumokama už atliktų darbų aktuose nurodytus, bet faktiškai neatliktus darbus ir, pažeidžiant teisės aktų reikalavimus, iš rangovų yra priimami atlikti darbai, viršijant einamiesiems biudžetiniams metams nustatytus asignavimus. <p>Trūkumai nustatyti pavaldžiose ir valdymo sričiai priskirtose įstaigose:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analogiško turinio paslaugų pirkimai suskaidyti į atskirų prekių viešuosius pirkimus. - Įsigyta prekių be viešųjų pirkimų procedūrų ir prekių ir paslaugų – pagal neterminuotas sutartis. - Įsigyta darbų dirbtinai ribojant konkurenciją. - Parengti neišsamūs, Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų neatitinkantys pirkimo dokumentai. - Tiekėjams nustatyti reikalavimai suformuluoti netiksliai, neaiškiai ir gali dirbtinai riboti konkurenciją. - Neatmesti tiekėjo, nurodžiusio per didelę, perkančiajai organizacijai nepriimtina kainą, pasiūlymai, sudaryta sutartis, ją vykdant keistos sutarties sąlygos. 	ministerija (2014 m.), Kultūros ministerija (2013–2014 m.), Finansų ministerija (2015 m.); 60 savivaldybių (2013–2015 m.).
		Valstybės investicijų projektai	<ul style="list-style-type: none"> - Į Valstybės investicijų programą nepagrįstai įtraukti projektai, kurių galutiniai naudos gavėjai yra daugiabučių pastatų gyventojai. - Valstybės lėšų paskirstymas pagal investicijų projektus nesuderintas su Finansų ministerija. - Įsigytas ilgalaikis materialusis ir nematerialusis turtas, neparengus investicijų projektų. - Finansuojant neenergetinio efektyvumo priemones, nesilaikyta nustatytos tvarkos, vykdytojams skirta daugiau lėšų, nei buvo leidžiama. - Neužtikrintas lėšų paskirstymo racionalumas, nes lėšos naujiems investicijų projektams vykdyti planuojamos neįvertinus galimybės baigti ilgai trunkančius ar sustabdytus projektus. - Neužtikrinta reikiama investiciniams projektams skirtų lėšų kontrolė. <p>Trūkumai nustatyti pavaldžiose ir valdymo sričiai priskirtose įstaigose:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Neužtikrinta, kad pavaldžios įstaigos neviršytų investicijų projektams įgyvendinti numatyto lėšų dydžio. - Valstybės biudžeto lėšų, skirtų kapitalo investicijoms, planuota ir naudota tokiam turtui įsigyti, kuriam Valstybės investicijų programoje lėšos neplanuojamos. 	Energetikos ministerija (2014 m.); Susisiekimo ministerija (2013 m.); Vidaus reikalų ministerija (2014–2015 m.); Švietimo ir mokslo ministerija (2013–2015 m.), Kultūros ministerija (2013 m.).
		Finansinė atskaitomybė	<ul style="list-style-type: none"> - Konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio duomenys kai kuriais atvejais neatskleidžia tikros ir teisingos finansinės būklės ir veiklos rezultatų. - Nenurodyta tikroji turto vertė. - Neužtikrinta, kad finansinės būklės ataskaitos duomenys rodytų tikrą ir teisingą finansinę būklę, nes lėšos buvo registruojamos neteisingose sąskaitose. - Nesuplanuotos ir nenurodytos faktinės pajamų įmokos į biudžetą. 	Susisiekimo ministerija (2013–2014 m.), Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (2013–2014 m.); Žemės ūkio ministerija (2013–2015 m.); 60 savivaldybių (2013–2015 m.).

Nr.	Vidaus kontrolės sistemos elementas	Sritis	Nustatyti trūkumai, pateikti valstybinių auditų ataskaitose	Audito subjektas
			<ul style="list-style-type: none"> - Neturėdama detalios informacijos apie bankų administruojamas išduotas lengvatines paskolas, ministerija negalėjo tinkamai vykdyti 17-ojo VSAFAS reikalavimų dėl ilgalaikių gautinų sumų einamųjų metų dalies perkėlimo, amortizuotos savikainos skaičiavimo ir nuvertėjimo požymių vertinimo. - Savivaldybių finansinių ataskaitų duomenys neatitinka apskaitos registrų duomenų; netiksliai nustatoma ilgalaikio materialiojo turto vertė; netinkamai tvarkoma investicijų į kontroliuojamus, asocijuotus ir kitus subjektus apskaita; apskaitoje ne visais atvejais užregistruojamos sukauptos gautinos pajamos ir įsipareigojimai dėl kompensacijų, mokamų iš valstybės biudžeto lėšų; neatliekama arba netinkamai atliekama turto, gautinų sumų, įsipareigojimų inventorizacija. - Savivaldybėse nustatyta reikšmingų duomenų iškraipymų, dėl kurių buvo modifikuotos nuomonės: mažesni turto ir įsipareigojimų likučiai, didesnės pagrindinės veiklos pajamos ir didesnės pagrindinės veiklos sąnaudos. <p>Trūkumai nustatyti pavaldžiose ir valdymo sričiai priskirtose įstaigose:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pavaldžios įstaigos, neatlikusios jokių praėjusių ataskaitinių laikotarpių klaidų taisymų ir apskaitos politikos keitimų, finansinių ataskaitų rinkiniuose nurodė klaidingą informaciją apie apskaitos politikos keitimo ir klaidų taisymo įtaką finansinės būklės ataskaitos straipsniams. - Nesuplanuotos ir nenurodytos faktinių pajamų įmokos į biudžetą. - Netinkamai suplanuoti vienos paskirties asignavimai panaudoti kitos paskirties išlaidoms padengti ir klaidingai įtrauktos į apskaitą patirtos išlaidos. - Nekilnojamosios kultūros vertybės netinkamai priskirtos pastatams, skaičiuotas jų nusidėvėjimas, po pirminio pripažinimo nevertintos kultūros vertybių tikrosios vertės ir finansinėse ataskaitose nurodyta jų vertė, neatitinkanti draudžiamosios ar Registrų centro skelbiamos rinkos vertės. - Nurodyta netinkamai nustatyta laisvos valstybinės žemės tikroji vertė. - Neatliktos gautinų sumų už parduotą žemę inventorizacijos ir nesuderinti gautinų sumų likučiai su žemės pirkėjais. - Nevertinti gautinų sumų nuvertėjimo požymiai, neteisingai ištaisytos ankstesniais metais gautinų sumų apskaitoje padarytos klaidos. - Nekaupiti ir ataskaitinio laikotarpio pabaigoje buhalterinėje apskaitoje neregistruoti įsipareigojimai piliečiams. - Neįvertintas prievolės įvykdymo tikėtumas ir skolos išieškojimo išlaidų santykis su gautina nauda, apskaitoje neregistruotos gautinos sumos, susijusios su apskaičiuotomis baudomis. - Mokėtinos sumos į valstybės biudžetą finansinėse ataskaitose neteisingai priskirtos kitiems įsipareigojimams. - Ne visais atvejais registruotos gautinos palūkanos ir delspinigiai už parduotą žemę, klaidingai įtrauktos į apskaitą iš žemės pirkėjų gautos sumos. 	
2.	Kontrolės aplinka	Personalo politika, etika	<ul style="list-style-type: none"> - Kai kurie statutiniai pareigūnai yra nepanaudoję visų kasmetinių atostogų už 1992–2010 metus ir turi sukaupe daugiau nei 70 kalendorinių dienų atostogų rezervą. - Netinkamai sudarytos komisijos vienintelių pareiškėjų teikiamoms paraiškoms vertinti, šių komisijų nariais ar pirmininkais paskirti tiesiogiai su projektų vykdytojais susiję asmenys. - Personalo skyrius nekontroliavo, kad VTEK tinklalapyje būtų paskelbtos privačių interesų deklaracijos. - Vadovai ir jų pavaduotojai nedeklaravo viešųjų ir privačių interesų. 	Vidaus reikalų ministerija (2015 m.), Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (2013 m.). Švietimo ir mokslo ministerija (2015 m.),

Nr.	Vidaus kontrolės sistemos elementas	Sritis	Nustatyti trūkumai, pateikti valstybinių auditų ataskaitose	Audito subjektas
3.	Informavimas ir komunikacija		<ul style="list-style-type: none"> - Personalo duomenų apskaitos sistema neužtikrina tinkamo informacijos atskleidimo ir duomenų atsekamumo. - Nekontroliuota, kad visos tarybos teiktų ministerijai visą jų nuostatuose nurodytą informaciją, kuri taip pat būtų tinkamai paskelbta ministerijos tinklalapyje. - Neparengti ir nepatvirtinti IS saugos nuostatai, saugaus elektroninės informacijos tvarkymo taisyklės, informacinės sistemos veiklos tęstinumo valdymo planas, informacinės sistemos naudotojų administravimo taisyklės ir tinkamai neatskirtos IS plėtros ir administravimo funkcijos. - Nereikalauta, kad viešosios įstaigos ir bendrovė viešai skelbtų teisės aktuose nurodytą informaciją. - Siektinas glaudesnis valstybės institucijų (įstaigų), disponuojančių informacija, reikalinga skiriant socialinę paramą, bendradarbiavimas su savivaldybėmis. 	Žemės ūkio ministerija (2013 m.); Kultūros ministerija (2014–2015 m.); 60 savivaldybių (2013 m.)

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar sudarytos sąlygos viešojo
 sektoriaus vidaus kontrolės sistemai
 efektyviai veikti“
 5 priedas

Vadovų apklausos apibendrinti rezultatai

Klausimas	Atsakymai (apklausos anketa išsiųsta 244 institucijų vadovams, į klausimus atsakė 155)														
<p>1. Prašome nurodyti, kuo remdamasis kuriate, palaikote ir tobulinate vidaus kontrolės sistemą.</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Atsakymas</th> <th>Skaičius</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1. Įstatymu ir kitais teisės aktais, reglamentuojančiais vidaus kontrolę.</td> <td>152</td> </tr> <tr> <td>2. Tarptautiniu mastu pripažintomis Viešojo sektoriaus vidaus kontrolės standartų gairėmis, kurios paremtos COSO modeliu (INTOSAI GOV...</td> <td>52</td> </tr> <tr> <td>3. Rekomendacinėmis vidaus kontrolės sukūrimo, veikimo ir tobulinimo, jos vertinimo gairėmis viešojo sektoriaus subjektams.</td> <td>89</td> </tr> <tr> <td>4. Kitais standartais ir (arba) modeliais.</td> <td>23</td> </tr> <tr> <td>5. Kita. Prašome komentare nurodyti.</td> <td>16</td> </tr> <tr> <td>6. Neturiu nuomonės.</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table> <p>Pateikti 37 komentarai.</p>	Atsakymas	Skaičius	1. Įstatymu ir kitais teisės aktais, reglamentuojančiais vidaus kontrolę.	152	2. Tarptautiniu mastu pripažintomis Viešojo sektoriaus vidaus kontrolės standartų gairėmis, kurios paremtos COSO modeliu (INTOSAI GOV...	52	3. Rekomendacinėmis vidaus kontrolės sukūrimo, veikimo ir tobulinimo, jos vertinimo gairėmis viešojo sektoriaus subjektams.	89	4. Kitais standartais ir (arba) modeliais.	23	5. Kita. Prašome komentare nurodyti.	16	6. Neturiu nuomonės.	0
Atsakymas	Skaičius														
1. Įstatymu ir kitais teisės aktais, reglamentuojančiais vidaus kontrolę.	152														
2. Tarptautiniu mastu pripažintomis Viešojo sektoriaus vidaus kontrolės standartų gairėmis, kurios paremtos COSO modeliu (INTOSAI GOV...	52														
3. Rekomendacinėmis vidaus kontrolės sukūrimo, veikimo ir tobulinimo, jos vertinimo gairėmis viešojo sektoriaus subjektams.	89														
4. Kitais standartais ir (arba) modeliais.	23														
5. Kita. Prašome komentare nurodyti.	16														
6. Neturiu nuomonės.	0														
<p>2. Ar būtų tikslinga tobulinti vidaus kontrolės sistemos reglamentavimą šalies mastu?</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Atsakymas</th> <th>Skaičius</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1. Ne, nes reglamentavimas aiškus, pakankamas ir padeda sukurti ir palaikyti vidaus kontrolę.</td> <td>99</td> </tr> <tr> <td>2. Ne, nes pakanka rekomenduojamų standartų, gairių, paaiškinimų, kuriais naudojuosi.</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>3. Ne, dėl kitų priežasčių.</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>4. Taip, nes šiuo metu reglamentavimas nėra aiškus ir pakankamas.</td> <td>22</td> </tr> <tr> <td>5. Taip, dėl kitų priežasčių.</td> <td>12</td> </tr> <tr> <td>6. Neturiu nuomonės.</td> <td>15</td> </tr> </tbody> </table> <p>Pateikti 32 komentarai.</p>	Atsakymas	Skaičius	1. Ne, nes reglamentavimas aiškus, pakankamas ir padeda sukurti ir palaikyti vidaus kontrolę.	99	2. Ne, nes pakanka rekomenduojamų standartų, gairių, paaiškinimų, kuriais naudojuosi.	15	3. Ne, dėl kitų priežasčių.	0	4. Taip, nes šiuo metu reglamentavimas nėra aiškus ir pakankamas.	22	5. Taip, dėl kitų priežasčių.	12	6. Neturiu nuomonės.	15
Atsakymas	Skaičius														
1. Ne, nes reglamentavimas aiškus, pakankamas ir padeda sukurti ir palaikyti vidaus kontrolę.	99														
2. Ne, nes pakanka rekomenduojamų standartų, gairių, paaiškinimų, kuriais naudojuosi.	15														
3. Ne, dėl kitų priežasčių.	0														
4. Taip, nes šiuo metu reglamentavimas nėra aiškus ir pakankamas.	22														
5. Taip, dėl kitų priežasčių.	12														
6. Neturiu nuomonės.	15														

Klausimas	Atsakymai (apklausos anketa išsiųsta 244 institucijų vadovams, į klausimus atsakė 155)																				
<p>3. Ar pakanka Finansų ministerijos pagalbos kuriant ir tobulinant vidaus kontrolės sistemą?</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Atsakymas</th> <th>Skaičius</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1. Taip, nes ministerija metodiškai vadovauja ir konsultuoja vidaus kontrolės sistemos klausimais.</td> <td>69</td> </tr> <tr> <td>2. Taip, tačiau tik dėl finansų kontrolės ir vidaus audito klausimų.</td> <td>46</td> </tr> <tr> <td>3. Taip, nes ministerijos atliktas vidaus audito tarnybos vertinimas prisidėjo prie vidaus kontrolės sistemos tobulinimo.</td> <td>19</td> </tr> <tr> <td>4. Taip, nes ministerija koordinuoja darbuotojų mokymus vidaus kontrolės sistemos srityje.</td> <td>45</td> </tr> <tr> <td>5. Taip, dėl kitų priežasčių.</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>6. Ne, nes ministerija turėtų daugiau dėmesio skirti vidaus kontrolės sistemos aiškinimui.</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>7. Ne, nes ministerijos atliktas vidaus audito tarnybos veiklos vertinimas neprisidėjo prie vidaus audito veiklos tobulinimo.</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>8. Ne, dėl kitų priežasčių.</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>9. Neturiu nuomonės.</td> <td>16</td> </tr> </tbody> </table> <p>Pateikti 8 komentarai.</p>	Atsakymas	Skaičius	1. Taip, nes ministerija metodiškai vadovauja ir konsultuoja vidaus kontrolės sistemos klausimais.	69	2. Taip, tačiau tik dėl finansų kontrolės ir vidaus audito klausimų.	46	3. Taip, nes ministerijos atliktas vidaus audito tarnybos vertinimas prisidėjo prie vidaus kontrolės sistemos tobulinimo.	19	4. Taip, nes ministerija koordinuoja darbuotojų mokymus vidaus kontrolės sistemos srityje.	45	5. Taip, dėl kitų priežasčių.	0	6. Ne, nes ministerija turėtų daugiau dėmesio skirti vidaus kontrolės sistemos aiškinimui.	15	7. Ne, nes ministerijos atliktas vidaus audito tarnybos veiklos vertinimas neprisidėjo prie vidaus audito veiklos tobulinimo.	1	8. Ne, dėl kitų priežasčių.	3	9. Neturiu nuomonės.	16
Atsakymas	Skaičius																				
1. Taip, nes ministerija metodiškai vadovauja ir konsultuoja vidaus kontrolės sistemos klausimais.	69																				
2. Taip, tačiau tik dėl finansų kontrolės ir vidaus audito klausimų.	46																				
3. Taip, nes ministerijos atliktas vidaus audito tarnybos vertinimas prisidėjo prie vidaus kontrolės sistemos tobulinimo.	19																				
4. Taip, nes ministerija koordinuoja darbuotojų mokymus vidaus kontrolės sistemos srityje.	45																				
5. Taip, dėl kitų priežasčių.	0																				
6. Ne, nes ministerija turėtų daugiau dėmesio skirti vidaus kontrolės sistemos aiškinimui.	15																				
7. Ne, nes ministerijos atliktas vidaus audito tarnybos veiklos vertinimas neprisidėjo prie vidaus audito veiklos tobulinimo.	1																				
8. Ne, dėl kitų priežasčių.	3																				
9. Neturiu nuomonės.	16																				
<p>4. Nurodykite, kuriuos pagrindinius elementus apima institucijos vidaus kontrolės sistema.</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Atsakymas</th> <th>Skaičius</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1. Kontrolės aplinką.</td> <td>126</td> </tr> <tr> <td>2. Rizikos vertinimą.</td> <td>117</td> </tr> <tr> <td>3. Kontrolės veiklą.</td> <td>133</td> </tr> <tr> <td>4. Informavimą ir komunikaciją, kurie apima tiek institucijos vidų, tiek išorę.</td> <td>110</td> </tr> <tr> <td>5. Stebėseną (nuolatinė stebėseną ir atskiri įvertinimai, tarp jų ir vidaus audito).</td> <td>116</td> </tr> <tr> <td>6. Sudėtinga nurodyti, ar vidaus kontrolės sistema apima visus elementus.</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>7. Kita.</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>8. Neturiu nuomonės.</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table> <p>Pateikti 8 komentarai.</p>	Atsakymas	Skaičius	1. Kontrolės aplinką.	126	2. Rizikos vertinimą.	117	3. Kontrolės veiklą.	133	4. Informavimą ir komunikaciją, kurie apima tiek institucijos vidų, tiek išorę.	110	5. Stebėseną (nuolatinė stebėseną ir atskiri įvertinimai, tarp jų ir vidaus audito).	116	6. Sudėtinga nurodyti, ar vidaus kontrolės sistema apima visus elementus.	10	7. Kita.	2	8. Neturiu nuomonės.	0		
Atsakymas	Skaičius																				
1. Kontrolės aplinką.	126																				
2. Rizikos vertinimą.	117																				
3. Kontrolės veiklą.	133																				
4. Informavimą ir komunikaciją, kurie apima tiek institucijos vidų, tiek išorę.	110																				
5. Stebėseną (nuolatinė stebėseną ir atskiri įvertinimai, tarp jų ir vidaus audito).	116																				
6. Sudėtinga nurodyti, ar vidaus kontrolės sistema apima visus elementus.	10																				
7. Kita.	2																				
8. Neturiu nuomonės.	0																				
<p>5. Ar Jūsų parinkta vidaus kontrolės sistemos politika padėtų įgyvendinti institucijos misiją ir tikslus?</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Atsakymas</th> <th>Skaičius</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1. Taip, nes politika būtų pritaikyta konkrečiai institucijai atsižvelgiant į veiklos tikslus, paskirtį, ypatumus, rizikas, kontrolės atlikimo sąnaudas ir kt.</td> <td>126</td> </tr> <tr> <td>2. Taip, dėl kitų priežasčių.</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>3. Ne.</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>4. Neturiu nuomonės.</td> <td>17</td> </tr> </tbody> </table> <p>Pateikta 19 komentarų.</p>	Atsakymas	Skaičius	1. Taip, nes politika būtų pritaikyta konkrečiai institucijai atsižvelgiant į veiklos tikslus, paskirtį, ypatumus, rizikas, kontrolės atlikimo sąnaudas ir kt.	126	2. Taip, dėl kitų priežasčių.	0	3. Ne.	8	4. Neturiu nuomonės.	17										
Atsakymas	Skaičius																				
1. Taip, nes politika būtų pritaikyta konkrečiai institucijai atsižvelgiant į veiklos tikslus, paskirtį, ypatumus, rizikas, kontrolės atlikimo sąnaudas ir kt.	126																				
2. Taip, dėl kitų priežasčių.	0																				
3. Ne.	8																				
4. Neturiu nuomonės.	17																				

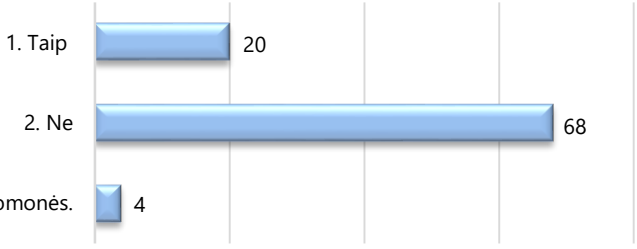

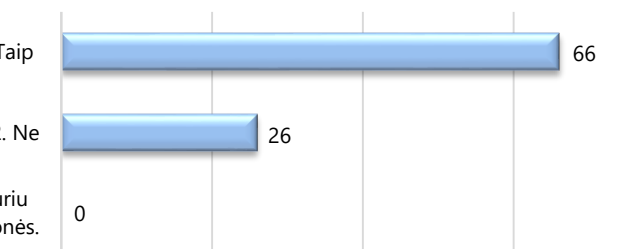

Klausimas	Atsakymai (apklausos anketa išsiųsta 244 institucijų vadovams, į klausimus atsakė 155)														
<p>6. Ar kasmetinė vidaus kontrolės sistemos analizė padėtų užtikrinti nuolatinį sistemos veiksmingumą?</p>	<table border="1"> <tr> <td>1. Taip, nes analizė apimtų vidaus kontrolės stebėsenos rezultatus, sistemos būklės įvertinimą pagal nustatytus kriterijus, galimybes gerinti, poreikį keisti ir kt.</td> <td>84</td> </tr> <tr> <td>2. Taip, nes paskatintų skirti daugiau dėmesio vidaus kontrolės sistemai, ypač jos tobulinimui.</td> <td>68</td> </tr> <tr> <td>3. Taip, nes tai padėtų palyginti panašaus lygio institucijas.</td> <td>22</td> </tr> <tr> <td>4. Taip, dėl kitų priežasčių.</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>5. Ne, nes tai neturėtų realios naudos.</td> <td>18</td> </tr> <tr> <td>6. Ne, dėl kitų priežasčių.</td> <td>12</td> </tr> <tr> <td>7. Neturiu nuomonės.</td> <td>12</td> </tr> </table> <p>Pateikta 20 komentarų.</p>	1. Taip, nes analizė apimtų vidaus kontrolės stebėsenos rezultatus, sistemos būklės įvertinimą pagal nustatytus kriterijus, galimybes gerinti, poreikį keisti ir kt.	84	2. Taip, nes paskatintų skirti daugiau dėmesio vidaus kontrolės sistemai, ypač jos tobulinimui.	68	3. Taip, nes tai padėtų palyginti panašaus lygio institucijas.	22	4. Taip, dėl kitų priežasčių.	0	5. Ne, nes tai neturėtų realios naudos.	18	6. Ne, dėl kitų priežasčių.	12	7. Neturiu nuomonės.	12
1. Taip, nes analizė apimtų vidaus kontrolės stebėsenos rezultatus, sistemos būklės įvertinimą pagal nustatytus kriterijus, galimybes gerinti, poreikį keisti ir kt.	84														
2. Taip, nes paskatintų skirti daugiau dėmesio vidaus kontrolės sistemai, ypač jos tobulinimui.	68														
3. Taip, nes tai padėtų palyginti panašaus lygio institucijas.	22														
4. Taip, dėl kitų priežasčių.	0														
5. Ne, nes tai neturėtų realios naudos.	18														
6. Ne, dėl kitų priežasčių.	12														
7. Neturiu nuomonės.	12														
<p>7. Ar Jūs galėtumėte viešai deklaruoti, kad prisiėmėte atsakomybę už vidaus kontrolės sistemos sukūrimą, palaikymą ir tobulinimą?</p>	<table border="1"> <tr> <td>1. Taip, tai būtų vadovo įsipareigojimas kurti, palaikyti ir tobulinti vidaus kontrolės sistemą.</td> <td>106</td> </tr> <tr> <td>2. Taip, nes tai padėtų siekiant viešojo sektoriaus institucijos skaidrumo ir atskaitingumo visuomenei.</td> <td>81</td> </tr> <tr> <td>3. Taip, dėl kitų priežasčių.</td> <td>6</td> </tr> <tr> <td>4. Ne, nes tai neturėtų realios naudos.</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>5. Ne, dėl kitų priežasčių.</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>6. Neturiu nuomonės.</td> <td>11</td> </tr> </table> <p>Pateikta 16 komentarų.</p>	1. Taip, tai būtų vadovo įsipareigojimas kurti, palaikyti ir tobulinti vidaus kontrolės sistemą.	106	2. Taip, nes tai padėtų siekiant viešojo sektoriaus institucijos skaidrumo ir atskaitingumo visuomenei.	81	3. Taip, dėl kitų priežasčių.	6	4. Ne, nes tai neturėtų realios naudos.	9	5. Ne, dėl kitų priežasčių.	4	6. Neturiu nuomonės.	11		
1. Taip, tai būtų vadovo įsipareigojimas kurti, palaikyti ir tobulinti vidaus kontrolės sistemą.	106														
2. Taip, nes tai padėtų siekiant viešojo sektoriaus institucijos skaidrumo ir atskaitingumo visuomenei.	81														
3. Taip, dėl kitų priežasčių.	6														
4. Ne, nes tai neturėtų realios naudos.	9														
5. Ne, dėl kitų priežasčių.	4														
6. Neturiu nuomonės.	11														
<p>8. Ar vidaus auditas įvertina visas vidaus kontrolės sistemos dalis?</p>	<table border="1"> <tr> <td>1. Taip, visas 5.</td> <td>109</td> </tr> <tr> <td>2. Tik kai kurias iš jų įvertina.</td> <td>6</td> </tr> <tr> <td>3. Sunku nurodyti, nes nėra aišku, kokius dalykus turėtų apimti kiekviena dalis.</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>4. Ne, nes tai nėra reglamentuota.</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>5. Ne, dėl kitų priežasčių.</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>6. Neturiu nuomonės.</td> <td>4</td> </tr> </table> <p>Pateikti 22 komentarai.</p>	1. Taip, visas 5.	109	2. Tik kai kurias iš jų įvertina.	6	3. Sunku nurodyti, nes nėra aišku, kokius dalykus turėtų apimti kiekviena dalis.	20	4. Ne, nes tai nėra reglamentuota.	4	5. Ne, dėl kitų priežasčių.	8	6. Neturiu nuomonės.	4		
1. Taip, visas 5.	109														
2. Tik kai kurias iš jų įvertina.	6														
3. Sunku nurodyti, nes nėra aišku, kokius dalykus turėtų apimti kiekviena dalis.	20														
4. Ne, nes tai nėra reglamentuota.	4														
5. Ne, dėl kitų priežasčių.	8														
6. Neturiu nuomonės.	4														

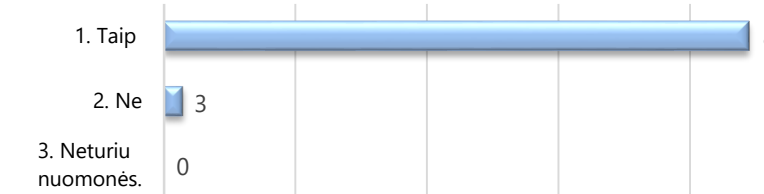
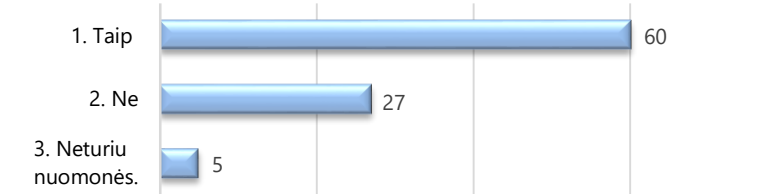
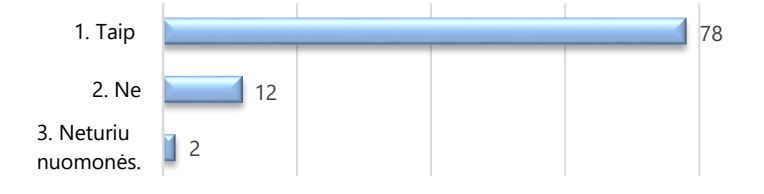
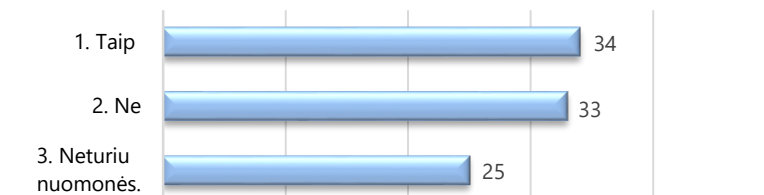
Klausimas	Atsakymai (apklausos anketa išsiųsta 244 institucijų vadovams, į klausimus atsakė 155)
9. Ar vidaus auditoriai tobulina kvalifikaciją?	<p>1. Taip, nes vidaus auditoriams sudarytos sąlygos kvalifikacijai tobulinti. 98</p> <p>2. Taip, tačiau dėl lėšų stygiaus nėra galimybės dalyvauti mokymuose. 5</p> <p>3. Taip, dėl kitų priežasčių. 3</p> <p>4. Ne, nes nesūdomi kokybiški mokymai. 0</p> <p>5. Ne, nes vidaus auditoriai patys nesiekia tobulintis. 1</p> <p>6. Ne, dėl kitų priežasčių. 11</p> <p>7. Neturiu nuomonės. 26</p> <p>Pateikta 40 komentarų.</p>
10. Ar institucijoje užtikrinama, kad vidaus auditoriai nedalyvautų institucijos valdyme?	<p>1. Taip, nes vidaus auditui nepavedami darbai, susiję su institucijos valdymu. 101</p> <p>2. Taip, nes vidaus auditas žino, ko negali daryti, ir apie tai informuoja. 47</p> <p>3. Taip, dėl kitų priežasčių. Prašome komentare nurodyti. 9</p> <p>4. Ne, nes sunku atskirti, kur vidaus auditorius konsultuoja, pataria, o kur – dalyvauja valdyme. 0</p> <p>5. Ne, dėl kitų priežasčių. Prašome komentare nurodyti. 10</p> <p>6. Neturiu nuomonės. 13</p> <p>Pateikti 37 komentarai.</p>
11. Kokių kompetencijų trūksta vidaus auditoriams?	<p>1. Užtikrinti, kad vidaus kontrolė efektyvi ir (arba) tobulintina. 14</p> <p>2. Padėti įgyvendinti institucijos misiją, strateginius tikslus. 12</p> <p>3. Teikti konstruktyvias įžvalgas ir patikimai konsultuoti. 23</p> <p>4. Inicijuoti pokyčius institucijoje. 22</p> <p>5. Lankstumo atsižvelgti į poreikius. 16</p> <p>6. Įvairiapusiškumo išliekant objektyviems. 9</p> <p>7. Mąstyti prevenciškai. 11</p> <p>8. Vertinti veiklos procesus horizontaliai ir vertikalčiai. 12</p> <p>9. Profesionalumo. 2</p> <p>10. Kita. 51</p> <p>Pateikti 82 komentarai.</p>
12. Su kokiais sunkumais Jūs, kaip vadovas, susiduriate kurdamas ir palaikydami vidaus kontrolės sistemą?	Pateikti 155 komentarai.
13. Ar vidaus auditas	Pateikti 155 komentarai.

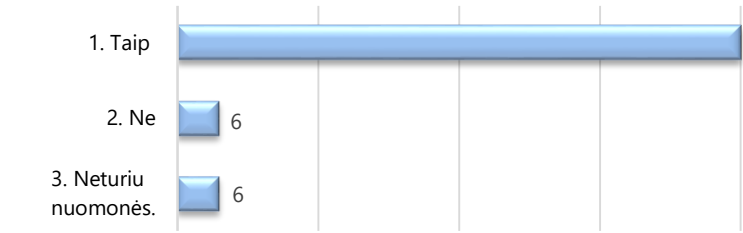

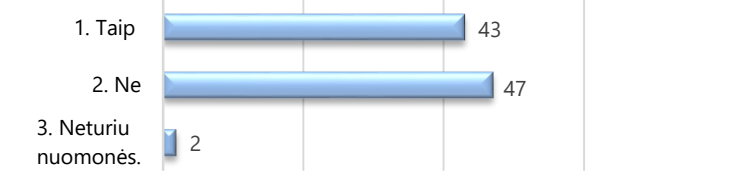

Klausimas	Atsakymai (apklausos anketa išsiųsta 244 institucijų vadovams, į klausimus atsakė 155)
prisideda prie institucijos veiklos gerinimo?	
14. Ar Jūsų vadovaujamoje institucijoje vidaus kontrolės sistema veikia ir kas tai rodo?	Pateikti 155 komentarai.
15. Iš kokių išorės ar vidaus požymių Jūs, kaip vadovas, suprantate, kad vidaus kontrolės sistemą reikia tobulinti?	Pateikti 155 komentarai.
16. Galite pateikti ir kitą, Jūsų nuomone, svarbią informaciją.	Pateikti 34 komentarai.

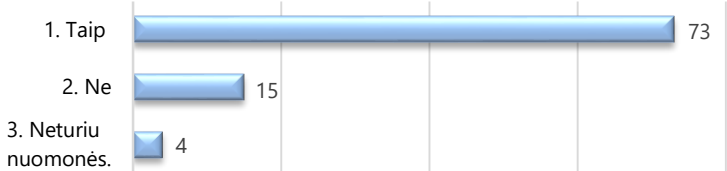
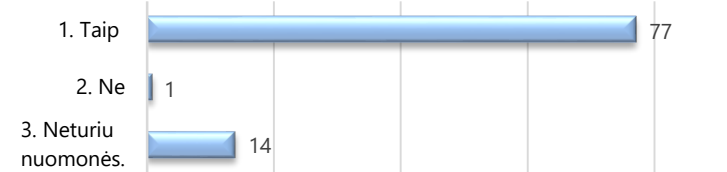
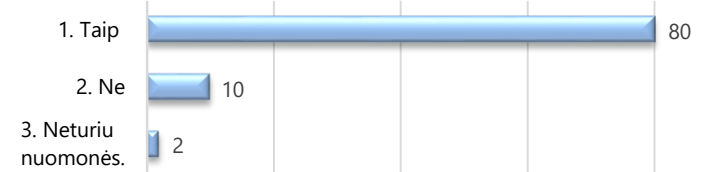
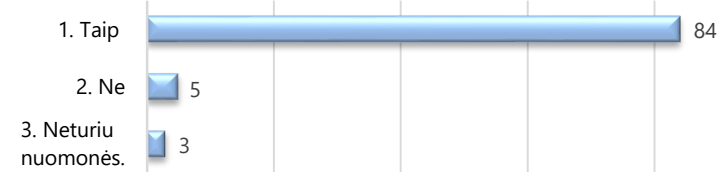
Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar sudarytos sąlygos viešojo
 sektoriaus vidaus kontrolės sistemai
 efektyviai veikti“
 6 priedas

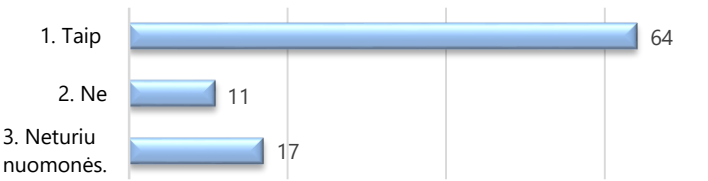
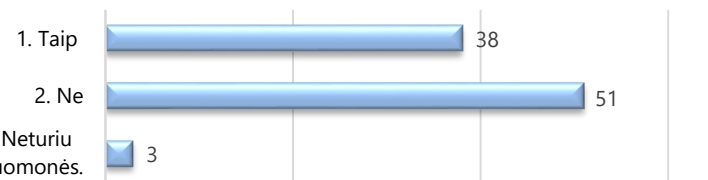
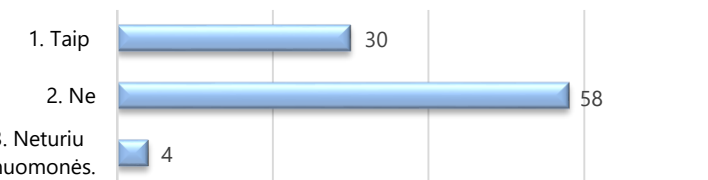
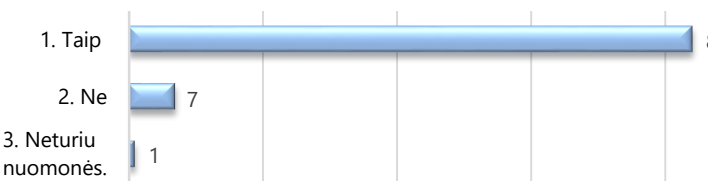
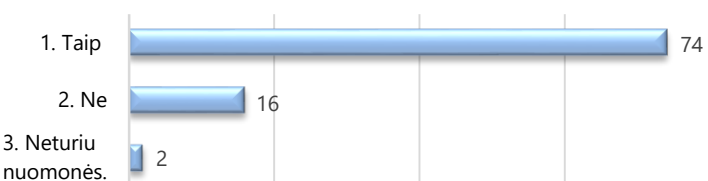
Vidaus audito tarnybų vadovų, o jų nesant – kitų vidaus auditorių, apklausos apibendrinti rezultatai

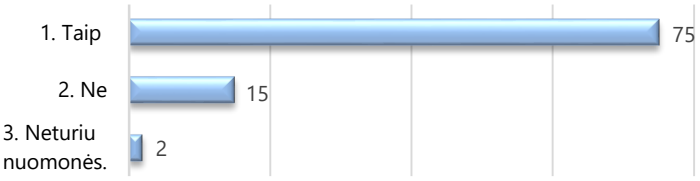
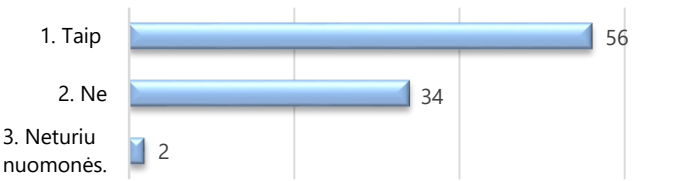

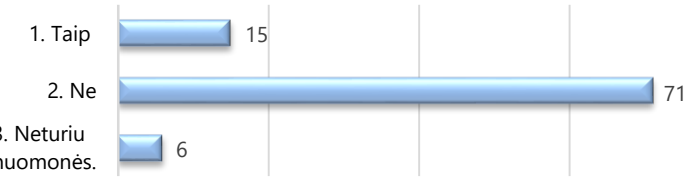

Klausimas	Atsakymai (apklausos anketa išsiųsta 119 vidaus audito tarnybų, į klausimus atsakė 92)						
<p>1. Ar vidaus audito tarnyboje dirbančių auditorių skaičius atitinka pagal metodiką apskaičiuotą auditorių poreikį? Jeigu ne, prašome komentare nurodyti svarbiausias priežastis.</p>	 <table border="1"> <tr> <td>1. Taip</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>2. Ne</td> <td>68</td> </tr> <tr> <td>3. Neturiu nuomonės.</td> <td>4</td> </tr> </table> <p>Pateiktas 71 komentaras.</p>	1. Taip	20	2. Ne	68	3. Neturiu nuomonės.	4
1. Taip	20						
2. Ne	68						
3. Neturiu nuomonės.	4						
<p>2. Ar vidaus audito tarnyba atlieka pavestas funkcijas, tarp jų – ir IS bei ES auditus? Jeigu ne, prašome komentare nurodyti, ko ir dėl kokių priežasčių nepavyksta atlikti.</p>	 <table border="1"> <tr> <td>1. Taip</td> <td>72</td> </tr> <tr> <td>2. Ne</td> <td>17</td> </tr> <tr> <td>3. Neturiu nuomonės.</td> <td>3</td> </tr> </table> <p>Pateikta 40 komentarų.</p>	1. Taip	72	2. Ne	17	3. Neturiu nuomonės.	3
1. Taip	72						
2. Ne	17						
3. Neturiu nuomonės.	3						
<p>3. Ar vidaus audito tarnyboje dirba atestuotų auditorių? Jeigu taip, prašome komentare nurodyti, ar jie per metus išklauso ne mažiau kaip 40 akad. val. mokymų.</p>	 <table border="1"> <tr> <td>1. Taip</td> <td>66</td> </tr> <tr> <td>2. Ne</td> <td>26</td> </tr> <tr> <td>3. Neturiu nuomonės.</td> <td>0</td> </tr> </table> <p>Pateikti 64 komentarai.</p>	1. Taip	66	2. Ne	26	3. Neturiu nuomonės.	0
1. Taip	66						
2. Ne	26						
3. Neturiu nuomonės.	0						
<p>4. Ar mokymų arba atestacijos metu įgytos žinios ir gebėjimai padeda vertinti vidaus kontrolės sistemą? Jeigu ne, prašome komentare nurodyti priežastis.</p>	 <table border="1"> <tr> <td>1. Taip</td> <td>89</td> </tr> <tr> <td>2. Ne</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>3. Neturiu nuomonės.</td> <td>1</td> </tr> </table> <p>Pateikti 7 komentarai.</p>	1. Taip	89	2. Ne	2	3. Neturiu nuomonės.	1
1. Taip	89						
2. Ne	2						
3. Neturiu nuomonės.	1						

Klausimas	Atsakymai (apklausos anketa išsiųsta 119 vidaus audito tarnybų, į klausimus atsakė 92)						
<p>5. Ar informuojate institucijos vadovą, kokią įtaką auditorių darbo rezultatams gali turėti išteklių (kompetencijos, žmogiškųjų, finansinių ar kitų) nepakankamumas? Jeigu taip, prašome komentare nurodyti vadovo veiksmus. Jeigu ne – nurodykite priežastis.</p>	 <table border="1" data-bbox="708 264 1474 456"> <tr><td>1. Taip</td><td>79</td></tr> <tr><td>2. Ne</td><td>9</td></tr> <tr><td>3. Neturiu nuomonės.</td><td>4</td></tr> </table> <p>Pateikti 72 komentarai</p>	1. Taip	79	2. Ne	9	3. Neturiu nuomonės.	4
1. Taip	79						
2. Ne	9						
3. Neturiu nuomonės.	4						
<p>6. Ar aiški riba tarp nepriklausomos, objektyvios konsultavimo veiklos ir dalyvavimo valdant instituciją ar jai pavaldžius ir (arba) jos valdymo sričiai priskirtus subjektus (jeigu tokių yra)? Jeigu ne, prašome komentare nurodyti dažniausiai kylančias problemas.</p>	 <table border="1" data-bbox="708 555 1474 748"> <tr><td>1. Taip</td><td>89</td></tr> <tr><td>2. Ne</td><td>3</td></tr> <tr><td>3. Neturiu nuomonės.</td><td>0</td></tr> </table> <p>Pateikti 6 komentarai.</p>	1. Taip	89	2. Ne	3	3. Neturiu nuomonės.	0
1. Taip	89						
2. Ne	3						
3. Neturiu nuomonės.	0						
<p>7. Ar informuojate institucijos vadovą apie dalykus, galinčius trukdyti vidaus audito nepriklausomumui? Jeigu taip, prašome komentare nurodyti vadovo veiksmus. Jeigu ne – nurodykite priežastis.</p>	 <table border="1" data-bbox="708 882 1474 1075"> <tr><td>1. Taip</td><td>60</td></tr> <tr><td>2. Ne</td><td>27</td></tr> <tr><td>3. Neturiu nuomonės.</td><td>5</td></tr> </table> <p>Pateikta 80 komentarų.</p>	1. Taip	60	2. Ne	27	3. Neturiu nuomonės.	5
1. Taip	60						
2. Ne	27						
3. Neturiu nuomonės.	5						
<p>8. Ar buvo atliktas išorinis vidaus audito tarnybos veiklos vertinimas? Jei taip, prašome komentare nurodyti, kada, kas vertino ir ar buvo teigiamas poveikis veiklai?</p>	 <table border="1" data-bbox="708 1209 1474 1402"> <tr><td>1. Taip</td><td>78</td></tr> <tr><td>2. Ne</td><td>12</td></tr> <tr><td>3. Neturiu nuomonės.</td><td>2</td></tr> </table> <p>Pateikti 79 komentarai.</p>	1. Taip	78	2. Ne	12	3. Neturiu nuomonės.	2
1. Taip	78						
2. Ne	12						
3. Neturiu nuomonės.	2						
<p>9. Ar būtų naudingas išorinis vidaus audito tarnybos veiklos įvertinimas šiais aspektais: vidaus audito strategija, struktūra, personalas, audito procesas ir technologijos? Jeigu būtų naudinga tik kai kuriais aspektais, prašome komentare juos nurodyti.</p>	 <table border="1" data-bbox="708 1500 1474 1693"> <tr><td>1. Taip</td><td>34</td></tr> <tr><td>2. Ne</td><td>33</td></tr> <tr><td>3. Neturiu nuomonės.</td><td>25</td></tr> </table> <p>Pateikti 28 komentarai.</p>	1. Taip	34	2. Ne	33	3. Neturiu nuomonės.	25
1. Taip	34						
2. Ne	33						
3. Neturiu nuomonės.	25						

Klausimas	Atsakymai (apklausos anketa išsiųsta 119 vidaus audito tarnybų, į klausimus atsakė 92)						
<p>10. Ar institucijos vadovo parinkta vidaus kontrolės sistemos politika, pritaikyta institucijai pagal veiklos tikslus, paskirtį, ypatumus, rizikas, kontrolės atlikimo sąnaudas ir kt., padėtų įgyvendinti institucijos misiją ir tikslus? Jeigu ne, prašome komentare nurodyti svarbiausias priežastis.</p>	 <table border="1" data-bbox="708 264 1453 495"> <tr><td>1. Taip</td><td>80</td></tr> <tr><td>2. Ne</td><td>6</td></tr> <tr><td>3. Neturiu nuomonės.</td><td>6</td></tr> </table> <p>Pateikta 18 komentarų.</p>	1. Taip	80	2. Ne	6	3. Neturiu nuomonės.	6
1. Taip	80						
2. Ne	6						
3. Neturiu nuomonės.	6						
<p>11. Ar kasmetinė vidaus kontrolės sistemos analizė padėtų užtikrinti nuolatinį sistemos veiksmingumą (analizė apimtų vidaus kontrolės stebėsenos, tarp jų – ir atliktų vidaus auditų, rezultatus, sistemos būklės įvertinimą pagal nustatytus kriterijus, galimybes gerinti, poreikį keisti ir kt.)?</p>	 <table border="1" data-bbox="708 591 1453 786"> <tr><td>1. Taip</td><td>68</td></tr> <tr><td>2. Ne</td><td>15</td></tr> <tr><td>3. Neturiu nuomonės.</td><td>9</td></tr> </table> <p>Pateikta 17 komentarų.</p>	1. Taip	68	2. Ne	15	3. Neturiu nuomonės.	9
1. Taip	68						
2. Ne	15						
3. Neturiu nuomonės.	9						
<p>12. Ar institucijos vadovas konsultuojasi su vidaus auditoriais dėl vidaus kontrolės kūrimo, palaikymo ir tobulinimo? Jeigu taip, prašome komentare nurodyti, kokiais klausimais dažniausiai.</p>	 <table border="1" data-bbox="708 918 1453 1090"> <tr><td>1. Taip</td><td>70</td></tr> <tr><td>2. Ne</td><td>22</td></tr> <tr><td>3. Neturiu nuomonės.</td><td>0</td></tr> </table> <p>Pateikti 69 komentarai.</p>	1. Taip	70	2. Ne	22	3. Neturiu nuomonės.	0
1. Taip	70						
2. Ne	22						
3. Neturiu nuomonės.	0						
<p>13. Ar institucijos vadovas finansų kontrolės būklę įvertina pagrįstai (labai gera, gera, patenkinama, silpna)? Jeigu ne, prašome komentare nurodyti priežastis.</p>	 <table border="1" data-bbox="708 1211 1453 1384"> <tr><td>1. Taip</td><td>84</td></tr> <tr><td>2. Ne</td><td>2</td></tr> <tr><td>3. Neturiu nuomonės.</td><td>6</td></tr> </table> <p>Pateikti 8 komentarai.</p>	1. Taip	84	2. Ne	2	3. Neturiu nuomonės.	6
1. Taip	84						
2. Ne	2						
3. Neturiu nuomonės.	6						
<p>14. Ar institucija įsidiegusi procesų valdymo sistemą, pvz.: ISO, LEAN ar kt.? Jeigu taip, prašome komentare nurodyti sistemą ir ar ji padeda vidaus kontrolei veikti. Jeigu ne – ar institucija planuoja diegti sistemą ir kokią.</p>	 <table border="1" data-bbox="708 1505 1453 1677"> <tr><td>1. Taip</td><td>43</td></tr> <tr><td>2. Ne</td><td>47</td></tr> <tr><td>3. Neturiu nuomonės.</td><td>2</td></tr> </table> <p>Pateikti 75 komentarai.</p>	1. Taip	43	2. Ne	47	3. Neturiu nuomonės.	2
1. Taip	43						
2. Ne	47						
3. Neturiu nuomonės.	2						
<p>15. Ar vidaus kontrolės sistemos kūrimas, palaikymas ir tobulinimas šalies mastu reglamentuotas aiškiai ir pakankamai? Jeigu ne, prašome komentare nurodyti svarbiausius trūkumus.</p>	 <table border="1" data-bbox="708 1832 1453 2004"> <tr><td>1. Taip</td><td>68</td></tr> <tr><td>2. Ne</td><td>13</td></tr> <tr><td>3. Neturiu nuomonės.</td><td>11</td></tr> </table> <p>Pateikta 18 komentarų.</p>	1. Taip	68	2. Ne	13	3. Neturiu nuomonės.	11
1. Taip	68						
2. Ne	13						
3. Neturiu nuomonės.	11						

Klausimas	Atsakymai (apklausos anketa išsiųsta 119 vidaus audito tarnybų, į klausimus atsakė 92)
<p>16. Ar Finansų ministerijos parengtos metodikos (pavyzdinė vidaus audito metodika, interneto svetainėje skelbiamos skaičiuoklės, klausimynai ir kt.) yra pakankamos vidaus kontrolės sistemai įvertinti? Jeigu ne, prašome komentare nurodyti svarbiausius trūkumus.</p>	 <p>Pateikta 19 komentarų.</p>
<p>17. Ar naudojimasis Tarptautiniais vidaus audito standartais padėtų sustiprinti vidaus audito funkciją? Jeigu ne, prašome komentare nurodyti priežastis.</p>	 <p>Pateikti 9 komentarai.</p>
<p>18. Ar atlikdami auditus remiatės tarptautiniu mastu pripažintomis Viešojo sektoriaus vidaus kontrolės standartų gairėmis, kurios paremtos COSO modeliu (INTOSAI GOV 9100)? Jeigu ne, prašome komentare nurodyti priežastis.</p>	 <p>Pateikta 10 komentarų.</p>
<p>19. Ar atlikdami auditus remiatės Rekomendacinėmis vidaus kontrolės sukūrimo, veikimo ir tobulinimo, jos vertinimo gairėmis viešojo sektoriaus subjektams (2014-06-13 patvirtino Bendradarbiavimo komitetas, kurį sudaro Valstybės kontrolė, Finansų ministerija, Savivaldybių kontrolierių ir Vidaus auditorių asociacijos, Lietuvos auditorių rūmai)? Jeigu ne, prašome komentare nurodyti priežastis.</p>	 <p>Pateikti 7 komentarai.</p>

Klausimas	Atsakymai (apklausos anketa išsiųsta 119 vidaus audito tarnybų, į klausimus atsakė 92)
<p>20. Ar atlikdami auditus remiatės Vidaus audito rekomendacijomis (2003 m. patvirtino Nuolatinė tarpžinybinė komisija vidaus audito sistemos kūrimui valstybiniame sektoriuje koordinuoti)? Jeigu ne, prašome komentare nurodyti priežastis.</p>	 <p>1. Taip 85 2. Ne 7 3. Neturiu nuomonės. 0</p> <p>Pateikta 10 komentarų.</p>
<p>21. Ar Finansų ministerija atsižvelgia į vidaus auditorių pasiūlymus tobulinti vidaus audito veiklą ir teisės aktus, pateiktus metinėse veiklos ataskaitose, raštuose ar kt.? Jeigu ne, prašome komentare nurodyti, į kokius neatsižvelgė.</p>	 <p>1. Taip 64 2. Ne 11 3. Neturiu nuomonės. 17</p> <p>Pateikta 19 komentarų.</p>
<p>22. Ar į audituotinus subjektus įtraukiate institucijai nepavaldžius, tačiau jos valdymo sričiai priskirtus viešuosius juridinius asmenis, jeigu tokių yra (biudžetines, viešąsias įstaigas, valstybės įmones, UAB, AB, savivaldybės kontroliuojamas įmones)? Jeigu ne, prašome komentare nurodyti priežastis, pvz., institucija neturi tokių viešųjų juridinių asmenų ar kt.</p>	 <p>1. Taip 38 2. Ne 51 3. Neturiu nuomonės. 3</p> <p>Pateikti 58 komentarai.</p>
<p>23. Ar vertinate rizikas, susijusias su institucijai nepavaldžiais, tačiau jos valdymo sričiai priskirtais viešaisiais juridiniais asmenimis, jeigu tokių yra? Jeigu ne, prašome komentare nurodyti priežastis, pvz., institucija neturi tokių viešųjų juridinių asmenų ar kt.</p>	 <p>1. Taip 30 2. Ne 58 3. Neturiu nuomonės. 4</p> <p>Pateikti 53 komentarai.</p>
<p>24. Ar rengiate strateginį vidaus audito tarnybos veiklos planą? Nepriklausomai nuo atsakymo, prašome komentare nurodyti, ar strateginis planas naudingas (nenaudingas) ir kodėl.</p>	 <p>1. Taip 84 2. Ne 7 3. Neturiu nuomonės. 1</p> <p>Pateikti 85 komentarai.</p>
<p>25. Ar metinį vidaus audito tarnybos veiklos planą sudarote remdamiesi formalizuotu rizikos vertinimu (nustatytais koeficientais, veiksniais, sąlygomis ar kt.)? Jeigu ne, prašome komentare nurodyti, kaip veiklos planui atsirenkate auditus.</p>	 <p>1. Taip 74 2. Ne 16 3. Neturiu nuomonės. 2</p> <p>Pateikti 23 komentarai.</p>

Klausimas	Atsakymai (apklausos anketa išsiųsta 119 vidaus audito tarnybų, į klausimus atsakė 92)
26. Ar rengiant metinį audito planą institucijos vadovas pateikia savo lūkesčius ir pasiūlymus? Jeigu taip, prašome komentare nurodyti, kokių būdu pateikia, kokius dažniausiai ir ar į juos atsižvelgiate.	 <p>1. Taip 75 2. Ne 15 3. Neturiu nuomonės. 2</p> <p>Pateikti 68 komentarai.</p>
27. Ar rengdami metinį audito planą išsiaiškinate, ko iš vidaus audito veiklos tikisi kitos suinteresuotos šalys (steigėjas, išorės auditoriai ir kt.)? Jeigu taip, prašome komentare nurodyti, kokių būdu išsiaiškinate, kokie dažniausi lūkesčiai, ar į juos atsižvelgiate.	 <p>1. Taip 56 2. Ne 34 3. Neturiu nuomonės. 2</p> <p>Pateikti 53 komentarai.</p>
28. Ar konsultuojate institucijos darbuotojus vidaus kontrolės klausimais? Jeigu taip, prašome komentare nurodyti, ar konsultacijas įtraukiate į metinį vidaus audito planą.	 <p>1. Taip 82 2. Ne 9 3. Neturiu nuomonės. 1</p> <p>Pateikti 76 komentarai.</p>
29. Ar metiniai planai ir jų pakeitimai raštu suderinami su institucijos vadovu?	 <p>1. Taip 92 2. Ne 0 3. Neturiu nuomonės. 0</p> <p>Pateiktas 1 komentaras.</p>
30. Ar atliekant vidaus auditus yra poreikis pirkti paslaugas iš išorės (pvz., IS specialisto ir t. t.)? Jeigu taip, prašome komentare nurodykite, kokių paslaugų reikėtų, o jei pirkote – kokias.	 <p>1. Taip 15 2. Ne 71 3. Neturiu nuomonės. 6</p> <p>Pateikti 25 komentarai.</p>
31. Ar atlikdami vidaus auditus įvertinate visus 5 vidaus kontrolės sistemos elementus (kontrolės aplinką, rizikos vertinimą, kontrolės veiklą, informavimą ir komunikaciją, stebėseną)? Jeigu vertinimai apima tik kai kuriuos elementus, prašome komentare juos nurodyti.	 <p>1. Taip 83 2. Ne 7 3. Neturiu nuomonės. 2</p> <p>Pateikta 16 komentarų.</p>

Klausimas	Atsakymai (apklausos anketa išsiųsta 119 vidaus audito tarnybų, į klausimus atsakė 92)
32. Ar vidaus kontrolės sistemos vertinimą (labai gera, gera, patenkinama, silpna) atliekate formalizuotai (pagal nustatytus koeficientus, veiksnius, sąlygas ar kt.)?	<p>1. Taip 79 2. Ne 9 3. Neturiu nuomonės. 4</p> <p>Pateikta 12 komentarų.</p>
33. Ar atliekant auditus kyla konfliktų tarp vidaus auditorių ir audituojamųjų dėl informacijos pateikimo, išvadų, rekomendacijų ar kt.? Jeigu taip, prašome komentare nurodyti konfliktų priežastis ir kokių veiksmų imasi institucijos vadovas.	<p>1. Taip 8 2. Ne 84 3. Neturiu nuomonės. 0</p> <p>Pateikta 13 komentarų.</p>
34. Ar atliekamos vidaus auditorių darbo vidinės peržiūros? Jeigu taip, prašome komentare nurodyti, ar peržiūrų pastebėjimai užfiksuojami peržiūrų išvadose.	<p>1. Taip 51 2. Ne 39 3. Neturiu nuomonės. 2</p> <p>Pateikti 69 komentarai.</p>
35. Ar vertinate savo pateikiamų rekomendacijų reikšmingumo lygį (didelis, vidutinis, mažas)? Jeigu taip, prašome komentare nurodykite, kokiais kriterijais remiatės vertindami.	<p>1. Taip 77 2. Ne 15 3. Neturiu nuomonės. 0</p> <p>Pateikti 68 komentarai.</p>
36. Ar atliekate pažangos stebėjimą (veiklą po audito)? Jeigu taip, prašome komentare nurodyti, ar vertinate rekomendacijų įgyvendinimo poveikį institucijos veiklai.	<p>1. Taip 90 2. Ne 0 3. Neturiu nuomonės. 2</p> <p>Pateikti 74 komentarai.</p>
37. Ar vidaus auditas atsiskaito institucijos vadovui? Jeigu taip, komentare nurodykite periodiškumą (vieną kartą per metus, kas pusę metų ar kt.) ir būdą (ataskaita, pranešimas apie nustatytą svarbią riziką, reikšmingą pažeidimą ar kt.).	<p>1. Taip 92 2. Ne 0 3. Neturiu nuomonės. 0</p> <p>Pateikta 90 komentarų.</p>
38. Ar institucijoje vidaus kontrolės sistema veikia ir kas tai rodo?	Pateikti 92 komentarai.
39. Ar vidaus auditoriai jaučiasi padedantys institucijos vadovui gerinti institucijos veiklą?	Pateikti 92 komentarai.
40. Galite pateikti ir kitą svarbią informaciją.	Pateikti 9 komentarai.